

Proaktiivinen diplomatia Japanin ulkopoliittisena strategiana

Pehmeiden diplomaattisten keinojen turvallisuuspoliittiset päämäärät Abe Shinzon ensimmäisellä pääministerikaudella

Jyväskylän yliopisto
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Valtio-oppi
Mikael Vainio
Pro Gradu -tutkielma
Syksy 2016

TIIVISTELMÄ

PROAKTIIVINEN DIPLOMATIA JAPANIN ULKOPOLIITTISENA STRATEGIANA Pehmeiden diplomaattisten keinojen turvallisuuspoliittiset päämäärät Abe Shinzon ensimmäisellä pääministerikaudella

Mikael Vainio

Valtio-oppi

Pro gradu -tutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Pekka Korhonen

Syksy 2016

132 sivua

Tutkielmani käsittelee Abe Shinzon ensimmäisen pääministerikauden (2006–2007) proaktiivisia ulkopoliittisia strategioita. Tarkasteluni keskiössä ovat sekä pääministeri Abe Shinzon esittämä proaktiivisen diplomatian strategia että hänen ulkoministerinsä Aso Taron esittämä vapauden ja vaurauden kaaren strategia. Kysyn tutkielmassani, millaisia turvallisuuspoliittisia päämääriä näiden proaktiivisten ulkopoliittisten strategioiden esittämiselle on hahmotettavissa. Tutkimusaineistona käytän pääministeri Aben ja hänen ulkoministerinsä Ason ulkopoliittikkaa käsitteleviä puheita ja lehdistötilaisuuksia.

Teoreettisina ja metodologisina työkaluina hyödynnän diskurssianalyysiä, jonka kautta tarkastelen pääministeri Aben ja ulkoministeri Ason Japanille diskursiivisesti rakentamia identiteetti-positioita, joiden kautta samalla legitimoidaan proaktiivisia ulkopoliittisia strategioita. Tämän lisäksi hyödynnän analyysissäni Joseph Nyen pehmeän vallan teoriaa sekä teoriaa soft balancing -strategioista tulkitessani pehmeiden diplomaattisten keinojen strategista merkitystä Japanin turvallisuuspoliittiselle suunnittelulle ja erityisesti Kiinan valta-aseman nousuun varautumiselle. Ulkoministeri Ason vapauden ja vaurauden kaaren analyysissä hyödynnän lisäksi Halford Mackinderin ja Zbigniew Brzezinskin geopolittisia näkemyksiä Euraasian mantereesta. Näin kykenen tarkastelemaan Japanin pehmeiden diplomaattisten keinojen strategista merkitystä Euraasian mantereen valtapoliittisen kilpailun näkökulmasta.

Tutkimustuloksina esitän, että turvallisuuspoliittisiin uhkiin varautuminen on epäsuorasti läsnä proaktiivisen diplomatian päämääränä Aben ensimmäisen pääministerikauden poliittisissa puheissa. Japanin identifioimisstrategialla läntiseksi vallaksi ja universaalien arvojen korostamisella pyritään epäsuorasti legitimoimaan Japanin osallistuminen Kiinan valta-asemaa hillitseviin turvallisuuspoliittisiin järjestelyihin. Samoin Japanin identifioimisstrategialla aktiiviseksi rauhanrakentajaksi pyritään epäsuorasti höllentämään pasifismin normin rajoittavaa vaikutusta Japanin ulko- ja turvallisuuspoliittiselle roolille.

Avainsanat: Japanin ulkopoliittikka, Abe Shinzo, proaktiivinen diplomatia, vapauden ja vaurauden kaari, diskurssianalyysi, soft power, soft balancing.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuskohde ja tutkimuskysymys	3
1.2 Tutkimusaineisto	6
1.3 Metodologiset työkalut	7
1.3.1. Soft Power	8
1.3.2. Japanin diskursiivinen identifikaatio	10
1.3.3. Soft Balancing -strategia	12
1.3.4. Mackinder, Brzezinski ja Euraasian geopoliittinen todellisuus	14
1.4. Tutkielman rakenne	17
2. JAPANIN DISKURSIIVINEN IDENTIFIKAATIO	19
2.1. Japani ja lännen ja idän välissä	19
2.1.1. Läntinen identiteetti ja universaalit arvot	20
2.1.2. Läntisen identiteetin kansallismieliset piirteet	27
2.2. Läntisen arvopohjan toiseudet	30
2.2.1. Pohjois-Korea	31
2.2.2. Kiina	34
2.3. Sotaisan menneisyyden varjo	38
2.4. Rauhanomainen identiteetti	41
3. PROAKTIIVINEN DIPLOMATIA	46
3.1. Universaalit arvot pehmeän vallan resurssina	47
3.2. Aasian viitekehyksen laajeneminen	49
3.3. Rauhan ja vakauden tavoittelu maailmassa	51
4. ITÄ-AASIAN TURVALLISUUSYMPÄRISTÖ KONTEKSTINA PROAKTIIVISELLE DIPLOMATIALLE	59
4.1. Pohjois-Korea	59
4.2. Kiina	61
4.3. Yhdysvallat	67
5. STRATEGINEN KUMPPANUUS JAPANIN JA INTIAN VÄLILLÄ	72
5.1. Taloussuhteiden kehityspotentiaali	72

5.2. Intia ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö.....	75
5.3. Toisen maailmansodan aikaiset muistot.....	81
6. VAPAUDEN JA VAURAUDEN KAARI GEOPOLIITTISEN TEORIAN NÄKÖKULMASTA	84
6.1. Vapauden ja vaurauden kaari Mackinderin geopolittisella kartalla.....	84
6.2. Keski-Aasia Brzezinskin shakkilaudalla.....	92
6.3. ”Sydämen infrastruktuuri”	103
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	108
LÄHTEET	118

1. JOHDANTO

Japanin ulkopoliittikkaan on kohdistunut huomattavia muutospaineita kylmän sodan jälkeisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa. Toisen maailmansodan hävinneelle Japanille Yhdysvaltojen miehitysviranomaiset suunnittelivat uuden perustuslain, joka astui voimaan Japanin parlamentin hyväksymänä toukokuussa 1947 (Gordon 2009, 230). Tämän perustuslain yhdeksäs artikla kielsi Japanilta oikeuden sodankäyntiin kansainvälisten kiistojen ratkaisukeinona sekä oikeuden ylläpitää sotapotentialia maaperällään. Näistä perustuslaillisista rajoituksista huolimatta Yhdysvallat painosti Japania perustamaan kansalliset itsepuolustusjoukot kylmän sodan alun strategisessa tilanteessa. (Cooney 2007, 5–6.) Vuonna 1950 Japaniin perustettiin aseistettu kansallinen poliisireservi ja lopulta vuonna 1954 itsepuolustusjoukot (Akimoto 2013, 44). Vuonna 1951 Japani ja Yhdysvallat solmivat keskinäisen turvallisuussopimuksen, jonka perusteella Yhdysvallat sai sijoittaa sotilastukikohtiaan ja joukkojaan Japanin maaperälle (Gordon 2009, 242). Japanin kylmän sodan aikaista ulkopoliittista strategiaa on kutsuttu Yoshida-doktriiniksi, jonka mukaisesti Japani keskittyi taloudelliseen kehitykseen tilanteessa, jossa Japanin kansallinen turvallisuus oli jätetty pääasiassa Yhdysvaltojen vastuulle maiden välisen turvallisuussopimuksen nojalla (Cooney 2007, 5–6). Tämän johdosta esimerkiksi Michael Green on luonnehtinut Japanin kylmän sodan aikaista ulkopoliittista strategiaa passiiviseksi (Green 2001, 1). Samoin vuonna 1988 Kent Calder luonnehti Japania kansainväliseltä talouspolitiikaltaan reaktiiviseksi valtioksi, joka tyytyy reagoimaan epä johdonmukaisesti ulkopuolisiin muutosvaatimuksiin merkittävästä taloudellisesta valta-asemastaan huolimatta (Calder 1988, 518–519).

Vuonna 1990 Japanin läntiset kumppanit pyysivät Japania merkittävänä taloudellisena suurvaltana lähettämään itsepuolustusjoukkojaan Persianlahden sotaan. Perustuslailliset rajoitteet luonnollisesti estivät tämän, mutta kansainvälinen kritiikki toimi joka tapauksessa merkittävänä muutospaineena Japanin ulko- ja turvallisuuspolitiikalle. Vuonna 1992 Japanin parlamentti hyväksyi lakiesityksen, joka mahdollisti Japanin itsepuolustusvoimien lähettämisen YK:n rauhanturvaoperaatioihin. (Cooney 2007, 38–39.) Näin ollen kylmän sodan päättyminen aiheutti merkittävän rakenteellisen muutospaineen, jonka myötä Japani joutui arvioimaan uudelleen asemaansa kansainvälisessä yhteisössä.

2000-luvulla sekä pääministerit Koizumi Junichiro (2001–2006) että Abe Shinzo (2006–2007) ovat pyrkineet uudistamaan Japanin ulkopoliittikkaa siten, että Japani omaksuisi aikaisempaa aktiivisemmän roolin kansainvälisessä yhteisössä. Koizumin pääministerikaudella Japanin parlamentti hyväksyi poikkeuslait, jotka mahdollistivat Japanin itsepuolustusvoimien osallistumisen esimerkiksi Irakin jälleenrakennusoperaatioon (Smith 2008, 101). Samoin ensimmäisellä pääministerikaudellaan Abe esitti Japanin ulkopoliittiseksi ohjenuoraksi proaktiivisen diplomatian käsitteen, jonka kautta hän esitti uudistavansa Japanin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ottamalla tietoisesti etäisyyttä Japaniin toisen maailmansodan myötä vakiintuneeseen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen perinteeseen (Abe 2007c). Akimoto Daisuke on esittänyt, että kylmän sodan jälkeiset lakimuutokset, jotka mahdollistivat Japanin itsepuolustusvoimien ennennäkemättömän osallistumisen YK:n rauhanturvaoperaatioihin ja Irakin jälleenrakennustyöhön, voidaan tulkita prosessina kohti Japanin normalisoitumista valtioksi, joka kykenee käyttämään sotilaallisia resursseja suvereenille valtiolle tyypillisellä tavalla (Akimoto 2013, 44–45). Tällaiset Japanin sotilaallisen vallan normalisoitumispyrkimykset asettuvat kuitenkin vastakkain Japanin perustuslain yhdeksänteen artiklaan kirjattujen pasifismin periaatteiden kanssa. Akimoto Daisuken mukaan juuri nämä yhdeksännen artiklan pasifistiset periaatteet ovat vaikuttaneet Japanin ulko- ja turvallisuuspolitiikan reaktiivisuuteen kylmän sodan aikana (Akimoto 2013, 38). Thomas Berger arvioi jo vuonna 1993, että Japanin väestöön vakiintunut vahva militarismin vastainen kulttuuri toimisi merkittävänä esteenä dramaattisille turvallisuuspoliittisille reformeille (Berger 1993, 147). Näin ollen pasifismin normin ja Japanin globaalien roolin vahvistamisen välinen jännite oli läsnä sekä Koizumin että Aben pääministerikausilla.

Kummankin pääministerin strateginen pyrkimys Japanin kansainvälisen aseman kohottamiseksi rauhanturvaustehtäviin osallistumisen kautta selittyy osaltaan Japanin talousvaikeuksilla ja alueellisen turvallisuusympäristön kiristymisellä. Kevin Cooney muistuttaa, että kylmän sodan vuosikymmeninä Japani rakensi oman suurvalta-asemansa puhtaasti taloudellisten resurssien varaan. 1990-luvun vaihteessa Japanin finanssitalouden romahdus syöksi Japanin kuitenkin pitkäkestoiseen lamaan. (Cooney 2007, 176–177.) Näin ollen taloudellinen romahdus loi paineita Japanin diplomaattisen vaikutusvallan ylläpitämiseksi vaihtoehtoisin keinoin. Tämän lisäksi pääministeri Koizumi perusteli Japanin itsepuolustusvoimien lähettämistä Irakin rauhanrakennusoperaatioon vetoamalla Japanin tarpeeseen panostaa aikaisempaa enemmän

Japanin ja Yhdysvaltojen väliseen turvallisuusliittoon, jotta Yhdysvallat todennäköisemmin puolustaisi Japanin kansallista turvallisuutta potentiaalisessa kriisiskenaariossa (Smith 2008, 101). Näin ollen turvallisuuspoliittiset intressit ja huolenaiheet ovat ohjanneet Japanin ulkopoliittisia uudistuksia 2000-luvulla. Esimerkiksi Kiinan nopea taloudellinen voimistuminen ja tämän potentiaaliset turvallisuuspoliittiset seuraukset edustivat yhtä keskeistä huolenaihetta Japanin ulko- ja turvallisuuspoliittisessa strategiassa 2000-luvulla (Smith 2008, 95). Kiinan taloudellinen voimistuminen merkitsi merkittävää muutosta Itä-Aasian valtasuhteiden dynamiikassa, ja jälleen yhtä rakenteellista muutospainetta Japanin ulkopolitiikalle.

1.1 Tutkimuskohde ja tutkimuskysymys

Pro gradu -tutkielmassani keskityn Japanin proaktiivisten ulkopoliittisten strategioiden analyysiin pääministeri Abe Shinzon ensimmäisellä pääministerikaudella, joka kesti syyskuusta 2006 syyskuuhun 2007. Mito Takamichi muistuttaa, että Abe oli sekä nuorin että ensimmäinen toisen maailmansodan jälkeen syntynyt Japanin pääministeri. Hän oli kotoisin konservatiivisesta ja kansallismielisestä perheestä, ja hänen isoisänsä, Kishi Nobusuke, oli toiminut Japanin pääministerinä vuosina 1957–1960. (Mito 2008, 61.) Pääministerikaudellaan Abe pyrki uudistamaan Japanin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa siten, että Japani kykenisi omaksumaan aktiivisemmän ja näkyvämmän roolin kansainvälisessä yhteisössä. Japanin perustuslakiuudistus oli myös yksi hänen tunnetuista pitkän aikavälin päämääristään. Tämän lisäksi keskeistä hänen pääministerikaudelleen oli Japanin ja Yhdysvaltojen välisen turvallisuuspoliittisen liittouman vahvistaminen sekä kumppanuussuhteiden vahvistaminen esimerkiksi Australian ja Intian kanssa. (Hemmings ja Kuroki 2013, 8.) Aben ensimmäinen pääministerikausi jäi kuitenkin lyhyeksi, ja hänen hallituksensa kannatus laski muun muassa erinäisten korruptioskandaalien vuoksi. Heinäkuussa 2007 Japanin liberaalidemokraattinen puolue menetti enemmistöaseman parlamentin ylähuoneessa, ja syyskuussa 2007 Abe päätyi lopulta eroamaan. Abe kuitenkin valittiin uudelleen pääministeriksi joulukuussa 2012, ja hänet valittiin edelleen jatkamaan pääministerinä kolmannelle kaudelleen joulukuussa 2014. (Pletcher 2016.)

Pro gradu -tutkielmassani keskityn tarkastelemaan Abe Shinzon proaktiivisen diplomatian strategiaa sekä hänen ulkoministerinsä, Aso Taron, Japanille esittämää Euraasia-strategiaa, jota hän kutsui vapauden ja vaurauden kaareksi. Tulkitsen ulkoministeri Ason artikuloiman Euraasia-strategian ulkopoliittiseksi visioksi, joka on yhdenmukainen Aben proaktiivisen diplomatian strategian kanssa. Tutkimuskysymykseni on, millaisia turvallisuuspoliittisia päämääriä kätkeytyy proaktiivisen diplomatian ja vapauden ja vaurauden kaaren strategioiden esittämisen taustalle. Näillä proaktiivisen ulkopoliittikan strategioilla vahvistetaan luonnollisesti Japanin kansainvälistä profiilia pehmein diplomaattisin keinoin. Tutkimuskysymykseni kautta kykenen tarkastelemaan näiden pehmeiden diplomaattisten keinojen taustalla vallitsevia turvallisuuspoliittisia tavoitteita ja valtapoliittista laskelmointia. Tutkimusaineistona käytän Aben ja hänen ulkoministerinsä Ason poliittisia puheita, jotka ovat löydettävissä Japanin ulkoministeriön virallisilta verkkosivuilta.

Aben proaktiivisen diplomatian strategiaan sisältyivät tavoitteet esimerkiksi Japanin kumppanuussuhteiden vahvistamisesta universaaleihin arvoihin sitoutuneiden valtioiden kanssa sekä Japanin kontribuutioiden lisäämisestä kansainvälisiin rauhanturvaustehtäviin (Abe 2007c). Hänen ulkoministerinsä Ason Euraasia-strategiassa puolestaan korostui Japanin asema aktiivisena kansainvälisenä toimijana, jonka tulisi sitoutua demokratia- ja markkinatalouskehityksen tukemiseen Euraasian mantereen epävakaisissa valtioissa (Aso 2006g). Kumpaankin ulkopoliittiseen strategiaan sisältyy näin ajatus Japanin diplomaattisen vaikutusvallan kasvattamisesta ulkopoliittisessa kontekstissa, jossa Japanin taloudellinen valta-asema on johdonmukaisesti heikentynyt 1990-luvun alusta lähtien samalla, kun Kiina on puolestaan vahvistunut taloudellisesti. Tutkimuskysymykseni kautta pystyn tarkastelemaan näiden ulkopoliittisten strategioiden yhteyttä huolenaiheisiin Japanin turvallisuusympäristön kiristymisestä ja Kiinan valta-aseman kasvusta.

Aben pääministerikauden analyysistä tekee mielenkiintoisen myös hänen kansallismielinen ja revisionistinen poliittinen taustansa. Mochizuki Mike ja Samuel Porter arvioivat, että Aben revisionistiset näkemykset, joissa hän vähättelee Japanin armeijan toisen maailmansodan aikaisia sotarikoksia, juontuvat hänen henkilökohtaisesta suhteestaan omaan isoisäänsä. Aben isoisä, Kishi Nobusuke, oli toiminut ministerinä Japanin hallituksessa toisen maailmansodan aikaan, minkä seurauksena hänet vangittiin sodan jälkeen epäiltynä A-luokan sotarikollisena.

Hänet tosin myöhemmin vapautettiin, ja hän kohosi pääministerin asemaan vuosiksi 1957–1960. (Mochizuki ja Porter 2013, 35.) Kansallismielisestä poliittisesta profiilistaan huolimatta Abe piti tärkeänä prioriteettina Japanin ja Kiinan välisten suhteiden lämpenemistä, minkä vuoksi hän pyrki välttämään toisen maailmansodan aikaiseen historiaan liittyviä kiistoja Kiinan kanssa ensimmäisellä pääministerikaudellaan (Hemmings ja Kuroki 2013, 11, Smith 2008, 99). Joka tapauksessa hänen ulkoministerinsä Aso tunnettiin Aben kaltaisena konservatiivisena ja kansallismielisenä poliitikkona (Shepherd 2016). Näin ollen on mielenkiintoista tarkastella, onko Aben tai Ason puheotteissa nähtävissä hienovaraisia viittauksia heidän revisionistiseen ja kansallismieliseen poliittiseen profiiliinsa, joka olisi näin ollen implisiittisesti läsnä Japanin kansainvälistä profiilia vahvistavien proaktiivisten ulkopoliittisten strategioiden artikuloinnissa.

Metodologisina työkaluina hyödynnän diskurssianalyysiä jonka kautta tarkastelen Japanille diskursiivisesti rakennettuja identiteettikuvia, joilla pyritään legitimoimaan tarkastelemieni proaktiivisten ulkopoliittisten strategioiden asemaa Japanin ulkopoliitikassa. Tämän lisäksi hyödynnän Joseph Nyen kehittämää pehmeän vallan teoriaa tarkastellessani proaktiivisen diplomatian ja vapauden ja vaurauden kaaren strategioiden funktiota Japanin kansainvälisen profiilin kohottamisessa. Tutkielmassani tulkitseen, että erilaiset diskursiiviset identiteettistrategiat rakentavat edellytykset Japanin esittämiselle legitimiinä hyväntahtoisena valtana, joka kykenee hyödyntämään erilaisia pehmeän vallan resursseja ulkopoliittisten päämäärien saavuttamiseksi. Soft balancing -teorian kautta kykenen puolestaan analysoimaan Aben ja Ason ulkopoliittisista puheista hienovaraisia viitteitä, joihin perustuen Japanin diplomaattista profiilia kohottavat ulkopoliittiset strategiat edustavat samalla hienovaraisia keinoja Kiinan kasvavan valta-aseman hillitsemiseksi. Ulkoministeri Ason Euraasia-strategian tarkastelussa hyödynnän Halford Mackinderin ja Zbigniew Brzezinskin geopolittisia viitekehyksiä, joiden kautta kykenen tarkastelemaan Euraasia-strategiaan liittyvien pehmeän vallan resurssien ja liittolaisuuksien solmimisen yhteyttä valtapoliittiseen kilpailuun strategisesta vaikutusvallasta Euraasian mantereella. Valitsemani analyysimetodit tarjoavat mielekkäät edellytykset tutkimuskysymykseeni vastaamiseen. Niiden kautta kykenen analysoimaan proaktiivisten ulkopoliittisten strategioiden pehmeiden diplomaattisten keinojen taustalla esiintyviä turvallisuuspoliittisia päämääriä.

1.2 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistona käytän pääministeri Abe Shinzon ja ulkoministeri Aso Taron poliittisia puheita ja lehdistötilaisuuksissa antamia lausuntoja, jotka ovat löydettävissä Japanin ulkoministeriön verkkosivuilta. Valikoin aineistooni puheita ja lehdistötilaisuuksia, jotka olivat relevantteja tarkastelemieni ulkopoliittisten strategioiden analyysin kannalta. Aineistona käyttämistäni puheista oli saatavilla usein sekä japaninkielinen alkuperäisversio että englanninkielinen käännös. Olen suorittanut japanin kielen perusopinnot Jyväskylän yliopiston kielikeskuksella, minkä lisäksi olen suorittanut japanin kielen kansainvälisen tasokokeen toiseksi alimman tason. Japanin kielen perusteiden hallinta mahdollisti myös alkuperäisten japaninkielisten sanavalintojen ja lauserakenteiden analysoinnin eräissä valikoimissani puheotteissa. Joka tapauksessa tyydyin analysoimaan pelkästään puheotteiden englanninkielisiä käännösversioita silloin, kun japaninkielinen alkuperäisversio ei olisi tuonut sisällöllisesti mitään uutta puheotteiden analyysiin. Japaninkielen taitoni ei vielä ole niin korkealla tasolla, että kykenisin mielekkäissä ajallisissa puitteissa syventymään pelkästään japaninkieliseen aineistoon kuten esimerkiksi puheenvuoroihin Japanin parlamentissa. Tämä kielellinen rajoite vaikutti osaltaan päätökseeni tutkia juuri ulkopolitiikkaa käsitteleviä puheita, sillä nämä ovat saatavilla myös englanninkielisinä käännösversioina.

Tutkimusaineistooni valitsemani puheet ja lehdistötilaisuudet ovat pääosin Aben ensimmäisen pääministerikauden ajalta. Joka tapauksessa Aso nimitettiin ulkoministeriksi jo lokakuussa 2005 Abea edeltäneen pääministeri Koizumin hallitukseen (Shepherd 2016). Päätin sisällyttää aineistooni ulkoministeri Ason puheita myös tältä ajanjaksolta muutamasta syystä. Ulkoministeri Aso piti kyseisenä hallituskautena puheita esimerkiksi Japanin kehitysapupolitiikasta, pehmeän vallan merkityksestä Japanin kulttuuripolitiikalle ja Japanin suhteista Keski-Aasiaan (Aso 2006a, 2006d, 2006e). Aben pääministerikaudella ulkoministerin esittämän vapauden ja vaurauden kaaren strategian analyysin kannalta nämä puheet nousevat oleelliseen asemaan, sillä niissä käsitellyt teemat ovat vahvasti läsnä vapauden ja vaurauden kaaren rakennusprojektissa.

Ulkoministeri Ason pitämät puheet Koizumin hallituskaudella valaisevat hänen näkemyksiään Japanin ulkopoliittisesta strategiasta ja ovat siten analyttisesti relevantteja myös Aben

pääministerikauden ulkopoliitiikan tarkastelussa. Toisaalta ulkoministerin lausunnot heijastavat hallitsevan pääministerin hyväksymiä laajempia ulkopoliittisia linjauksia. Koizumin ja Aben oikeistolaiset näkemykset Japanin ulko- ja turvallisuuspoliittisen roolin kasvattamisesta ovat melko samankaltaisia, ja esimerkiksi Aben proaktiivisen diplomatian strategian voi tulkita rakentuvan Koizumin ulkopoliittisen perinnön varaan. Tässä valossa on analyttisesti mielekästä huomioida ulkoministeri Ason ulkopoliittiset lausunnot Koizumin viimeiseltä hallituskaudelta Abe Shinzon ensimmäiseen pääministerikauteen keskittyvän pro gradu - tutkielmani analyysissä.

Arvioin, että pääministeri Aben poliittisten puheiden ja lehdistötilaisuuksien analyysi ei olisi yksinään riittänyt tutkielmani aineiston perustaksi. Ulkoministeri Ason lausuntojen sisällyttäminen analyysiini kasvatti aineistoni kokoa, minkä lisäksi se teki aineistostani analyttisesti mielenkiintoisemman. Pääministerin ulkopoliittiset lausunnot ovat usein melko hillittyjä. Ulkoministeri Aso on puolestaan tunnettu voimakkaasta kansallismielisestä retoriikastaan, joka voi ajoittain synnyttää sisä- tai ulkopoliittisia kohuja (DeHart 2013). Näin ollen ulkoministeri Ason ja pääministeri Aben puheotteet tarjoavat yhdessä mielenkiintoisen tulkintaikkunan Japanin proaktiivisten ulkopoliittisten strategioiden päämäärien analyysiin Aben ensimmäisellä pääministerikaudella.

Aben ensimmäinen pääministerikausi kesti vain noin vuoden, minkä vuoksi monet hänen ulkopoliittisista strategioistaan keskeytyivät melko lyhyen aikavälin jälkeen. Joka tapauksessa hänen asemansa Japanin nykyisenä pääministerinä tekee hänen ensimmäisen pääministerikauden ulkopoliittisten linjausten tutkimisesta ajankohtaista. Vaikka tutkielmani pääpaino on Aben ensimmäisellä pääministerikaudella, esittelen tutkielmassani ajoittain ensimmäisen pääministerikauden ulkopoliittisten teemojen yhteyttä ja jatkuvuutta hänen myöhemmille pääministerikausilleen.

1.3 Metodologiset työkalut

Tämän johdannon aluvuossa esittelen lyhyesti käyttämiäni analyttisiä työvälineitä, minkä lisäksi perustelen niiden hyödyntämistä omassa tutkielmassani.

1.3.1. Soft Power

Joseph Nye esitteli käsitteen soft power vuonna 1990 julkaisemassaan kirjassa *Bound to lead*, minkä seurauksena pehmeän vallan käsite on levinnyt laajalle poliitikkojen diskursseihin ja julkiseen keskusteluun ympäri maailmaa. Alun perin hän kehitti pehmeän vallan käsitteen tarkastellakseen Yhdysvaltojen valta-aseman perustan monimuotoisuutta. (Nye 2004, xi.) Toisaalta hän uskoo pehmeän vallan teorian universaaliin sovellettavuuteen, sillä hän mainitsee esimerkiksi Euroopan Unionin ja Japanin kansainvälisinä toimijoina, joilla on erinomaiset edellytykset pehmeän vallan käytölle (Nye 2004, 78, 85–86). Peng Er Lam on korostanut pehmeän vallan merkitystä Japanin kaltaisen valtion ulkopoliittiselle strategialle, sillä Japani on kyvytön käyttämään sotilaallista valtaa toisten valtioiden painostamiseksi kansainvälisissä suhteissa perustuslaillisten rajoitteiden ja pasifistisen yhteiskunnallisen ilmapiirin vuoksi (Lam 2007, 354).

Joseph Nyen mukaan pehmeä valta perustuu painostamisen sijaan viehätysvoimaan, joka valtiotasolla rakentuu valtion kulttuurin, poliittisten ihanteiden ja legitiimin politiikan harjoittamisen varaan (Nye 2004, x). Joseph Nye mainitsee kehitysavun eräänä merkittävänä Japanin pehmeän vallan resurssina, mikä toimii näin ollen esimerkkinä valtion harjoittamasta legitiimistä politiikasta, joka voi sitten toimia pehmeän vallan resurssina (Nye 2004, 85). Joseph Nye luokittelee puolestaan kovan vallan vaikutuskeinoiksi esimerkiksi sotilaallisella voimalla uhkailun, taloudelliset pakotteet ja taloudelliset kannustimet. Konkreettisten kovan vallan valtaresurssien sijaan Joseph Nyen pehmeä valta perustuu valtiotasolla vaikeasti määriteltävään diplomaattiseen vetovoimaan. (Nye 2004, 5–6.) Esimerkiksi alamaiset voivat totella vapaaehtoisesti hallitsijaansa, mikäli he uskovat hallitsijan moraaliseen auktoriteettiin tai hallitsijan määräysten oikeamielisyyteen eli legitimizeettiin (Nye 2004, 2). Toiset valtiot voivat puolestaan ihaila pehmeän vallan resursseja omistavan valtion arvoja tai yhteiskunnallista vaurautta ja avoimuutta, minkä seurauksena he suhtautuisivat Joseph Nyen mukaan myönteisesti ja yhteistyöhaluisesti tällaisen valtion ulkopoliittisiin aloitteisiin (Nye 2004, 5).

Pehmeän vallan resurssien kautta rakennetun mainepääoman konkreettisia vaikutuksia valtion diplomaattiseen vaikutusvalttaan kansainvälisessä yhteisössä on kuitenkin melko vaikea yksiselitteisesti osoittaa. Joseph Nye on puolustanut teesiään pehmeän vallan merkityksestä

valtion ulkopoliittisille intresseille argumentilla, että pehmeän vallan resurssien kautta rakennettu viehätysvoima kanavoituu ensisijaisesti valtion yleiseen vaikutusvalttaan kansainvälisessä yhteisössä pitkällä aikavälillä, eikä siten saa aikaan helposti näkyviä vaikutuksia. Lisäksi hän on puolustanut pehmeän vallan hyödyllisyyttä partikulaaristen ulkopoliittisten tavoitteiden saavuttamisessa. Pehmeä valta soveltuu erinomaisesti esimerkiksi demokratian ja ihmisoikeuksien edistämiseen pitkällä aikavälillä, kun taas sotilaallisen vallan keinot eivät synnyttäisi yhtä hedelmällisiä tuloksia tämän päämäärän saavuttamiseksi. (Nye 2004, 16–17.) Omassa analyysissäni en kuitenkaan ota kantaa tähän ongelmaan pehmeän vallan tehokkuuden arvioinnista valtion poliittisen vaikutusvallan resurssina. Sen sijaan kiinnitän huomiota tapoihin, joilla pehmeän vallan resursseihin suhtaudutaan ulkopoliittisina työkaluina strategisten päämäärien saavuttamiseksi pääministeri Aben ja ulkoministeri Ason puheissa.

Pehmeän vallan käyttäminen metodologisena työkaluna vaikutti luontevalta, sillä moni pehmeän vallan resurssi korostui Aben ja Ason proaktiivisissa ulkopoliittisissa strategioissa. Esimerkiksi ulkoministeri Ason Euraasia-strategiassa mainittiin demokratian periaatteen edistäminen, kehitysavun kohdentaminen ja kulttuuridiplomatia keinoina Japanin poliittisen vaikutusvallan lisäämiseksi mantereella (Aso 2006g). Tämän lisäksi ulkoministerinä toimiessaan Aso oli kiinnostunut Japanin populäärikulttuurin hyödyntämisestä diplomaattisena resurssina (Lam 2007, 350–351). Vuonna 2002 Douglas McGray julkaisi artikkelin ”Japan’s Gross National Cool”, jossa hän korosti Japanin kulttuurin viehätysvoimaa merkittävänä hyödyntämättömänä pehmeän vallan resurssina ja esitti, että Japani on kulttuuriselta viehätysvoimaltaan suurvallan veroinen valta (McGray 2002). Alexander Bukh on puolestaan esittänyt, että Japanin kulttuurisiin resursseihin perustuva pehmeä valta edustaa vaihtoehtoista poliittisen vaikutusvallan lähdettä kontekstissa, jossa Japanin taloudellinen valta on heikentynyt ja Kiinan vahvistunut (Bukh 2014, 463). Näin ollen pehmeän vallan popularisoituminen ja kyseisen käsitteen vaikutus esimerkiksi ulkoministeri Ason strategiseen ajatteluun Japanin diplomaattisesta vaikutusvallasta tukee tämän teoreettisen käsitteen hyödyntämistä tutkielmassani.

Joseph Nye huomauttaa, että pehmeän vallan tehokkuus on pitkälti riippuvainen sen vastaanottajien suopeudesta pehmeän vallan resurssien haltijaa kohtaan (Nye 2004, 15–16). Peng Er Lam on huomioinut tämän rajoituksen Japanin ulkopoliittisessä kontekstissa, sillä

toisen maailmansodan aikainen militarismi varjostaa edelleen Japanin mainepääomaa Kiinassa ja Etelä-Koreassa, mikä toimii merkittävänä rajoituksena Japanin pehmeän vallan harjoittamiselle Itä-Aasiassa (Lam 2007, 357). Näin ollen Japanin pehmeän vallan resurssit eivät ole yhtä tehokkaita diplomaattisia resursseja Itä-Aasian alueellisessa toimintaympäristössä kuin kansainvälisessä toimintaympäristössä. Tämä Japanin pehmeän vallan resurssien ja kipeiden historiallisten muistojen välinen jännite on mielenkiintoinen teema, johon palaan tutkielmani analyysin puitteissa.

1.3.2. Japanin diskursiivinen identifikaatio

Tutkielmassani tarkastelen myös ulkoministeri Aso Taron ja pääministeri Abe Shinzon Japanille diskursiivisesti rakentamia identiteetti-positioita. Näillä identiteetti-positioilla on puolestaan roolinsa niin proaktiivisen diplomatian kuin vapauden ja vaurauden kaaren strategioiden legitimoinnissa. Alexander Bukh on tutkinut Japanin kulttuuridiplomatian strategioiden yhteyttä hallitseviin diskursseihin Japanin kansallisesta identiteetistä, ja hänen mukaansa diskursiivisesti rakennettu kansallinen identiteetti vaikuttaa merkittävästi kyseisen valtion pehmeän vallan potentiaaliin (Bukh 2014, 465–466). Tutkimuksellisenä lähtökohtana esitän, että Japanin ulkopoliittisia strategioita legitimoivat diskursiiviset identiteetit ovat samalla tärkeitä edellytyksiä Japanin pehmeän vallan resurssien hyödyntämiselle.

David Campbell arvioi, että identiteetti rakentuu performatiivisesti sosiaalisten toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa, minkä johdosta identiteetti ei ole Jumalan tai luonnon määräämä muuttumaton ja vakiintunut ominaisuus (Campbell 1994, 148–149). Tämän lisäksi yksilöllä on lukuisia päällekkäisiä identiteettejä. Ashizawa soveltaa tätä lukuisten identiteettien ajatusta myös valtioihin, jotka hän tulkitsee sosiaalisiksi toimijoiksi (Ashizawa 2008, 275). Campbell tulkitsee ulkopoliitiikan yhdeksi performatiiviseksi käytännöksi, jonka kautta valtion identiteettiä jatkuvasti rakennetaan (Campbell 1994, 149). Identiteetin rakentamiselle on olemassa näin ollen lukuisia vaihtoehtoisia resursseja, joista poliittiset edustajat valikoivat sopivat elementit kulloisenkin kontekstin ja poliittisten intressien mukaan. Hagström ja Gustafsson tulkitsevat identiteetin koostuvan eri merkityskerroksista. Sosiaalisten toimijoiden on vaikea synnyttää muutoksia pohjimmaisissa, jo vakiintuneissa identiteetin merkityskerroksissa. Muutokset identiteetissä tapahtuvat vähemmän institutionalisoituneissa

pintakerroksissa, jotka kuitenkin aina rakentuvat ja ovat vuorovaikutuksessa syvempien merkityskerrosten kanssa. Pohjakerrosten vakiintuneet identiteettikäsitteet luovat kuitenkin reunaehdot identiteetin muutoksille pintakerroksissa. (Hagström ja Gustafsson 2015, 6.) Näin valtion identiteetti on jatkuvasti altis muutospaineille, vaikkakin identiteetin vakiintuneet ydinmerkitykset rajoittavat tällaisten muutosten radikaaliutta.

Japanin valtiollista identiteettiä tutkinut Ashizawa Kuniko täsmentää, että hän tutkii nimenomaan niitä tapoja, joilla poliittiset päättäjät hahmottavat valtionsa identiteetin silloin, kun he toimivat valtionsa edustajina esimerkiksi pitäessään ulkopoliittisia puheita. Valtiollisen identiteetin tutkiminen on siis hänelle poliittisten edustajien valtionsa identiteetin käsitteellistämistapojen tutkimusta. (Ashizawa 2008, 275–276.) Myös omassa tutkielmassani lähdän liikkeelle samasta lähtökohdasta, jossa Japanin identiteetin tutkimisella viitataan Japanin käsitteen ja sille annettujen merkityksien tutkimiseen ulkopoliittisissa puheissa. En näin ollen tarkastele identiteettiä psykologisesta näkökulmasta käsin.

David Campbell arvioi, että identiteetin diskursiivinen rakentuminen perustuu raja-aitoihin, joilla erotetaan sisäpuoli ulkopuolesta, kotimainen ulkomaisesta tai minuus toiseudesta. Näin identiteetti rakentuu aina eroavaisuuksille ja vastakohtille. (Campbell 1994, 148–149.) Hagström ja Gustafsson toteavat, että Japanin valtiollinen identiteetti rakentuu lukuisia erilaisia toiseuksia vasten eri yhteyksissä, mistä syntyvät subjektipositiot mahdollistavat ja rajoittavat ulko- ja turvallisuuspoliittisia toimia eri tavoin. Japanin identiteettiä koskeva tutkimuskirjallisuus on paikantanut Japanin identiteetin toiseuksiksi esimerkiksi lännen, Aasian, Yhdysvallat ja Kiinan. (Hagström ja Gustafsson 2015, 2, 5.) David Campbellille toiseuksien diskursiivinen rakentuminen pitää sisällään sosiaalisen tilan rajaamisen meihin ja muihin, ja ulkopoliittisissa puheissa uhkaavat toiseudet identifioidaan kansallisten rajojen ulkopuolelle. Samalla yhteiskunnallisen tilan demarkaatio kytkeytyy usein eräänlaiseen moraalisen hierarkian ajatukseen, jossa toiseus esitetään moraalisesti alempiarvoisena. (Campbell 1994, 150.) Tutkielmassani pyrin samalla tavalla kiinnittämään huomion niihin toiseuksiin, joita vasten eri identiteettikäsitteet muodostuvat. Samalla tällaisten vastakohtien diskursiivinen rakentaminen pitää sisällään erilaisten Japanille edullisten hierarkioiden rakentamista kansainväliseen todellisuuteen.

Roxanne Doty esittää, että ulkopoliittisen diskurssin kautta kansainvälisestä todellisuudesta rakennetaan erilaisiin vastakohtiin ja hierarkioihin perustuva representaatio. Tämä representaatio luo samalla toimijoille näihin vastakohtiin ja hierarkioihin perustuvia identiteettejä, jotka mahdollistavat ja rajoittavat toimintaa. (Doty 1993, 316.) Myös Ashizawa rakensi kausaalisen mekanismin valtion identiteetin ja valtion ulkopoliitiikan välille. Hän esitti, että valtion identiteetin käsitteellistäminen luo poliittisille päättäjille erityisen arvon, jonka hän määrittelee asenteelliseksi valmiudeksi tietynlaiselle toiminnalle. Mikäli tästä arvosta tulee hallitseva arvo, siihen kytkeytyvä asenteellinen valmius puolestaan määrittelee poliittisten päättäjien preferenssit partikulaariselle ulkopoliitiikalle. Tämä argumentti perustuu sosiaalipsykologian oletukselle, jonka mukaan toimijan arvot kumpuavat toimijan identiteetistä. (Ashizawa 2008, 581.) Vaikka en tarkastele identiteettiä sosiaalipsykologisesta tulkintakehyksestä käsin, yhdyn Ashizawan näkemykseen, jonka mukaan valtion identiteetti luo eräänlaisia asenteellisia valmiuksia partikulaariselle ulkopoliitiikalle. Samalla on selvää, etteivät tällaiset asenteelliset valmiudet välity suoraan konkreettisiin ulkopoliittisiin päätöksiin tai toimiin, vaan ne edustavat eräänlaista piilevää toimintapotentiaalia, jossa piilee aktivoitumisen mahdollisuus.

1.3.3. Soft Balancing -strategia

Sovellan tutkielmassani myös soft balancing -teoriaa arvioidessani proaktiivisen diplomatian ja vapauden ja vaurauden kaaren ulkopoliittisten strategioiden funktiota Kiinan valta-aseman hillitsemisessä. Vuonna 2005 julkaistussa artikkelissa *Soft balancing against the United States* Robert Pape tulkitsee eräänlaisia soft balancing -strategioita voimatasapainoteorian nykyisenä ilmenemismuotona Yhdysvaltojen valta-aseman hillitsemisessä (Pape 2005, 7–11). Stephen Walt määritteli, että valtiolla on kaksi vaihtoehtoista strategiaa oman turvallisuutensa varmistamiseksi, mikäli valtio kohtaa merkittävän ulkoisen uhan: balancing-strategia ja bandwagon-strategia. Balancing-strategiassa valtio muodostaa toisten valtioiden kanssa liittouman uhkaavaa valtaa vastaan, kun taas bandwagon-strategiassa valtio päinvastoin liittoutuu vapaaehtoisesti heitä uhkaavan vallan kanssa. (Walt 1987, 17.) William Wohlfort oli esittänyt, että valta-asemaltaan ylivoimaista Yhdysvaltoja vastaan kohdistetun tasapainostrategian kustannukset olisivat tähän strategiaan ryhtyville liian suuret, minkä vuoksi kilpailevat suurvallat sitoutuisivat bandwagon-strategiaan Yhdysvaltojen kanssa (Wohlfort

1999, 7–8). Tämän kaltaista kritiikkiä vasten Robert Pape kehitti soft balancing -teorian, jonka avulla hän kiinnitti huomiota erilaisiin diplomaattisiin ja poliittisiin keinoihin, joiden kautta muut suurvallat kykenevät epäsuorasti hillitsemään Yhdysvaltojen valtapyrkimyksiä (Pape 2005, 9–10). Thazha Varkey Paul on lisäksi täsmentänyt, että soft balancing -strategia voi kohdistua mitä tahansa nousevaa ja potentiaalisesti uhkaavaa suurvaltaa vastaan (Paul 2004, 14). Näin ollen soft balancing -strategia soveltuu hyvin analyttisenä työkaluna myös Kiinaa vastaan hienovaraisesti kohdistuvien ulkopoliittisten strategioiden analyysiin. Tämän lisäksi Derek McDougall on tulkinut, että Yhdysvallat, Intia ja Japani ovat reagoineet Kiinan valta-aseman kasvuun soft balancing -strategian alle lukeutuvin keinoin (McDougall 2012, 3).

Robert Pape esittää soft balancing -strategian keinoiksi muun muassa vaikutuskeinot kansainvälisissä instituutioissa, taloudellisen diplomatian ja eräänlaiset muut diplomaattiset järjestelyt (Pape 2005, 10). Kansainvälisten instituutioiden sääntöihin ja menettelytapoihin vedoten muut suurvallat voivat ennaltaehkäistä tai viivästyttää potentiaalisesti uhkaavan vallan unilateraaleja ulkopoliittisia toimia. Tämän lisäksi taloudellisten suhteiden strategisella kohdentamisella ja vahvistamisella voidaan vahvistaa muiden suurvaltojen suhteellista asemaa potentiaalisesti uhkaavaan suurvaltaan verrattuna. (Pape 2005, 36–37.) Thazha Varkey Paul esittää, että hard balancing -strategia perustuu uhkaavan vallan hillitsemiseen avoimesti sotilaallisilla liittoumilla sekä valtioiden merkittäville panostuksilla asevarusteluun (Paul 2004, 14). Hard balancing ja soft balancing -strategioita voi kuitenkin olla vaikea erottaa yksiselitteisesti toisistaan. Thazha Varkey Paul esittää soft balancing -strategioiksi myös rajallisen asevarustelun sekä erilaiset turvallisuuspoliittiset yhteistyöjärjestelyt, jotka eivät kuitenkaan avoimesti kohdistu uhkaavaa suurvaltaa vastaan (Paul 2004, 3, 13–14). Näin ollen ero soft balancing ja hard balancing -strategian välillä voi olla liukuva, ja kumpikin strategia voi pitää sisällään sotilaallisten resurssien hyödyntämistä. Tulkitsen, että retoriset keinot näyttelevät keskeistä roolia erilaisten soft balancing -strategioiden legitimoinnissa sekä poliittisten jännitteiden lieventämisessä.

Thazha Varkey Paul luettelee syitä, joiden johdosta valtiot suosivat soft balancing -strategiaa hard balancing -strategian sijaan. Ensimmäisenä syynä hän mainitsee, ettei potentiaalisesti uhkaava valta muodosta välitöntä uhkaa toisten suurvaltojen suvereniteetille, mutta samalla sen sotilaspoliittiset toimet tai valta-aseman kasvu herättävät huolta muissa suurvalloissa. Toisena

syynä soft balancing -strategiaan sitoutumiselle hän esittää, että toiset suurvallat eivät mielellään muodosta avointa sotilaallista liittoumaa potentiaalisesti uhkaavaa suurvaltaa vastaan, sillä dominoivan vallan tarjoamat taloudelliset tai turvallisuuspoliittiset hyödyt ovat liian tärkeitä. Kolmantena edellytyksenä hän mainitsee muodolliset diplomaattiset esteet, jotka hankaloittavat potentiaalisesti uhkaavan suurvallan mahdollisuuksia vastatoimenpiteisiin soft balancing -strategiaan osallistuneita valtioita kohtaan, sillä tällainen soft balancing -liittouma ei julista avoimesti kohdistuvansa kyseistä suurvaltaa vastaan. (Paul 2005, 59.) Nämä soft balancing -strategian käyttöönottoa tukevat syyt vaikuttaisivat pätevän myös Japanin asemaan Itä-Aasiassa. Kiina ei edusta välitöntä turvallisuuspoliittista uhkaa Japanille, vaan Kiina muodostaa ensisijaisesti pitkän tähtäimen turvallisuuspoliittisen huolenaiheen. McDougall on lisäksi havainnollistanut, että taloudellinen keskinäisriippuvuus Kiinan kanssa on keskeinen syy, miksi Japani on reagoinut Kiinan valta-aseman kasvuun soft balancing -strategian keinoin (McDougall 2012, 8). Näiden syiden johdosta soft balancing -teorian sisällyttäminen Japanin proaktiivisten ulkopoliittisten strategioiden analyysiin vaikuttaisi ajankohtaiselta ja tarkoituksenmukaiselta.

1.3.4. Mackinder, Brzezinski ja Euraasian geopoliittinen todellisuus

Tarkastelen tutkimuksessani ulkoministeri Aso Taron Euraasia-strategiaa Halford Mackinderin ja Zbigniew Brzezinskin geopoliittisten teorioiden näkökulmasta. John Agnew esittää, että geopolitiikan käsitteellä viitataan usein maailmanpolitiikalle tyypillisten maantieteellisten kuvausten, niissä käytetyn retoriikan ja toimintojen tutkimiseen (Agnew 2003, 5). John Dodds esittää, että geopolitiikalla viitataan maantieteellisiin kuvauksiin ja metaforiin, joiden kautta rakennetaan visualisoitu kuva maailmanpoliittisesta todellisuudesta, joka sittemmin popularisoituu yhteiskuntaan esimerkiksi sanomalehtien ja televisiouutisten välityksellä. John Dodds huomauttaa, että geopoliittista todellisuutta kuvaavat käsitteet kuten rautaesirippu puolestaan rakentavat aina partikulaarisen ymmärryksen maantieteellisen sijainnin kytköksistä partikulaariseen identiteettiin. (Dodds 2007, 4–5.) Omassa tutkielmassani pohdin, millaisen visualisoidun kuvan ulkoministeri Aso rakentaa Euraasian mantereen valtopoliittisesta todellisuudesta, ja millaisia strategisia päämääriä tällaisen visualisoinnin taustalta on hahmotettavissa. Mackinderin ja Brzezinskin geopoliittiset viitekehykset tarjoavat mielenkiintoisen tulkintakehyksen Euraasian mantereen strategisesta painoarvosta

maailmanpolitiikassa, ja havainnoin näiden viitekehysten yhtäläisyyksiä Japanin ulkoministeri Ason kehrittelemään vapauden ja vaurauden kaaren visioon.

Halford J. Mackinder oli vuonna 1862 syntynyt brittiläinen maantieteilijä ja geopolitiittinen ajattelija, jonka mukaan Euraasian sisämaan hallinta olisi keskeinen strateginen edellytys hegemonisen maailmanvallan ylläpitämiselle (Mladineo 1996, xvii). Tämä Mackinderin kuvailema valtapoliittisesti tärkeä alue Euraasian mantereen sisäosissa tunnetaan yleisesti termillä ”Heartland”, jonka hän mainitsi ensimmäisen kerran vuonna 1919 julkaisemassaan teoksessa *Democratic ideals and reality* (Mackinder 1919, 55). Sydänmaan strateginen ylivoimaisuus perustuu Mackinderin ajattelussa sen otolliseen suojattuun maantieteelliseen sijaintiin sekä alueen luonnonvaroihin (Mackinder 1904, 434–436). Mackinderin ajattelussa sydänmaa sijoittui pitkälti Venäjän keisarikunnan ja myöhemmin Neuvostoliiton maantieteellisten rajojen sisälle, mutta jo vuoden 1904 artikkelissaan hän tiedosti, ettei sydänmaan resurssien järjestäminen ja mobilisointi ollut välttämättä Venäjän keisarikunnalle määrätty kohtalo (Mackinder 1904, 437, Mackinder 1943, 198). Ensimmäisen ja toisen maailmansodan kontekstissa hän oli ensisijaisesti huolissaan Saksan laajennuspyrkimyksistä sydänmaan ylle, ja hän kannatti eri strategisten poliittisten liittoumien muodostamista Saksan valtapyrkimysten hillitsemiseksi (Mackinder 1919, 106, Mackinder 1943, 204). Näin ollen tehokkaan voimatasapainon muodostaminen sydänmaan valtapotentiaalia havittelevien nousevien suurvaltojen pyrkimysten estämiseksi oli hänelle keskeinen geopolitiittinen huolenaihe.

Vuonna 1943 Mackinder esitti, että Neuvostoliiton silloinen levinneisyysalue vastasi melko tarkkaan sydänmaan aluetta (Mackinder 1943, 198). Neuvostoliiton romahdettua sydänmaan alue on sittemmin pirstoutunut uusien itsenäisten valtioiden ilmaannuttua Itä-Eurooppaan, Kaukasuksen alueelle ja Keski-Aasiaan. Turkkilainen kansainvälisen politiikan tutkija, Emre Iseri, on arvioinut, että kylmän sodan jälkeisessä poliittisessä todellisuudessa Kaspienmeren alue ja sen lähialueet edustaisivat sydänmaan maantieteellistä ulottuvuutta (Iseri 2009, 34). En rajaa sydänmaan maantieteellistä ulottuvuutta pelkästään Kaspienmeren ja Keski-Aasian alueisiin, mutta keskityn ensisijaisesti näiden sydänmaan osien strategisen painoarvon tarkasteluun ulkoministeri Ason Euraasia-strategiassa Mackinderin sydänmaateorian näkökulmasta. Colin Gray esitti vuonna 2004, että moni hänen aikalaisensa kritisoi virheellisesti Mackinderin geopolitiittisen teorian validiteettia 2000-luvun alun valtapoliittisen todellisuuden

perusteella. Venäjä ja Kiina tulkittiin esimerkiksi liian heikoiksi valloiksi, jotta ne kykenisivät Euraasian mantereelta käsin haastamaan Yhdysvaltojen kiistattoman valta-aseman. (Gray 2004, 20.) Vuoden 1904 artikkelissaan Mackinder toteaa, että strategiset maantieteelliset piirteet, jotka leimaavat sydänmaan ja merivaltojen välistä konfliktia, edustavat pysyvää kontekstia, jonka lainalaisuuksia noudattaen valtojen välinen konflikti ja voimatasapaino rakentuvat. Kulloinenkin voimatasapaino riippuu kuitenkin aina meri- ja maavaltojen taloudellisista, strategisista ja poliittisista resursseista ja olosuhteista, jotka muuttuvat maantieteellistä todellisuutta paljon nopeammin. (Mackinder 1904, 437.) Näin ollen Mackinder ei uskonut teoriansa olleen rakentuneen yksittäisen aikakauden valtapoliittisen todellisuuden varaan.

Tutkielmassani tarkastelen Japanin Euraasia-strategiaa myös Zbigniew Brzezinskin Yhdysvalloille laatiman kattavan Euraasia-strategian näkökulmasta. Tämä strategia julkaistiin teoksessa *The grand chessboard* vuonna 1997. Brzezinskin mukaan Euraasian mantereen taloudelliset resurssit ovat ylivoimaiset muihin mantereisiin verrattuna, minkä johdosta Euraasian mantereen hallinta toimisi perustana Yhdysvaltojen globaalille ylivallalle (Brzezinski 1997, 30–31). Hänen mukaansa Yhdysvaltojen tuli kiinnittää huomiota ja puuttua eri keinoin Euraasian mantereen geopoliittisten valtojen valtasuhteiden kehitykseen, jotta Yhdysvallat kykenisi säilyttämään asemansa hegemonisena maailmanvaltana mahdollisimman pitkään. (Brzezinski 1997, 194–195). Brzezinskin mukaan Yhdysvaltojen täytyy tunnistaa Euraasian shakkilaudan aktiiviset geostrategiset pelaajat, joilla on sekä valmiudet että intressit käyttää valtaa Euraasian geopoliittisten olosuhteiden ja kansainvälisen vallanjaon muuttamiseksi. Yhdysvaltojen tulee päämäärähakuisesti hillitä tällaisten aktiivisten pelaajien valtapyrkimyksiä erilaisin strategioin. Brzezinskin mukaan Yhdysvaltojen tulee lisäksi tunnistaa myös Euraasian geopoliittiset avainvaltiot, joilla on maantieteellisen sijaintinsa vuoksi tärkeä strateginen merkitys aktiivisille strategisille pelaajille. Tällaisia geopoliittisesti kriittisiä alueita Yhdysvaltojen tulisi Brzezinskin mukaan suojella aktiivisten strategisten pelaajien valtapyrkimyksiltä. (Brzezinski 1997, 39–41.)

Sekä Mackinderin että Brzezinskin geopoliittiset teoriat korostavat Euraasian mantereen resurssien ylivoimaisuutta muuhun maailmaan verrattuna, minkä johdosta eri aikoina ja eri poliittisiin tarpeisiin laaditut teoriat tukevat toisiaan. Brzezinskin strateginen ymmärrys

Euraasian mantereesta geopoliittisena shakkilautana tarjoaa mielenkiintoinen tulkintavälineen Japanin Euraasia-strategian diplomaattisten työkalujen valtapoliittisiin päämääriin.

1.4. Tutkielman rakenne

Aloitan tutkimustyöni tarkastelemalla toisessa pro gradu -tutkielmani luvussa ulkoministeri Aso Taron ja pääministeri Abe Shinzon Japanille diskursiivisesti rakentamia identiteettikuvia. Tulkitsen, että näillä identiteettirakennelmilla legitimoidaan sekä ulkoministeri Ason Euraasia-strategiaa että laajemminkin Aben proaktiivista ulkopoliittista strategiaa. Samalla näiden identiteettikonstruktioiden kautta pyritään korostamaan Japanin positiivista diplomaattista mainepääomaa, jonka tulkitsen analyysissäni pehmeän vallan resurssien mobilisoimisen edellytykseksi. Tässä analyysiluvussa käsiteltävät keskeiset identiteettiteemat koskevat Japanin identifioimista läntiseksi vallaksi sekä Japanin identifioimista aktiiviseksi rauhanrakentajaksi.

Pro gradu -tutkielmani kolmannessa luvussa analysoin Aben artikuloiman proaktiivisen diplomatian periaatteiden merkitystä Japanin ulkopoliitikalle sekä tarkastelen näiden periaatteiden yhteyttä havaitsemilleni ulkoministeri Ason ja pääministeri Aben rakentamille diskursiivisille identiteeteille. Hyödynnän tässä analyysiluvussa pehmeän vallan teoriaa, ja tulkitsen proaktiivisen diplomatian periaatteita pehmeän vallan resursseina, joiden hyödyntämiselle aikaisemmin erittelemäni identiteettirakennelmat luovat diskursiivisesti edellytyksiä. Proaktiivisen diplomatian periaatteiden analyysin kautta tarkastelen samalla pehmeän vallan resurssien taustalla vallitsevia strategisia ja turvallisuuspoliittisia päämääriä. Soft balancing -teoria on lisäksi analyysissäni ajoittain läsnä, kun tarkastelen joidenkin proaktiivisen diplomatian piirteiden funktiota Kiinan valta-aseman hillitsemiselle.

Pro gradu -tutkielmani neljännessä luvussa käsittelen Japanin kiristyneen turvallisuusympäristön merkitystä proaktiivisen diplomatian strategian omaksumiselle. Käsittelen Aben ja Ason Pohjois-Koreaa ja Kiinaa koskevia luonnehdintoja turvallisuuspoliittisina uhkina, jotka vaikuttavat ymmärrykseen Japanin turvallisuusympäristön kiristymisestä. Lisäksi tarkastelen Japanin ja Yhdysvaltojen välisen turvallisuuspoliittisen allianssin vahvistumista Aben pääministerikaudella. Tulkitsen turvallisuuspoliittisen allianssin vahvistumisen syitä myös soft balancing -strategian näkökulmasta varautumismekanismiina Kiinan valta-aseman nousuun.

Pro gradu -tutkielmani viidennessä luvussa käsittelen Japanin ulkopoliittista lähentymistä Intian kanssa Aben pääministerikaudella. Tulkiten Japanin ja Intian kahdenvälisen suhteen lähentymistä yhtenä proaktiivisen diplomatian käytännön ilmenemismuotona. Tarkastelen Aben ja Ason puheotteissa esitettyjä syitä kahdenvälisen suhteen tiivistämiselle ennen kaikkea soft balancing -strategian näkökulmasta Kiinan valta-aseman kasvun hillitsemiseksi.

Pro gradu -tutkielmani kuudennessa luvussa tarkastelen ulkoministeri Ason vapauden ja vaurauden kaaren strategiaa Mackinderin ja Brzezinskin geopolittisten teorioiden näkökulmasta. Näiden geopolittisten viitekehysten kautta tarkastelen ulkoministeri Ason Euraasia-strategian pehmeiden diplomaattisten keinojen yhteyttä näiden geopolittisten ajattelijoiden näkemyksiin strategisesta valtakilpailusta Euraasian mantereella. Analysoin, missä määrin ulkoministeri Ason luonnehdinnat Euraasian valtatodellisuudesta ovat yhdenmukaisia valitsemieni geopolittisten viitekehysten kanssa. Japanin diplomaattisen vaikutusvallan kasvattaminen Euraasian mantereella on näin ollen sidoksissa huolenaiheisiin Euraasian mantereen suurvaltojen strategisesta valtakilpailusta, jossa Kiinalla on merkittävä rooli.

2. JAPANIN DISKURSIIVINEN IDENTIFIKAATIO

Tässä analyysiluvussa tarkastelen ulkoministeri Aso Taron ja pääministeri Abe Shinzon Japanille diskursiivisesti rakentamia identiteettikuvia. Tämän analyysiluvun keskiössä on ulkoministeri Ason marraskuussa 2006 pitämä puhe, jossa hän hahmottelee Japanille uuden Euraasia-strategian. Tässä puheessa hän esittää mielenkiintoisia perusteluja, joiden kautta hän pyrkii legitimoimaan sekä universaaleja arvoja korostavan diplomatian että vapauden ja vaurauden kaaren vision Japanille soveliaina ulkopoliittisina strategioina (Aso 2006g). Universaalien arvojen korostaminen oli läsnä myös Aben esittämässä proaktiivisen diplomatian visiossa (Abe 2007c). Nämä ulkoministeri Ason perustelut kytkeytyvät diskursiivisesti Japanille rakennettuihin identiteetteihin, joilla pyritään rakentamaan Japanille aktiivisempaa ulkopoliittista roolia. Analyysiluvussa etsin tukea erottamilleni diskursiivisille identiteettirakennelmille myös muista ulkoministeri Ason ja pääministeri Aben ulkopoliittikkaa käsittelevistä puheista.

Analyysilukuni jakautuu kahteen isoon teemaan. Näistä ensimmäinen käsittelee Japanin valtiollisen identiteetin dilemmaa lännen ja idän välillä. Aso pyrkii selvästi identifioimaan Japanin läntiseksi vallaksi, ja on mielenkiintoista hahmottaa, millaisia toiseuksia vasten tämä identifiointi tapahtuu. Toinen teema käsittelee pasifismin merkitystä Japanin valtiolliselle identiteetille. Tällaisilla identiteettikäsitteillä legitimoidaan päämäärähakuisesti sekä proaktiivista diplomatiaa sekä vapauden ja vaurauden kaaren rakennusprojektia. Näihin legitimointirytyksiin kätkeytyy toisaalta revisionistisia ja kansallismielisiä piirteitä, joita tuon analyysissäni esiin.

2.1. Japani ja lännen ja idän välissä

Japanin identiteetti idän ja lännen välillä on kiistelty kysymys Japanissa niin akateemikkojen kuin poliitikkojen keskuudessa. Japanin identiteettiä aasialaisena valtana perustellaan usein historiallisilla seikoilla japanilaisen kulttuurin muotoutumisella, johon Kiinan ja Intian sivilisaatiot ovat vaikuttaneet merkittävästi. Japanin identiteettiä läntisenä valtana puolestaan

perustellaan usein Meiji-kauden (1868–1912) menestyksekkäällä modernisaatiokehityksellä, minkä johdosta Japanin yhteiskunta länsimaistui monin eri tavoin. (Hatch 2010, 377–378.) Walter Hatch täsmentää omassa analyysissään, ettei debatti Japanin kansallisesta identiteetistä ole niinkään osoitus eksistentiaalisesta konfliktista japanilaisten kollektiivisessa tietoisuudessa. Pikemminkin diskursiiviset muutokset Japanin identiteetistä heijastavat muutoksia japanilaisen poliittisen eliitin intresseissä. Joskus aasialaisen ja joskus läntisen identiteetin korostaminen ulkopoliittisessa kontekstissa palvelee aina kulloisenkin eliitin poliittisia intressejä. (Hatch 2010, 380–381.)

2.1.1. Läntinen identiteetti ja universaalit arvot

Ulkoministeri Aso osallistuu tähän identiteettidebattiin, kun hän pyrkii perustelemaan arvoperustaisen diplomatian soveltuvuutta Japanin kansalliselle luonteelle. Arvodiplomatiaan sisältyvät seuraavat arvot: demokratia, markkinatalous, vapaus, oikeusvaltioperiaate ja ihmisarvo (Aso 2006g).

なんとなく、「バタ臭い」ぞと…。つまり下駄履きの似合う男が、西洋仕立ての背広を着て無理しておるなど。

I know that there will be people who hear this and insist that this smacks of a Western approach somehow—that it is unbecfitting for Japan, saying, tell the man who looks at home in traditional wooden geta clogs not to go fancying himself dressed up in a Western suitcoat.(Aso 2006g.)

Aso pyrkii arvoperustaista diplomatiaa käsittelevässä puheessaan vastaamaan kritiikkiin, jonka mukaan arvoperustainen diplomatia olisi ristiriidassa Japanin kansallisen identiteetin kanssa. Aso käyttää puheotteensa alussa pejoratiivista termiä *バタ臭い* (*batakusai*), joka oli englanninkielisessä käännöksessä tyydytty kääntämään adjektiivilla ”Western”. (Aso 2006g.) Japaninkielisellä adjektiivilla on kuitenkin vahva tunnelataus, jota englanninkielinen käännös ei huomioi. Boye Lafayette de Mente syventyy tämän käsitteen historiaan. 1500-luvulla japanilaiset suhtautuivat epäluuloisesti ensimmäisiin Euroopasta saapuneisiin merimiehiin, ja he kiinnittivät erityistä huomiota peseytymättömien merimiesten pahaan ominaishajuun. Tämän lisäksi japanilaiset otaksuivat, että eurooppalaisten miesten paha ominaishaju johtui heidän paljon lihaa ja voita sisältävästä ruokavaliostaan. Näin he käyttivät eurooppalaisista miehistä

pejoratiivista adjektiivia *バタ臭い* (*batakusai*), jonka suora käännös on voilta löyhkäävä. Vähitellen sanan käyttöalue laajeni koskemaan kaikkia epämieluisia läntisiä tapoja ja asenteita. (de Mente 2004, 38.) Näin ollen sanavalinta on negatiivisesti latautunut etnisesti erotteleva käsite, jonka avulla korostetaan puhdasta japanilaista sivilisaatiota erotuksena epämiellyttävistä läntisistä vaikutteista. Näin ollen tämä adjektiivi pitää sisällään vahvan miellelyhtymän lännen negatiivisesta toiseudesta Japanin kansalliselle identiteetille.

Aso esittää arvodiplomatiaa vastaan esitetyn vasta-argumentin Meiji-kaudelle sijoittuvan historiallisen vertauksen avulla. Vertauksessa japanilainen mies pukeutuu kotonaan perinteisiin puiisiin geta-kenkiin, mutta julkisesti hän kuitenkin imitoi länsimaista pukeutumistyyliä (Aso 2006g). Vertauksen sävy on ironinen, ja se kritisoi Meiji-kaudelle tyypillistä läntisten vaikutteiden ja tapakulttuurin ihannointia. Tämä taas voitiin nähdä eräänlaisena väkivallan tekona Japanin omalle kansalliselle kulttuurille ja ylpeydelle. Patrick Hein on huomionnut, että Meiji-kauden nopea modernisaatioprosessi heijasti piilevää tarvetta vastata läntisten valtojen muodostamaan turvallisuushkaan, minkä seurauksena modernisaatioprosessiin kietoutui yhtä aikaa sekä läntisten yhteiskuntien vilpittömyyden ihannointia että epäluuloa, pelkoa ja jopa vihaa länttä kohtaan (Hein 2009, 71–72). Vertauksessa läsnä oleva läntinen tapakulttuuri symboloi universaaleja arvoja, joiden puolesta puhuminen esitetään ristiriitaisena Japanin kansallisen kulttuuriperinnön kanssa. Samalla vasta-argumentti implisiittisesti sitouttaa Japanin valtiollisen identiteetin sen ainutlaatuisuuteen kansalliseen kulttuuriin, joka on vahvasti sidoksissa Aasian suuriin sivilisaatioihin. Kulttuurisista piirteistä rakennetaan näin Japanin ulkopoliittikkaa ohjaava matriisi. Vasta-argumentti suhtautuu näin kriittisesti Japanin identifioimiseen läntiseksi vallaksi, mikä vahvistaa mielikuvaa lännestä Japanille epämieluisana toiseutena.

In any event, the Japan of the Edo era was a society characterized by peace and amicable goodwill, to such an extent that we can say it was truly rare. If we were to rephrase that in the terminology of the modern day we could say it was a society in which there was relatively good governance. It was because these foundations existed that in the case of Japan modern institutions could be fitted atop them with ease. This is how I view it. (Aso 2006g.)

Aso lähtee purkamaan vasta-argumenttia syventymällä Japanin historialliseen kehitykseen. Keskeistä puheotteessa on Ason väittäminen, jossa hän näkee Edo-kauden yhteiskunnan vakauden, rauhan ja hyvän hallinnon keskeisinä edellytyksinä Japanin menestykselle yhteiskunnalliselle modernisoitumiselle (Aso 2006g). Edo-kauden (1603–1868) eristäytyneet

Japani ei suinkaan ollut demokraattinen yhteiskunta. Japania hallitsi Edo-kaudella sotilasdynastia, Tokugawa-shogunaatti, jonka valtakausi oli tosin rauhanomainen (Gordon 2009, 11). Aso kuitenkin esittää tämän autoritäärisen valtakauden keskeisenä edellytyksenä Japanin nopealle modernisaatioprosessille, mikä luo ylpeyden tunnetta Japanin kotoperäiselle yhteiskunnalliselle kehitykselle. Nopean modernisoitumiskehityksen taustalla tosin vaikutti myös pyrkimys näyttäytyä läntiseltä vallalta, ja samalla vakuuttaa läntiset valtat Japanin sivilisaation arvokkuudesta, jotta länsivallat kohtelisivat Japania tasa-arvoisena valtana (Hein 2009, 71). Aso purkaa näin vasta-argumentin ristiriidan universaalien arvojen painottamisen sekä kansallisen kulttuurin arvostamisen välillä esittämällä, että Japanin menestyksenkäs ja nopea modernisaatiokehitys on itse asiassa merkittävä kansallinen ylpeydenaihe. Tämän kansallisen saavutuksen perusteella Japanin paikka on läntisten valtojen joukossa, mistä japanilaisten tulisi olla ylpeitä.

いま重んじようとする価値とは、どこか異国の産物ではありません。我が国は、浮き沈みがあったとは申せ、近現代史を通じ、これらの価値を自分の物にしてまいりました。人類社会に普遍の価値は、我が国自身の価値でもあります。

These values we cherish are not foreign-born products. Rather, they are the values that we have come to truly own through, or despite, many ups and downs in Japan's modern and contemporary history. These values that are universal to all human society are indeed the values of our own also. (Aso 2007a.)

Tammikuussa 2007 parlamentille esittämässään politiikkapuheessa Aso toistaa jälleen, etteivät universaalit arvot ole Japanille vierasperäisiä arvoja (Aso 2007a). Hän viittaa näihin arvoihin käsitteellä 異国の産物 (*ikoku no sanbutsu*), jonka voisi suomentaa vieraiden maiden tuotoksiksi tai hedelmiksi. Sanavalintana 異国 vahvistaa mielikuvaa toiseudesta, sillä kanji 異 sisältää outouden, erilaisuuden ja epätavallisuuden merkityssisällöt (jisho.org). Sen sijaan Aso viittaa näihin arvoihin ilmauksella 人類社会に普遍の価値 (*jinrui shakai ni fuhen no kachi*), jonka voisi suomentaa ihmiskunnan yhteisön universaaleiksi arvoiksi. Hän ei tietoisesti määrittele näitä arvoja läntisiksi arvoiksi, sillä tämä saattaisi vahvistaa näiden periaatteiden vierasta alkuperää Japanin kotoperäisen yhteiskuntahistorian näkökulmasta. Ulkoministeri Aso viittaakin näihin arvoihin johdonmukaisesti ulkoministerinä toimiessaan käsitteellä 普遍的価値 (*fuhenteki kachi*) eli universaalit arvot (esim. Aso 2006b ja Aso 2007a). Samalla tällainen

nimeämisstrategia sisältää oletuksen, että nämä arvot olisivat sovellettavissa jokaisen valtion paikalliseen kontekstiin.

自由とか民主主義、人権や法の支配におきまして、完璧な国など世界中に、ありません。ですがこんなふうに歴史を見返すにつけ、日本は、そういう普遍的価値を重んじる点にかけては、もはや老舗の部類に入りやしませんか、ということでもあります。

Now when it comes to freedom or democracy, or human rights or the rule of law, there is not a single country on the planet that can claim perfection. Yet, that said, as we look back on history, with Japan having been honoring these universal values, what we see is that Japan deserves to be considered as one of the true veteran players out there on the field. (Aso 2006g.)

Arvoperustaista diplomatiaa esittelevässä puheessaan Aso ilmoittaa, että historiallisten tosiseikkojen nojalla Japani ansaitsee tulla luokitelluksi universaaleja arvoja jo pitkään kunnioittaneiden valtioiden vakiintuneeseen joukkoon (Aso 2006g). Tässä Aso viittaa vuonna 1889 Japanissa voimaan astuneeseen, ajan eurooppalaisten suurvaltojen perustuslakeja mukailleeseen Meiji-perustuslakiin, jonka johdosta Japanista tuli ensimmäinen parlamentaarinen demokratia Aasiassa. Perustuslaki oli historiallisesti merkittävä ja edistysellinen, ja siihen sisältyi esimerkiksi määräys yleisestä oppivelvollisuudesta. Sen perusteella Japaniin vakiintui edustuksellinen parlamentti ja pieni, mutta potentiaalisesti kasvava äänioikeutettujen kansalaisten joukko. On kuitenkin tärkeä muistaa, että tuolloin äänioikeus koski vain harvoja riittävän vauraita miehiä, ja äänioikeutetut saivat äänestää pelkästään parlamentin ala-huoneen edustajia. (Gordon 2009, 91–92.) Näin ollen Aso viittaa universaaleihin arvoihin historiattomina ja muuttumattomina periaatteina, vaikka tosiasiasa arvojen kuten demokratian sisältö on huomattavasti muuttunut historian aikana. Universaalit arvot saavatkin konkreettisen sisältönsä kulloisestakin historiallisesta ja yhteiskunnallisesta kontekstista.

Universaalit arvot ovat ihanteita, joita yksikään valtio ei 2000-luvulla täysin ilmennä. Demokraattisten valtioiden välillä on paljon sisäisiä eroavaisuuksia. Japanissa on esimerkiksi edelleen kuolemantuomio käytössä, mikä herättää pahennusta EU:ssa (Hosoya 2012, 331–332). Etelä-Koreaa on kritisoitu yhteiskunnallisen sananvapauden rajoittamisesta, ja vuonna 2011 Freedom House arvioi Etelä-Korean vain osittain vapaaksi valtioksi. Syinä olivat valtion harjoittama nettisensuuri ja hallitusta kritisoivien journalistien rankaiseminen. (Kim 2015.)

Vielä vuonna 2006 Abe korostaa Etelä-Korean vierailun lehdistötilaisuuden aloituspuheenvuorossaan, miten universaalien arvojen kunnioitus lähentää Etelä-Koreaa ja Japania keskenään (Abe 2006c). Etelä-Korean vierailua edeltäneen Kiinan vierailun lehdistötilaisuudessa Abe ei puolestaan mainitse universaaleja arvoja Kiinaa ja Japania lähentävänä piirteenä (Abe 2006b). Roxanne Lynn Doty on esittänyt, että diskurssissa subjekteihin liitetyt ominaisuudet eivät koskaan heijasta sosiaalista todellisuutta sellaisenaan (Doty 1993, 316). Näin puheessa esiintyvä todellisuuden kuvaus on aina vain yksi vaihtoehtoinen kuvaus lukemattomien mahdollisuuksien joukosta. Näin ollen valtioiden jakaminen kansainvälisessä todellisuudessa universaaleja arvoja kunnioittaviin ja niitä kunnioittamattomiin ei niinkään heijasta sosiaalista todellisuutta yksiselitteisesti sellaisenaan. Roxanne Lynn Doty muistuttaa, että todellisuuden kuvauksiin liittyy aina valtasuhteita ja valtakamppailuja (Doty 1993, 316). Aso esittää universaalien arvojen kunnioitukseen perustuvan jaottelun kansainvälisestä todellisuudesta, sillä tällainen representaatio tukee Japanin kansallisia intressejä.

Puheotteen termi 老舖 (*shinise*) viittaa arvostettuun ja mahdollisesti suvussa jo sukupolvia kulkeneeseen liikeyritykseen (jisho.org). Termillä 老舖 (*shinise*) viitataan tässä yhteydessä läntisiin valtoihin kuten Yhdysvaltoihin ja eri Euroopan valtoihin. Tämä sanavalinta on jälleen yksi retorinen strategia, jonka avulla Aso identifioi Japanin osaksi läntisten valtioiden muodostamaa ryhmää. Kanji-merkki 老 viittaa itse asiassa vanhaan ikään tai vanhenemiseen (jisho.org). Näin Aso rakentaa jälleen henkistä läheisyyttä Japanin ja länsivaltojen välille viittaamalla Meiji-kaudella alkaneeseen modernisaatioprosessiin.

The simple fact is that since the mid-19th century, and at an earlier date than the other countries of Asia, Japan has been experiencing a modernization of its politics, economy, and its society. With regard to the establishment of both democracy and a market economy, Japan has amassed a wealth of experiences without comparison anywhere else in the countries of Asia. (Aso 2005.)

Vuonna 2005 Aso korostaa Aasian diplomatiaa käsittelevässä puheessaan, että Japani modernisoi poliittisen ja taloudellisen järjestelmänsä sekä yhteiskuntansa aikaisemmin kuin yksikään toinen maa Aasiassa. Tämän johdosta Japanille on karttunut paljon tietopääomaa demokratian ja markkinatalouden perustamisesta. (Aso 2005.) Tämä tietovaranto ja kokempääöma puolestaan asettavat Japanin ja muut Aasian valtiot eriarvoiseen asemaan

kansainvälisessä hierarkiassa. Aso esittää Japanin kokeneena opettajana, jolta muilla Aasian mailla olisi paljon opittavaa. Puheessaan hän viittaa Japanin alueelliseen rooliin termillä 実践的先驅者(*jissenteki senkusha*), joka voidaan suomentaa käytännönläheiseksi edelläkävijäksi. (Aso 2005.) Ashizawa Kuniko on tutkinut Japanin ulkopoliittisten päättäjien asenteita Aasian alueellistumiskehitystä kohtaan, ja näistä haastatteluista hän havainnoi johdonmukaisesti erityisen Japanin toimijaroolin, jonka hän nimesi ”a sole member of the West in Asia”. Ashizawan mukaan lännellä viitataan tässä identiteetikonseptissa ensisijaisesti kehittyneisiin teollistuneisiin länsivaltoihin, joiden joukkoon Japani symbolisesti liittyi vuonna 1964, jolloin Japani hyväksyttiin jäseneksi OECD-järjestöön. (Ashizawa 2008, 589.) Ulkoministeri Ason käyttämä Japanin alueellista roolia kuvaava termi 実践的先驅者(*jissenteki senkusha*) symboloi samankaltaista läntistä identiteettiä Aasian alueellisessa kontekstissa. Tällaisella identiteetin ymmärryksellä korostetaan Japanin ylivertaisuutta muihin Aasian maihin. Toisaalta Japanin läntinen identiteetti ei pohjaudu Ason puheessa enää yksiselitteisesti taloudelliseen valta-asemaan, vaan keskiössä ovat Japanin kartuttamat kokemukset universaalien arvojen roolista yhteiskunnallisen kehityksen ohjaajana.

Japanin läntisen identiteetin vakiintumiseen kansainvälisen yhteisön silmissä kytkeytyy kuitenkin myös sotaisia historiallisia painolasti, jonka esiintuomista ulkoministeri Aso luonnollisesti pyrkii välttämään. Ensimmäistä kertaa Japanin kansainvälinen mainepääoma kasvoi, kun Japani voitti länsivaltojen yllätykseksi Kiinan maiden välisessä sodassa (1884–1885), johon Japanin ja Kiinan välinen valtakamppailu Koreasta eskaloitui. Japanin voitto Kiinasta herätti kunnioitusta läntisissä suurvalloissa, minkä osoituksena läntiset suurvallat luopuivat ekstraterritoriaalisista erioikeuksistaan Japanin ylle vuonna 1899. Sodan seurauksena Kiina tunnusti Korean muodollisen itsenäisyyden ja luovutti Taiwanin Japanille. (Gordon 2009, 116–117.) Toinen merkittävä osoitus Japanin kansainvälisen statuksen kasvusta liittyy rauhankonferenssiin, joka järjestettiin Boksarikapinan jälkeen. Vuosina 1900–1901 Japani osallistui muiden länsivaltojen kanssa Boksarikapinaksi kutsuttujen levottomuuksien tukahduttamiseen Kiinassa, ja Japani osallistui kapinan jälkeiseen rauhankonferenssiin tasa-arvoisena kumppanina muiden länsivaltojen rinnalla. (Gordon 2009, 118–119.) Kolmas merkittävä historiallinen hetki Japanin kansainvälisen mainepääoman kasvulle liittyy Japanin voittoon Japanin ja Venäjän välisessä sodassa (1904–1905), johon strategiset intressiristiriidat

Koreassa ja Mantšurian alueella olivat johtaneet. Sodan seurauksena Japani vakiinnutti poliittisen valta-asemansa Koreassa, ja vuonna 1910 Japani liitti Korean virallisesti siirtokunnakseen. (Gordon 2009, 119–120.) Walter Hatch huomauttaa, että Japanin voitto Venäjältä oli historiallisesti ja symbolisesti merkittävä, sillä tuolloin ensimmäistä kertaa modernina aikakautena läntinen valta oli hävinnyt sodassa ei-läntiselle vallalle. Lisäksi Hatch korostaa, että Japanin Meiji-kauden eliitti pyrki sekä Kiinaa että Venäjää vastaan käytyjen sotien avulla kohottamaan Japanin asemaa kansainvälisessä hierarkiassa länsivaltojen silmissä. (Hatch 2010, 384–385.) Tämä lyhyt historiallinen katsaus osoittaa, että Japanin yhteiskunnallinen modernisoitumiskehitys läntisten suurvaltojen esikuvien mukaisesti johti sotilaallisiin selkkauksiin, joiden kautta Japanin poliittinen eliitti halusi turvata Japanille läntiselle suurvallalle veroisen aseman kansainvälisessä yhteisössä. Ulkoministeri Aso luonnollisesti sivuuttaa nämä menneisyyden sotaiset keinot läntisen identiteetin vakiinnuttamiselle, ja hän pitäytyy Japanin onnistuneen modernisoitumiskehityksen sekä tähän kytkeytyvien universaalien arvojen ylistämisessä.

Läntiseen identiteettiin kytkeytyvä korkea-arvoinen status korostuu vapauden ja vaurauden kaaren vision yhteydessä. Aso viittaa Euraasian mantereiden alueiden demokratiakehitykseen loputtomana maratonjuoksuna. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi Turkki, Keski-Aasia, Kaukasus ja Itä-Eurooppa. Japanin rooli tässä maratonkilpailussa on toimia tukijuoksijana ja avustajana. (Aso 2006g.) Maratonkilpailuun sisältyy lineaarinen käsitys historiallisesta ja yhteiskunnallisesta kehityksestä. Japani on jo kokenut ja harjaantunut toimija demokraattisen poliittisen järjestelmän rakentamisessa ja yhteiskunnallisen vakauden ylläpitämisessä. Koska Japani on muiden läntisten toimijoiden tavoin ikään kuin vastikään demokratisoituneita valtioita kehityksessä edellä, tällä etumatkalla Japanille rakennetaan hierarkkista asemaa kunnioitettavana opettajana. Toisin sanoen kehityksessä Japania jäljessä olevilla demokratioilla olisi eräänlainen moraalinen velvollisuus kuunnella Japanin neuvoja kunnioittavasti ja jäljitellä Japanin yhteiskunnallisten toimintatapojen piirteitä. Universaaleja arvoja painottava läntinen identiteetti rakentaa näin ollen hierarkkisen kuvan kansainvälisestä todellisuudesta, joka jakaantuu samalla tavalla kuin maratonjuoksussa kokeneisiin ja kokemattomiin juoksijoihin.

2.1.2. Läntisen identiteetin kansallismieliset piirteet

Ulkoministeri Aso viittaa melko johdonmukaisesti Meiji-kaudelta alkaneeseen modernisaatioprosessiin läntisen identiteetin peruspilarina (esim. Aso 2005, Aso 2006a). Tämä modernisaatiokehitys kuitenkin johti myös Japanin armeijan ja sotakaluston kehittymiseen, mikä loi edellytykset Japanin asemalle imperialistisena valtana. Japani todistikin asemansa sotilaallisesti vaikutusvaltaisena valtana voittoisissa sodissa Kiinaa (1894–1895) ja Venäjää (1904–1905) vastaan (Gordon 2009, 116–119). Pyrkimys kehittyä täysivaltaiseksi läntiseksi vallaksi kulminoitui laajennushakuiseen ja sotaisaan ulkopoliittikkaan 1930- ja 1940-luvuilla, mikä jätti syvät arvet erityisesti Kiinan ja Etelä-Korean kansalliseen tietoisuuteen (Gordon 2009, 202–223). Näin ollen Japanin läntisen identiteetin korostaminen voi ulkopoliittisessa kontekstissa olla myös riskialtista, mikäli kansainvälinen lehdistö tai aasialaiset naapurivaltiot tulkitsevat jotkut ulkopoliittiset lausunnot keisarillisen Japanin laajennushakuista ulkopoliittikkaa ylistäviksi.

Labor was considered not only as an act in which people find joy but also as an important deed which will elevate our mind and improve society. The Japanese people both in the public and private sectors, whether engaged in ODA projects or business, have voluntarily demonstrated this and served as role models. In Asia this was an act which broke the tradition of Confucian teachings. Likewise, in Africa and elsewhere, what we did was spread attitudes and practices which could even be said to be revolutionary. Furthermore, in both cases Japan taught a certain spiritual culture that is essential in the preparation for modernization. (Aso 2006a.)

Japanin kehitysapua käsittelevässä puheessaan Aso asettaa kungfutselaisen kulttuuriperinnön ja läntisen modernisaatiokehityksen vastakkain (Aso 2006a). Puheotteessa kungfutselainen kulttuuriperintö yhdistetään taantumuksellisuuteen samalla, kuin läntiset moderniuden vaikutteet liitetään edistyksellisyyteen. Walter Hatch kertoo, miten 1870-luvun Japanissa liberaalit intellektuellit kuten Fukuzawa Yukichi arvioivat, että jotta Japani kehittyisi tasaveroiseksi suurvallaksi läntisten valtojen joukkoon, japanilaisten tulisi omaksua tieteen lisäksi myös läntiset tavat ja arvot. He näkivät kungfutselaisen kulttuuriperinteen tarpeettomana esteenä modernisaatiolle, ja siitä haluttiin päästä eroon. (Hatch 2010, 382–383.) Samaan tapaan ulkoministeri Aso rinnastaa afrikkalaisen ja aasialaisen sivilisaation läntiselle sivilisaatiolle alisteisiksi kulttuuripiireiksi. Aso välittää tällaisella hierarkkisella esitystavalla viestin, jossa traditionaalisten kulttuurien tulisi hyväksyä läntiset arvot ja vaikutteet omiin

yhteiskuntajärjestyksiinsä. Läntinen sivilisaatio edustaa Aasiaa ja Afrikkaa kehittyneempää sivilisaatiota, jonka viisaudesta Japani on saanut hyötyä muita Aasian maita aikaisemmin. Ulkoministeri Ason puheotteessa Aasian sivilisaatio esitetään menneisyyteen sijoittuvana kungfutselaisesta kulttuuriperinnöstä koostuvana toiseutena, jota vasten Japanin kansallinen erinomaisuus korostuu varhaisen modernisaatiokehityksen ansiosta.

Ulkoministeri Aso korostaa tällaisella kulttuurien tai sivilisaatioiden välisellä hierarkkisella järjestyksellä Japanin kansallista erinomaisuutta. Tällaisella retorisella strategialla on kuitenkin yhtymäkohtia Japanin sotaisaan menneisyyteen Aasiassa. Linus Hagström on esittänyt, että Japanin sotaiset valloitukset Aasiassa 1930- ja 1940-luvuilla perustuvat juuri tällaiselle näkemykselle Aasiasta epälegitiiminä toiseutena, jota vasten Japanille rakennettiin identiteetti läntisenä imperialistisena valtana (Hagström 2015, 135). Toisaalta Japanin keisarillinen hallitus korosti erityisesti 1930- ja 1940-luvuilla aasialaisten kansojen välisiä rodullisia, kulttuurisia ja historiallisia yhtäläisyyksiä pan-aasialaisen retoriikan kautta oikeuttaakseen Japanin taistelun läntisiä siirtomaavaltoja vastaan Aasiassa, mutta myös oikeuttaakseen Japanin omat siirtomaavalloitukset Aasiassa. Pan-aasialaisen retoriikan taustalla vallitsi toisaalta näkemys Japanin ylivertaisuudesta aasialaisten kansojen joukossa. (Saaler ja Szpilman 2011.) Joka tapauksessa on tärkeää muistaa, ettei Japanin modernisaatiokehitykseen liittynyt läntisten suurvaltojen jäljittely yksiselitteisesti selitä Japanin sotaisaa ulkopolitiikkaa 1930- ja 1940-luvuilla. Esimerkiksi Korhonen on suhtautunut kriittisesti 1950-luvulta lähtien tiedeyhteisössä vallinneeseen tulkintaan, jossa Japanin yhteiskunnallista modernisaatiota kannattaneen Fukuzawa Yukichin on katsottu kannattaneen myös Japanin siirtomaavalloituksia Aasiassa. Tulkinta perustuu vuonna 1885 Jiji Shinpo -sanomalehdessä nimettömänä julkaistuun pääkirjoitukseen otsikolla 脱亜論 (*Datsu-a ron*), joka tarkoittaa Aasian jättämistä ja joka on 1950-luvulta lähtien yhdistetty Fukuzawa Yukichin henkilöön. Toisen maailmansodan jälkeisestä ajallisesta viitekehyksestä käsin vuonna 1885 julkaistua pääkirjoitusta on tulkittu filosofisena oikeutuksena Japanin myöhemmille sotilaallisille hyökkäyksille sen aasialaisia naapurivaltioita vastaan. Pekka Korhonen kuitenkin kiistää tämän tulkinnan ja huomauttaa, että eurooppalaislähtöiseen Aasian käsitteeseen liittyvät mielleyhtymät ja merkitykset olivat 1800-luvun loppupuolella negatiivisesti värittyneitä, ja ne liittyivät esimerkiksi aasialaisten rodulliseen alempiarvoisuuteen. Käsithistoriallisiin syihin nojaten Pekka Korhonen tulkitsee, että vuonna 1885 julkaistu pääkirjoitus 脱亜論 (*Datsu-a ron*) kehottaisi Japania Aasian

jättämällä yksinkertaisesti luopumaan tehottomista poliittisista ja taloudellisista rakenteista. (Korhonen 2013.)

Aso esittää kehitysapua koskevassa puheessaan, että Japani levitti työnteon arvostusta niin Afrikassa kuin Aasiassakin, minkä hän näkee tärkeänä edellytyksenä yhteiskunnan modernisoitumiselle (Aso 2006a). Samoin Aasia-strategiaa käsittelevässä puheessa Aso esittää samankaltaisia ajatuksia, joiden mukaan korkea työmoraali sekä positiivinen tulevaisuuteen kohdistuva elämänasenne edustivat sitä uutta vallankumouksellista ajattelutapaa, joka teki Japanista edelläkävijän Aasiassa. Hän lisäksi täsmentää, että juuri Japanin aasialaiset naapurit hyötyivät tästä uudesta ajattelutavasta kaikkein eniten. (Aso 2005.) Ulkoministeri Aso liikkuu näillä lausunnoillaan vaarallisilla vesillä. Japanin siirtomaa-ajanjakson voidaan tulkita edesauttaneen Japanin siirtomaiden kuten Korean ja Taiwanin sodanjälkeistä teollistumiskehitystä, vaikka siirtomaa-aika luonnollisesti myös riisti siirtomaiden asukkaita monessa eri suhteessa (Gordon 2009, 222). Näin ollen ulkoministerin lausuntoja Japanista Aasian modernisaatiokehityksen vauhdittajana voisi hyvinkin tulkita siten, että hän pyrkii samalla esittämään Japanin siirtomaa-ajanjakson positiivisessa valossa.

Helmikuussa 2006 Onishi Norimitsu kertoo The New York Times-lehdelle kirjoittamassaan artikkelissa, että Japanin ulkoministeri Aso oli parisen päivää aikaisemmin antanut lausunnon, jossa hän ylisti Japanin siirtomaa-ajan positiivisia vaikutuksia Taiwanin asukkaiden luku- ja kirjoitustaidolle sekä yleisille koulutusstandardeille. Kiinan ulkoministeri reagoi tähän jyrkästi huomauttaen, että Japanin siirtomaa-aikana Formosan saaren asukkaat kärsivät orjuudesta. (Onishi 2006.) Samoin Aso on antanut lausunnon, jossa hän väitti, että vuosien 1910–1945 välisenä aikana Japanin korealaiset alamaiset olisivat japanilaistaneet omia nimiään vapaaehtoisesti, vaikka tosiasiallisesti Japani oli säätänyt nimenvaihdokseen pakottavan lain (Reed 2006). Näin ollen ulkoministerinä toimiessaan Aso pyrki eri yhteyksissä vähättelemään ja kaunistelemaan Japanin siirtomaa-ajanjakson raadollisuutta siirtomaiden paikallisille asukkaille. Tämän kontekstin nojalla hänen ulkoministerinä antamia lausuntoja voi oikeutetusti tulkita myös tällaisesta agendasta käsin. Näin ollen Japanin läntisen identiteetin diskursiivisesta rakentumisesta on havaittavissa myös revisionistisia elementtejä, jotka heijastavat ulkoministeri Ason sekä pääministeri Aben kansallismielistä taustaa.

Ason ulkopoliittisissa puheissa usein toistuva työnteon ylistys asettuu arveluttavaan valoon, kun tarkastelee hänen sukunsa kaivosyhtiöön liittyvää poliittista skandaalia. Marraskuussa 2005 Etelä-Korean ja Japanin välejä viilensi kysymys korealaisesta pakkotyövoimasta. Etelä-Korean hallitus pyysi selvitystä sadalta japanilaiselta yritykseltä kysymykseen, olivatko nämä yritykset käyttäneet korealaista pakkotyövoimaa Japanin siirtomaa-aikana. Yksi näistä yrityksistä oli ulkoministeri Ason suvussa kulkenut kaivosyritys. (BBC 2005.) Tämä syytös on sinällään ymmärrettävä, sillä toisen maailmansodan aikaan Japanin hallitus joutui turvautumaan siirtomaidensa kantaväestöön massiivisen työvoimapulan vuoksi. Vuodesta 1939 alkaen noin 700 000 korealaista pakotettiin työskentelemään Japanissa epäinhimillisissä oloissa. (Gordon 2009, 208; Underwood 2007.) Historiantutkijat ovat arvioineet, että Ason suvun kaivosyhtiö olisi pitänyt pakkotyössä noin 12000 korealaista vuosien 1939 ja 1945 välisenä aikana. Eräässä Japanin sota-ajan korkeamman poliisin raportissa todetaan, että kaivoksella oli tammikuusta vuodesta 1944 lähtien pakkotyössä 7996 korealaista. Samoin vuoden 1946 tammikuussa laaditussa miehitysviranomaisille laaditussa raportissa Ason suvun kaivosyhtiö tunnustaa, että yhtiö oli pitänyt 300 eurooppalaista miestä pakkotyössä kaivoksella edeltävänä vuonna 1945. (Underwood 2007.) Näin ollen mediassa raportoidut syytökset Ason suvun kaivosyhtiön kytköksistä korealaisen pakkotyövoiman käyttöön varjostavat pahaenteisesti Ason ulkopoliittisissa puheissa esitettyä ajatusta Japanista korkean työmoraalin juurruttajana Aasiassa.

2.2. Läntisen arvopohjan toiseudet

Arvopohjaisessa diplomatiassa korostuvat arvot eli demokratia, markkinatalous, vapaus, oikeusvaltioperiaate ja ihmisoikeudet edustavat samalla kansainvälisen yhteisön normeja, joihin Abe ja Aso pyrkivät ankkuroimaan Japanin valtiollisen identiteetin. Normi voidaan määrittellä soveliaan käytöksen standardiksi toimijalle, jolla on määrätty identiteetti (Hirata ja Sato 2008, 8). Regulaatiiviset normit järjestävät ja rajoittavat toimintaa, kun taas konstitutiiviset normit luovat toimijaidentiteettejä, jotka määrittelevät toimijan intressit annetussa kontekstissa ja ohjaavat näin toimijan käyttäytymistä (Hirata ja Sato 2008, 9). Hagström toteaa, että valtiot voidaan ymmärtää sosiaalisina toimijoina, joiden käyttäytymiseen rakenteelliset paineet vaikuttavat. Tämä rakenteellinen paine puolestaan saa valtion sosiaalisena toimijana, osin

sanktioiden pelossa, sitoutumaan normaalina pidettyyn käytökseen kansainvälisessä yhteisössä. (Hagström 2012, 124–125.)

Ian Manners on määritellyt normatiivisen vallan siten, että se on valtaa vaikuttaa yleisiin käsityksiin normaaliudesta (Manners 2002, 240). Hän identifioi EU:n normatiivisen vallan perustan koostuvan viidestä normista: rauha, vapaus, demokratia, oikeusvaltioperiaate ja ihmisoikeudet (Manners 2002, 242–243). EU pyrkii näiden arvojen levittämiseen ja juurruttamiseen kansainvälisessä yhteisössä. Ian Manners esittää, että kansainvälisessä politiikassa valta määritellä maailmanpolitiikan normatiivista perustaa on kaikista vallan lajeista merkittävin (Manners 2002, 252–253.) Ulkoministeri Aso ja pääministeri Abe havittelevat samanlaista normatiivista valtaa arvodiplomatian korostamisellaan. Tämän lisäksi kansainvälisen yhteisön normiston korostamisen lähentää Japanin siteitä sen läntisiin kumppaneihin.

Samalla universaaleihin arvoihin perustuva identiteetti edellyttää epänormaalin toiseuden olemassaoloa, jota vasten tällainen identiteettikuva voidaan rakentaa. Kiinaa on kritisoitu sen kansalaisten heikoista poliittisista oikeuksista, hallituksen kritisoinnin sensuurista, oikeusjärjestelmän puolueellisuudesta sekä kuolemantuomion vakiintuneesta asemasta rangaistusmuotona (Denny ja Kenneth 2001, 224–227). Ihmisoikeustilanne ei puolestaan ole kovin kaksinen totalitaristisessa Pohjois-Koreassa, jossa poliittisten toisinajattelijoiden vangitseminen ja teloittaminen on yleistä ja jossa oikeuslaitos ja media ovat poliittisessa valvonnassa (Denny ja Kenneth 2001, 254–255). David Campbell tulkitsee identiteetin suhteellisenä käsitteenä, joka perustuu minuuden erottamiseen toiseudesta. Ulkopoliitikassa tämä toiseus voidaan esittää uhkaavana ja moraalisesti alempiarvoisena. (Campbell 1994, 148–150.) Tällaiseen kritiikkiin nojaten on mielekästä väittää, että Kiina ja Pohjois-Korea edustavat universaalien arvojen tärkeyttä korostavissa ulkopoliittisissa puheissa David Campbellin ajatusta uhkaavasta ja moraalisesti alempiarvoisesta toiseudesta.

2.2.1. Pohjois-Korea

Kuroki Maiko luonnehtii Abe Shinzon ulkopoliittikkaa Pohjois-Koreaa kohtaan kovan linjan politiikaksi, joka poikkesi hänen edeltäjänsä Koizumi Junichiron sovittelevammasta ulkopoliitikasta Pohjois-Koreaa kohtaan (Kuroki 2013, 216–217). Luonnollisesti Pohjois-

Korean ja Japanin välejä kiristivät Pohjois-Korean ohjuskoe heinäkuussa 2006 pääministeri Koizumin valtakauden loppupuolella ja Pohjois-Korean ydinasekoe lokakuussa 2006 pääministeri Aben valtakauden alkupuolella (Smith 2008, 100). Näiden turvallisuuspoliittisten haasteiden ohella kidnappauskysymys korostui Aben pääministerikaudella poikkeuksellisen paljon (Kuroki 2013, 216–217). Abe mainitsi ensimmäisen pääministerikautensa poliittisissa linjapuheissaan säännöllisesti Japanin kansalaisten kidnappauskysymyksen käsitellessään Japanin ja Pohjois-Korean välisiä suhteita (Abe 2006a, Abe 2007c, Abe 2007e). Myös ulkoministeri Aso mainitsee kidnappauskysymyksen poliittisissa linjapuheissaan (Aso 2006b, Aso 2007a). Kidnappauskysymyksen juuret sijoittuvat 1970-luvun lopulle, jolloin kymmenien japanilaisten on arvioitu joutuneen vasten tahtoaan kidnapatuiksi Pohjois-Koreaan. Arviot siepattujen japanilaisten määrästä vaihtelevat suuresti, ja jotkut aktivistiryhmät ovat esittäneet jopa 500 japanilaisen joutuneen siepatuiksi Pohjois-Koreaan. Vuoden 2002 syyskuussa kidnappauskysymyksen selvittelyssä tapahtui historiallinen käänne, sillä tuolloin Pohjois-Korean johtaja, Kim Jong Il, myönsi Japanin pääministerille, Koizumi Junichiroille, 13 japanilaisen olleen siepattu Pohjois-Koreaan. (Samuels 2010, 367.) Kidnappauskysymys joudutti Aben valintaa pääministeriksi vuonna 2006, sillä hän oli vannonut selvittävänsä totuuden kahdeksan Pohjois-Korean kuolleeksi julistaman kidnapatun japanilaisen kohtalosta, mitä Cumings pitää populistisena manööverinä (Cumings 2009, 259).

There can be no normalization of relations between Japan and North Korea unless the abduction issue is resolved (Abe 2006a).

Abe esittää ensimmäisessä poliittisessa linjapuheessaan kidnappauskysymyksen esteenä maiden välisten suhteiden normalisoitumiselle (Abe 2006a). Hän toistaa saman näkemyksen myös toisessa poliittisessa linjapuheessaan tammikuussa (Abe 2007c). Gavan McCormack ja Wada Haruki muistuttavat, että Japanin siirtomaa-ajan vääryydet muistetaan edelleen Pohjois-Koreassa, eikä maiden välisten suhteiden normalisoituminen ole todennäköistä ilman Japanin hallituksen virallista anteeksipyyntöä (McGormack ja Wada 2005). Myös Lynn Hyung-Gu analysoi, että Japanin ja Pohjois-Korean välisissä suhteissa Japanin siirtomaa-ajan menneisyyden sovittaminen oli perinteisesti noussut tärkeäksi edellytykseksi kahdenvälisten suhteiden normalisoitumiselle. Kidnappauskysymyksen politisoitumisen myötä Japanin poliittinen eliitti on esittänyt Japanin yhä voimallisemmin uhrina kahdenvälisissä suhteissa (Lynn 2006, 497–498.) Hagström ja Hanssen korostavat, että Japanin identiteettiä rakennetaan

uudelleen juuri kidnappauskysymyksen kasvaneen näkyvyyden avulla, sillä tämä mahdollistaa Japanin asettamisen uhrin rooliin. Tämä identiteetti rakennetaan puolestaan Pohjois-Korean muodostamaa uhkaavaa toiseutta vasten. (Hagström ja Hanssen 2015, 73, 85.) Näin ollen Abe korostaa kidnappauskysymystä kahdenvälisen suhteiden normalisoinnin esteenä, millä hän tietoisesti vahvistaa Japanin identiteettidiskurssia aggressiivisen Pohjois-Korean viattomana uhrina. Tällainen identiteettistrategia vetoaa erityisesti Aben kansallismielisiin ja revisionistisiin tukijoihin ja kannattajiin. Narusawa Muneo muistuttaa, että Abe Shinzo on poliittisella urallaan työskennellyt järjestelmällisesti oikeistolaisissa ja kansallismielisissä työryhmissä, jotka ovat pyrkineet vähättelemään esimerkiksi Japanin keisarillisen armeijan sotarikoksia kuten japanilaisten sotilaiden korealaisten alamaisten pakottamista prostituutioon toisessa maailmansodassa. Tällaiset oikeistolaiset ryhmittymät eivät suhtaudu ymmärtäväisesti Japanin naapurimaiden vaatimuksiin virallisista anteeksipyyntöistä lukuisiin historiallisiin vääryyksiin, joiden historialliseen todenperäisyyteen kansallismieliset ryhmittyvät suhtautuvat epäilevästi. (Narusawa 2013.) Näin Abe vetoaa kansallismielisiin tukijoihin tällaisella identiteettistrategialla, jossa uhrin rooli siirretään Pohjois-Korealta Japanille.

北朝鮮は弾道ミサイルを発射し、核実験を行ったことを公然と宣言しています。そればかりか、北朝鮮は日本から多数の無辜の人々を拉致しましたが、その中には当時 13 歳の中学生も含まれます。

The North Korean regime has launched ballistic missiles and brazenly declared that it conducted a nuclear test. Moreover, it has also abducted a number of innocent citizens from Japan, including a then 13-year-old schoolgirl. (Abe 2007a.)

Pohjois-Atlantin neuvostolle pitämässään puheessa Abe hahmottelee Pohjois-Korean muodostaman turvallisuusuhkan luonnetta Japanille viittaamalla viimeaikaisiin ohjus- ja ydinasekokeisiin (Abe 2007a). Joka tapauksessa hän sitoo kidnappauskysymyksen osaksi Pohjois-Korean uhkaavaa toiseutta vahvistavaa diskurssia, jossa Japani esitetään Pohjois-Korean provokatiivisten toimien uhrina. Puheotteessa japanilaisiin kidnapattuihin viitataan syyttömyyttä kuvaavalla adjektiivilla 無辜 (*muko*) (Abe 2007a). Merkitykseltään jälkimmäinen kanji-merkki pitää sisällään synnin tai rikoksen merkityskentät, kun taas edellinen kanji-merkki viittaa kulloisestakin kontekstista riippuvan asian olemattomuuteen tai puuttumiseen (*jisho.org*). Esimerkkinä kidnapatuista Abe viittaa puheotteessa epäsuorasti Yokota Megumiin, joka kidnapattiin 13-vuotiaana tyttönä Pohjois-Koreaan. Yokota Megumin tapaus on saanut suurta

huomiota Japanin populäärikulttuurin eri muodoissa. (Samuels 2010, 367.) Linus Hagström ja Ulv Hanssen ovat selittäneet Megumin suurta roolia kidnappauskysymyksestä käytävässä keskustelussa feministisellä näkökulmalla, jonka mukaan nuoret naiset esitetään usein miesten suojeleksen kohteina (Hagström ja Hanssen 2015, 85). Nuoren ja viattoman neidon käyttäminen kidnapattujen japanilaisten keulakuvana on siten luonnollisesti tunteisiin vetoava retorinen strategia. Abe pyrkii käyttämään tällaista japanilaiselle kotiyleisölle tyypillisesti vetoavaa strategiaa Pohjois-Atlantin neuvostossa korostaessaan Pohjois-Korean asemaa vihamielisenä ja uhkaavana toiseutena, jonka kautta Japanin oma identiteetti uhrina rakentuu.

The issue of abductions by North Korea is a grave violation of basic human rights and must also be addressed jointly by the international community (Abe 2007a).

Pohjois-Atlantin neuvostolle pitämässään puheessa Abe kehystää kidnappauskysymyksen vakavaksi ihmisoikeusloukkaukseksi, johon koko kansainvälisen yhteisön tulisi puuttua (Abe 2007a). Ihmisoikeusrikkomusta korostamalla Pohjois-Koreasta rakennetaan mielikuvaa moraalisesti paheksuttavana toiseutena. Samalla kuitenkin tällä strategialla viedään huomio pois keisarillisen Japanin menneistä ihmisoikeusloukkauksista korealaisia alamaisten kohtaan. Bruce Cumings huomioi Japanin kidnappauskysymyksen moralisointiin kytkeytyvän tekopyhyden. Hän arvioi vuosina 1935–1945 Japanin pakottaneen miljoonia korealaisia alamaisiaan joko sotapalvelukseen tai töihin kaivoksille, tehtaille tai ilotaloihin. Tämä edustaa Cumingsille määrällisessä mittakaavassa paljon merkittävämpää ihmisoikeusloukkausta kuin kidnappauskysymys. (Cumings 2007, 259.) Abe pyrkii toisin sanoen esittämään Japanin moraalisenä toimijana käyttäessään Pohjois-Korean laittomia kidnappauksia vertailukohteena samalla, kun hän tietoisesti pyrkii välttämään viittauksia Japanin siirtomaa-ajanjaksoon Koreassa. Kidnappauskysymys ei kuitenkaan ole kovin tehokas poliittisen tuen mobilisoija ulkopoliitikassa, vaikka se onkin sisäpoliittisesti tunteita herättävä kysymys.

2.2.2. Kiina

Abe Shinzo ei ulkopoliittisissa puheissaan juuri ota kantaa Kiinan autoritäärisiin piirteisiin tai ihmisoikeuskysymyksiin. Ulkoministeri Aso kuitenkin nostaa esille nämä kysymykset omista kannanotoissaan.

Japan welcomes that as China makes peaceful development efforts, both it and neighboring countries can share the fruits of economic development, and that as a major partner both in Asia and in the international community, China will come to embrace universal values common to humanity, such as democracy and human rights, and fulfill an even more responsible role in political and economic aspects. (Aso 2006b.)

Poliittisessa linjapuheessaan tammikuussa 2006 Aso mainitsee, miten olisi Japanin etujen mukaista, että Kiinan hallitus kunnioittaisi universaaleja arvoja kuten demokratiaa ja ihmisarvoa. Ylipäättään Aso pyrkii korostamaan Kiinan tarvetta kehittyä vastuulliseksi poliittiseksi toimijaksi, mistä universaalien arvojen kunnioitus eittämättä toimisi yhtenä osoituksena. (Aso 2006b.) Linus Hagström on viitannut saksalaisen Kai Schulzen väitöskirjan huomioihin, joiden mukaisesti Kiinan taloudellisen vahvistumisen myötä arvot ja ideat saivat enemmän näkyvyyttä Japanin valtiollisen identiteetin diskursseissa, joilla korostettiin Japanin yliveraisuutta Kiinaan nähden (Hagström 2015, 135). Näin ollen taloudellisten valtasuhteiden muutosten myötä universaalien arvojen korostaminen näyttäytyy strategiana Japanin kansallisen erinomaisuuden korostamiselle Kiinan kustannuksella. Ason puheote korostaa Kiinan puutteita, minkä edustamaa vastakohtaisuutta vasten hän epäsuorasti rakentaa Japanin identiteetin. Puheote antaa ymmärtää, että Kiinan puutteiden vastakohtana Japani on rauhanomainen ja vastuullinen kansainvälinen toimija, joka kunnioittaa universaaleja arvoja. Universaalit arvot muodostavat puheotteessa Japanin valtiollisen identiteetin perustan, ja ne korreloivat vastuullisen ja rauhanomaisen kansainvälisen käyttäytymisen kanssa. Kiina puolestaan näyttäytyy päinvastoin arvaamattomalta ja epäluotettavalta, mikä korreloi osin sen välinpitämättömässä suhtautumisessa ihmisoikeuksiin ja demokraattisiin poliittisiin oikeuksiin kuten sananvapauteen.

Maaliskuussa vuonna 2006 Aso kirjoitti Asian Wall Street Journal -lehteen artikkelin, jossa hän toivoi Kiinan jatkavan yhteiskunnallista kehitystään kohti liberaalia demokratiaa. Lisäksi Aso vakuutti, että Kiina voisi oppia Japanin erehdyksistä kiihkokansallismielisten purkausten hallinnassa. Hän antaa esimerkin Japanissa tapahtuneesta kiihkokansallismielisestä purkauksesta vuonna 1964, jolloin japanilainen teini-ikäinen puukotti Yhdysvaltojen suurlähettilästä juuri ennen Tokion olympialaisten avajaisia. (Aso 2006c.) Kansallismielisyyden nousu Kiinassa onkin keskeisin tema, joka Ason ulkopoliittisissa puheissa voidaan yhdistää Kiinan toiseutta korostavaksi elementiksi. Kiinassa järjestetyn Aasian jalkapalloturnauksen yhteydessä heinä- ja elokuussa vuonna 2004 kiinalaisten katsojien käyttäytyminen oli hyökkäävää ja vihamielistä japanilaisia pelaajia ja katsojia kohtaan (Togo 2010, 405–406).

Täten Aso luo kirjoittamassaan artikkelissa implisiittisen yhteyden vuoden 1964 olympialaisten ja vuoden 2004 Aasian jalkapalloturnauksen välille. Kummankin urheilutapahtuman yhteydessä ilmeni äärikansallismielisiä tunteita, vaikka kiihkokansallismielisyyden kohde ja tapahtumapaikka eroavatkin toisistaan. Samalla tämä implisiittisesti esiin luettavissa oleva yhteys antaa ymmärtää, että Japani olisi historiallisessa kehityksessä Kiinaa edellä ja kykenisi näin oikeutetusti opastamaan Kiinan kehitystä.

日本の現代史は、民主主義の激情が、容易にナショナリズムの興奮へと転化しかねない事実をも教えています。若い民主主義は、ないし、民主主義を希求しようとする若いハートは、由来激しやすいのです。

Modern Japanese history also teaches us the fact that the intense emotion of democracy is quite capable of shifting into nationalistic furor. Young democracies—or rather, indeed, young hearts that aspire towards democracy—are, we know, quick to become passionate and intense. (Aso 2005.)

Aasian diplomatiaa käsittelevässä puheessaan Aso tuo esiin nuorten demokratioiden taipumuksen ajautua kansallismielisyyden pauloihin (Aso 2005). Vuoden 2005 huhtikuussa Kiinassa esiintyi laajoja Japani-vastaisia mielenosoituksia esimerkiksi Pekingissä ja Shanghaissa (Togo 2010, 406). Shanghaissa japanilaisten ravintoloiden liikeikkunoita särjettiin, Japanin Shanghain konsulaattiin tehtiin ilkivaltaa ja muutama japanilainen mies joutui väkijoukon pahoinpitelemäksi. Mielenosoitusten katalysaattorina toimi Japanin kansallismielisten ryhmien julkaisema kouluopetukseen suunnattu historianoppikirja, joka ei tunnusta keisarillisen armeijan sotarikoksia Kiinassa kuten Nanjingin verilöylyä. (Watts 2005.) Kaiken lisäksi Kiinan silloinen pääministeri, Wen Jiabao, viittasi näihin mielenosoituksiin todisteena siitä, ettei Japanin hallitus ole yksiselitteisesti tunnustanut armeijansa sota-ajan julmuuksia, minkä vuoksi Japani ei ansaitse pysyvää paikkaa YK:n turvallisuusneuvostossa (Cody 2005). Nämä Kiinassa tapahtuneet Japani-vastaiset mielenosoitukset toimivat keskeisenä kontekstina, jonka valossa Ason puheotteen kansallismielisyyden paheksunnan voi tulkita kritiikkinä Kiinan hallitusta kohtaan.

Ilmaus ”若い民主主義は”(wakai minshushugi) eli nuori demokratia asettaa Kiinan diskursiivisesti helposti kiivastuvan teini-ikäisen asemaan. Tätä roolia vasten Japani näyttäytyy vastuullisena, jo aikuistuneena kansainvälisenä toimijana, joka ei ajaudu tunnekuuhujen valtaan. Samassa puheessa Aso kuvailee Japania Aasian kontekstissa esimerkiksi ilmauksella”最も古

い民主主義国家、市場経済国家” (*motto mo furui minshuhugikokka, shijookeizaikokka*) eli vanhin demokratia ja markkinatalous (Aso 2005). Japania kuvataan adjektiivilla 古い(*furui*) eli vanha, kun taas Kiinaa kuvataan adjektiivilla 若い(*wakai*) eli nuori. Myöhemmin marraskuussa 2006 vapauden ja vaurauden kaarta käsittelevässä puheessa Aso viittaa nuorten demokratioiden kansallismielisyyden kiihkoon metaforalla kasvuhormonit (Aso 2006g). Näin ollen Aso esittää Kiinan Japani-vastaisen kansallismielisyyden nousun kasvukipuiluna, pelkkänä välivaiheena, kohti vastuullisen ja rauhanomaisen, aikuistuneen kansainvälisen toimijan roolia. Tällaisilla ikään liittyvillä diskursiivisilla rooleilla Aso leimaa kiinalaisten Japani-vastaisen mentaliteetin kasvun mielenosoituksineen lapselliseksi ja näin ollen perusteettomaksi käytökseksi.

Japanin sisäasiainministeri, Kitano Mitsuru, kirjoitti tammikuussa 2006 The New York Times -lehteen amerikkalaiselle yleisölle suunnatun mielipidekirjoituksen, jonka tarkoituksena oli ensisijaisesti vähätellä äärikansallismielisyyden suosion kasvua Japanissa. Sen sijaan hän paheksui Japania vastaan kohdistuneita viimeaikaisia kiihkokansallismielisiä mellakoita Kiinassa. Hän korosti, että Japani on kypsä demokratia, jossa esimerkiksi ilmaisunvapaus toimii esteenä äärikansallismielisyyden nousulle. Epädemokraattisissa valtioissa puolestaan hallitsijat joutuvat vetoamaan kansallismielisyyteen oman valtansa legitimoimiseksi ja vahvistamiseksi (Kitano 2006.) Tässä Kitano viittaa laajempiin spekulaatioihin, joiden mukaan Kiinan hallitus ei olisi hyödyntänyt kaikkia resurssejaan Japani-vastaisten mellakoiden hillitsemiseksi. Myös Aso mainitsee Aasian strategiaa käsittelevässä puheessaan demokraattisten instituutioiden toimivuuden esteenä äärikansallismielisyyden nousulle (Aso 2005). Tämän lisäksi Sakamoto Rumi esittää japanilaisen diskursiivisen tendenssin, jossa Japaniin liitetään attribuutit kypsä demokratia ja terve kansallismielisyys samalla, kun Kiinaan liitetään attribuutit demokratian puute ja lapsellinen nationalismi. Sakamoto tulkitsee, että tämä tendenssi heijastaa sivilisaatioiden kehitystasoon perustuvaa hierarkiaa. (Sakamoto 2008.) Näin ollen Kiinan autoritäärisyys sekä nationalismin kasvu edustavat Ason ulkopoliittisissa puheissa juuri niitä piirteitä, jotka tekevät Kiinasta moraalisesti arveluttavan toiseuden. Nämä arvot vahvistavat puheissa esiintyvää hierarkiaa, jossa universaaleja arvoja kunnioittava Japani näyttäytyy sekä moraalisesti että sivilisaatioltaan ylivertaisena kansainvälisenä toimijana Kiinaan verrattuna.

Toisaalta on hyvä pitää mielessä, että pääministeri Abe ja ulkoministeri Aso ovat kumpikin revisionistisia ja kansallismielisiä poliitikkoja Japanin sisäpoliittisessa kontekstissa. Tästä

näkökulmasta Kiinan nationalismin jyrkkä tuomitseminen juuri tällaisten poliitikkojen taholta synnyttää mielenkiintoinen ristiriidan. Japanilla on Itä-Aasian maista paras maine ihmisarvoa ja poliittisia oikeuksia kunnioittavana maana (Denny ja Kenneth 2001, 275). Tästä huolimatta Japanin Itä-Aasian naapureiden hallitusten mielestä Japanin merkittävimmät ihmisoikeusrikkomukset liittyvät nimenomaan Japanin keisarillisen armeijan sotarikoksiin Aasian ja Tyynenmeren alueella (Denny ja Kenneth 2001, 273). Universaaleja arvoja korostavan diplomatian yksi funktio onkin huomion vieminen pois Japanin historiallisista synneistä kohti naapurivaltioiden sen hetkisiä autoritäärisiä piirteitä ja puutteellista ihmisoikeustilannetta.

2.3. Sotaisan menneisyyden varjo

Aso nostaa esiin toisenkin vasta-argumentin, jonka mukaan vapauden ja vaurauden kaaren rakentaminen sekä universaaleja arvoja painottava diplomatia ovat sopimattomia Japanin kaltaiselle kansainväliselle toimijalle sen toisen maailmansodan aikaisten hirmutekujen valossa. Näin vasta-argumentti pyrkii iskostamaan Japaniin erityisen valtiollisen identiteetin, joka rajoittaisi Japanin ulkopoliittisia toimintamahdollisuuksia.

あるいは、戦争で大負けしたうえ国内外に多大の迷惑をかけたのに、「価値」とはまた、いつから他人さまに説教する徳を身につけたのか、と…。

So too will there be people saying, when exactly did this country that suffered such a heavy defeat in a war and caused such great adversity both at home and abroad suddenly arrive at such a "virtuous conscience" that it now can lecture to others?(Aso 2006g.)

Vasta-argumentti muistuttaa Japanin Aasian ja Tyynenmeren sodan tuhoisista seurauksista niin Japanille kuin sen naapurivaltioille. Vasta-argumentissa kysytään, milloin Japani on saavuttanut hyveellisen omantunnon, jonka turvin se pystyisi luennoimaan muille universaalien arvojen tärkeydestä. (Aso 2006g.) Puheotteessa mainittu hyveellinen omatunto ilmaistaan japaniksi merkillä 徳 (*toku*), joka voidaan suomentaa hyveellisyydeksi tai hyvyydeksi (jisho.org). Pohjimmiltaan vasta-argumentti asettaa kyseenalaiseksi Japanin aseman moraalisenä kansainvälisenä toimijana viittaamalla Japanin sota-ajan synteihin. Nämä synnit koskevat

pääasiassa vuosien 1931 ja 1945 välisiä tapahtumia Aasian ja Tyynenmeren sodaksi kutsutulla ajanjaksolla (Narusawa 2013).

Vuoden 1931 syyskuussa japanilaiset joukot olivat aloittaneet eteläisen Mantšurian valtauksen ja joulukuuhun mennessä japanilaiset joukot olivat vallanneet suuren osan tästä Kiinan eteläisen Mantšurian alueesta. Vuonna 1932 Japani perusti alueelle Manchukuon nukkevaltion. (Gordon 2009, 187.) Heinäkuussa 1937 Japani aloitti laajamittaisen hyökkäyssodan Kiinaa vastaan, ja saman vuoden joulukuussa tapahtui japanilaisten sotilaiden suorittama Nanjingin kaupungin verilöyly, jonka tarkasta uhriluvusta ei ole päästy yksimielisyyteen (Gordon 2009, 202–203). 1940-luvun alussa Japanin valtapäiri laajentui myös Kaakkois-Aasiaan (Gordon 2009, 206–207). Japanin sotakampanja kuitenkin päättyi elokuussa 1945, jolloin Japani antautui Hiroshimaan ja Nagasakiin pudotettujen atomipommien seurauksena (Gordon 2009, 221–222). Ashizawa Kuniko on kutsunut Aasian ja Tyynenmeren sodan kauheuksia korostavaa valtiollista identiteettiä ilmauksella ”a one-time aggressor in Asia”, ja se liitetään Japaniin historiallisten kiistojen yhteydessä Japanin Itä-Aasian naapureiden toimesta (Ashizawa 2008, 587–588). 2000-luvulla tällaisia kiistoja aiheuttivat Japanin pääministeri Koizumin vierailut Yasukuni-pyhäkössä sekä nationalististen historiankirjojen käyttöönotto joissakin japanilaisissa kouluissa (Cooney 2007, 53). Edellä mainitut historialliset kiistat osoittavat, että Japanin sotaisia ja laajennushakuinen ulkopolitiikka 1930- ja 1940-luvuilla on edelleen vahvasti politisoitunut kysymys Japanin ja sen Itä-Aasian naapurivaltioiden suhteissa.

しかし日本も「いい歳」なんですから、鏡に映した我と我が身にもじもじするような、そんな態度はもうやめましょう、という、そのところは、胃の腑に落としていただきたい。そう思っております。

But Japan is already of age, and what we need is to let go of that way of thinking that makes us squirm when we see our reflection in the mirror. We need to be able to look at it without feeling ill at ease. That is my view on things. (Aso 2006g.)

Aso kritisoi aggressiivisen ja laajennushakuisen identiteetin liittämistä nyky-Japaniin. Puheotteessa hän kuvaa japanilaisten kansallista itsetuntoa peilikuva-analogian avulla (Aso 2006g). Peilikuvassa nähty heijastus kuvataan japaniksi ilmauksella 鏡に映した我 (*kagami ni utsushita wa*), jonka suora käänös on peilin heijastama minuus. Peiliä katsova toimija puolestaan ilmaistaan me-pronominilla 我が身 (*wa ga mi*), jolla viitataan japanilaisiin kollektiivisena kansakuntana. Peilikuvajainen toimii tässä metaforana, joka edustaa Japanin

abstraktia kansallista identiteettiä. Aso esittää, että tämä peilikuva on saanut siihen katsahtavat japanilaiset vääntelehtimään epämukavasti. Kehon vääntelemistä ja kiemurtelua kuvaava japanilainen verbi もじもじする (*mojimoji suru*) heijastaa samalla liikkujan psykologista tunnetilaa. Tällaiseen liikehdintään liittyy levottomuutta, epäröintiä, vaivaantuneisuutta ja jopa häpeää (jisho.org). Aso kehottaakin japanilaisia luopumaan tällaisesta ajattelutavasta, eli hän toisin sanoen kehottaa japanilaisia olemaan ylpeitä omasta isänmaastaan. Hän kuitenkin tietoisesti jättää kertomatta, mistä historiallisista seikoista nämä häpeän ja vaivaantuneisuuden tunteet kumpuavat.

Tämä ulkoministeri Ason puheessa esiintyvä kehoitus anteeksipyytelemättömään isänmaallisuuteen heijastaa pääministeri Aben poliittista linjaa. Abe teki uudistuksia ensimmäisellä pääministerikaudellaan vuonna 1947 amerikkalaisen miehityshallinnon säätämään koulutuslakiin, jonka mukaisesti isänmaallisuutta ei haluttu korostaa kouluopetuksessa, sillä sen säätäjät pelkäsivät äärikansallisuusmielisyyden uudelleen nousua (Lebowitz ja McNeill 2007). Oikeistolaisissa piireissä vuoden 1947 koulutuslakia on syytetty perinteisten japanilaisten arvojen heikkenemisestä (Ito 2006). Vuoden 2006 marraskuussa voimaanastunut laki teki isänmaallisuutta korostavasta opetuksesta pakollisen osan koulujen opetussuunnitelmaa (Lebowitz ja McNeill 2007). Tämä koulutuspoliittinen agenda toimii tärkeänä poliittisena kontekstina peilikuvajaismetaforan ymmärrykselle.

Abe suhtautuu kriittisesti Tokion sotarikosoikeudenkäynnin Japaniin vakiinnuttamaan historiantulkintaan, jossa Japani esitetään ainoana syyllisenä Aasian ja Tyynenmeren sodan syttymiseen (Mochizuki ja Porter 2013, 35). Kuroki Maikon mukaan Japanin liberaalidemokraattisen puolueen revisionistisen ryhmittymän poliitikot, joihin myös Abe ja Aso lukeutuvat, uskovat, että tämä Japania syyllistävä historiantulkinta on asettanut Japanin moraaliseen velkaan naapurimaitaan kohtaan. Tämä on puolestaan mahdollistanut Kiinan ja Etelä-Korean hallituksille niin sanotun historiakortin manipuloinnin. (Kuroki 2013, 168–169.) Karl Gustafsson yhdistää Kiinan hallituksen historiakortin manipuloinnin diskursiiviseen valtaan, jonka hän määrittelee vaikutusten aikaansaamiseksi toisessa osapuolella partikulaarisia diskursseja mobilisoimalla (Gustafsson 2014, 412). Brent Steelen mukaan valtion ontologinen turvallisuudentunne syntyy ulkopoliittisten päätösten ja toimien yhdenmukaisuudesta valtion diskursiivisten identiteetikäsitysten kanssa (Steele 2005, 527–528). Steele huomioi, että valtion

toimien ja luonteen välistä ristiriitaa korostavan diskurssin avulla viestijävaltio saattaa toisen valtion häpeään. Tähän häpeään tunteeseen vedoten viestijävaltio voi sitten painostaa toista osapuolta toimimaan haluamallaan tavalla. (Steele 2005, 539.) Aso osoittaa peilikuvametaforallaan, ettei japanilaisilla ole enää syytä häpeään keisarillisen Japanin laajennushakuisen ulkopoliittisen ajanjakson tähden. Samalla hän pyrkii tällä metaforalla kuvaamaan Aben ulkopoliitikassa eräänlaista symbolista muutosta, jossa Japani ei olisi enää altis historiakortin manipuloinnille.

Peilimetaforan kautta Aso pyrkii retorisesti irrottamaan Japanin sellaisesta diskursiivisesta positioista, jossa Japani olisi edelleenkin moraalisisessa velassa naapurimailleen. Puheotteessa Aso viittaa Japaniin määreellä *いい歳* (*ii toshi*), jolla hän viittaa Japanin ehtineen jo hyvään ja kunnioitettavaan ikään (Aso 2006g). Tällaisella kypsään ikään viittaavalla diskursiivisella positiolla Aso pyrkii irrottamaan Japanin moraalisisesta velastaan naapurimaitaan kohtaan. Aasian ja Tyynenmeren sodan tapahtumat tapahtuivat vuosikymmeniä sitten, ja tuolloin Japani ei niin sanotusti kantanut samanlaista identiteettiä kuin 2000-luvulla. Nämä 1930- ja 1940-lukujen historialliset tapahtumat, eli niin sanotusti nuoruuden erehdykset, muodostavat epälegitiimin ja moraalisisesti alempiarvoisen toiseuden, jonka negatiiviset vaikutukset Aso erottelee ikämetaforan kautta Japanin nykyidentiteetistä. Japani on jo niin sanotusti oppinut läksynsä nuoruuden erehdyksistä, minkä vuoksi Aso pyrkii peilimetaforan kautta kehottamaan japanilaisia olemaan ylpeitä omasta isänmaastaan.

2.4. Rauhanomainen identiteetti

Ulkoministeri Aso pyrkii löytämään avaimet edellä mainittuun hyveelliseen omaantuntoon ja moraaliseen legitimizeettiin pasifismin ideologiasta, joka on ollut keskeinen osa Japanin valtiollista identiteettiä toisen maailmansodan päättymisestä lähtien. Vuonna 1947 Yhdysvaltain miehityshallinnon Japaniin määräämän perustuslain yhdeksäs artikla toimii tämän ulkopoliittisen doktriinin sekä sodanvastaisen yhteiskunnallisen asenneilmapiirin institutionaalisenä tukijalkana (Akimoto 2013, 53).

Aso esittää vapauden ja vaurauden kaarta käsittelevässä puheessa Japanin itsepuolustusjoukkojen ainutlaatuisuuden osoituksena Japanin sodanjälkeisen pasifismin autenttisuudesta. Hän kuvailee, miten Japanin itsepuolustusjoukot eivät ole kuudenkymmenen vuoden aikana ampuneet yhtään ammusta. (Aso 2006g.) Tässä Aso korostaa Japanin itsepuolustusvoimien rauhanomaisuutta liioittelevalla esimerkillä, sillä itsepuolustusjoukot ovat todennäköisesti ampuneet vähintään harjoituslaukauksia. Joka tapauksessa pitämässään puheessa Hiroshiman kansainvälisessä rauhanrakennuskonferenssissa Aso pitää kansallisenä ylpeydenaiheena sitä, ettei kukaan ole joutunut 62 vuoden aikana itsepuolustusvoimien haavoittamaksi (Aso 2007b). Tämä toimii mieleenpainuvana esimerkkinä, jolla Japanin rauhanomaista pasifistista identiteettiä korostetaan. Itsepuolustusvoimien olemassaolo periaatteessa rikkoo perustuslain yhdeksännen artiklan lauseketta, jossa Japanilta kielletään sotapotentialin ylläpitäminen (The Constitution of Japan, 9§). Tällainen tulkinta heijastaa näkemystä absoluuttisesta pasifismista, joka kieltää voimankäytön kaikissa olosuhteissa (Akimoto 2013, 24–25). Ulkoministeri Aso näin ollen korostaa itsepuolustusvoimien rauhanomaisia toimintaperiaatteita legitimoidakseen tämän instituution olemassaolon.

Aso mainitsee vapauden ja vaurauden puheessa erinäiset rauhanrakennusoperaatiot, joihin itsepuolustusvoimat ovat osallistuneet muun muassa Irakissa (Aso 2006g). Näiden operaatioiden mainitseminen heijastaa itse asiassa uudenlaista ymmärrystä pasifismista osana Japanin valtiollista identiteettiä. Myös Hiroshiman kansainvälisessä rauhanrakennuskonferenssissa Aso tuo esiin tämän muutoksen Japanin pasifismiin perustuvassa valtiollisessa identiteetissä (Aso 2007b). Tätä muutosta voisi luonnehtia Akimoto Daisuken käsittein siirtymänä negatiivisesta pasifismista kohti positiivista pasifismia (Akimoto 2013, 23).

すなわちわれわれ日本人は、もはやただ単に、平和愛好国民なのではない。平和構築者でもあるのだということです。いまやこのことを、わたしども自らに語りかけ、かつ世界に向け発信しております。

We are no longer, merely, peace-lovers. But also, we are peace-builders. That is what we now say to ourselves, and indeed, to the world. (Aso 2007b.)

Aso viittaa tässä Hiroshiman kansainvälisessä rauhanrakennuskonferenssissa Japanin kansakuntaan käsitteellä 平和愛好国民 (*heiwa aikoo kokumin*) eli suomeksi käsitteellä rauhaa rakastava kansakunta, vaikkakaan hän ei tyydy rajaamaan japanilaisia enää pelkästään tällaisen määritelmän sisälle (Aso 2007b). Tämän Ason puheotteen perusteella Japanin yhtä

vaihtoehtoista identiteettikäsitystä voisi näin ollen luonnehtia rauhaa rakastavaksi valtioksi (平和愛好国). Tätä voisi myös kuvata Akimoto Daisuken teoretisoimalla käsitteellä negatiivinen pasifismi (Akimoto 2013, 28). Akimoton mukaan perustuslain yhdeksännen artiklan lausekkeet, joissa julistetaan sodankäynnin muodollisesta oikeudesta ja sotapotentialin ylläpitämisestä luopumista ovat negatiivisen pasifismin institutionaalinen tukijalka. Negatiivinen pasifismi ilmenee myös yhteiskunnallisissa asenteissa. (Akimoto 2013, 37–38.) Negatiivinen pasifismi näkyi vastustuksena poliittisella areenalla vuonna 1990, jolloin pääministeri Kaifu yritti tuloksettomasti saada parlamentin hyväksymään lakiesityksen, joka olisi mahdollistanut itsepuolustusvoimien lähettämisen Persianlahdelle (Akimoto 2013, 40). Ito Kenichi kutsui tämän kielteisen päätöksen taustalla vallitsevaa ideologiaa käsitteellä 一国平和主義 (*ikkoku heiwashugi*) eli englanniksi one-country pacifism, jota hän luonnehti itsekkääksi ja vaaroja vältteleväksi mentaliteetiksi (Ito 1991, 281). Aso pyrkii puheessaan irrottamaan Japanin valtiollisen identiteetin tällaisesta negatiivisen pasifismin identiteetistä.

Aso vakuuttaa puheotteessa, etteivät japanilaiset ole enää pelkästään rauhaa rakastava kansakunta. Aso luonnehtii japanilaista kansakuntaa käsitteellä 平和構築者 (*heiwa koochikusha*) eli rauhanrakentajat. Tämä identiteettikäsitys ei kuitenkaan ole vielä täysin vakiintunut, minkä vuoksi hän kokee tarpeellisenä tästä tiedottamisen sekä japanilaisille että muulle maailmalle. (Aso 2007b.) Puheotteen perusteella Japanin valtiollista identiteettiä voisi luonnehtia rauhaa rakentavaksi valtioksi. Tätä voisi kuvata myös Akimoto Daisuken teoretisoimalla käsitteellä positiivinen pasifismi. Perustuslain johdannon kolmannessa kappaleessa Japani sitoutuu toimimaan rauhan säilymisen sekä rakenteellisen väkivallan kuten tyrannian, orjuuden, sorron ja suvaitsemattomuuden eliminoimisen puolesta kansainvälisessä yhteisössä. Samalla johdannon kolmannessa kappaleessa julistetaan, että kaikki maailman kansat ansaitsevat elää vapaina, vapaana pelosta ja puutteesta. (Akimoto 2013, 28–29.) Akimoton mukaan positiivinen pasifismi ilmenee juuri näissä perustuslain johdannon lausekkeissa, joilla on perusteltu Japanin itsepuolustusvoimien osallistumista YK:n rauhanoperaatioihin sekä rauhanoperaatioihin Irakiin ja Afganistaniin (Akimoto 2013, 41–43). Näin Aso vahvistaa 90-luvulla alkanutta muutosta pasifismin identiteettikehyksen sisällä kohti aktiivisempaa osallistumista kansainvälisen rauhan ja vakauden hyväksi.

Positiivisen pasifismin identiteetin korostamisen taustalla vallitsee pyrkimys Japanin itsepuolustusvoimien toimivallan laajentamisesta. Vuonna 2007 tammikuussa eduskunnalle esittämässään politiikkapuheessa pääministeri Abe tuo esiin kollektiivisen itsepuolustuksen ongelman sekä pyrkimyksensä edistää tutkimusta tämän ongelman ratkaisemiseksi. Ongelman ratkaiseminen nähdään tärkeänä, jotta Japani voisi antaa suuremman panoksen kansainvälisen rauhan ja vakauden ylläpitämiseksi. (Abe 2007c.) Syyskuussa 2006 eduskunnalle pitämässään politiikkapuheessa Abe mainitsee yhdeksi kollektiivisen itsepuolustuksen ongelman ratkaisemisen päämääräksi Japanin ja Yhdysvaltojen liittouman tehokkuuden parantamisen (Abe 2006a). Vuodesta 1954 lähtien Japanin hallitus on tulkinut kollektiivisen itsepuolustuksen perustuslain vastaisena, minkä johdosta Japani varustautui sotilaallisesti vain oman kansallisen puolustuksensa tarpeisiin (Mochizuki and Porter 2013, 30). Tämän lisäksi Japanin hallitukset sekä oikeusistuimet ovat perinteisesti tulkinneet, että perustuslain yhdeksäs artikla mahdollistaisi sotilaallisen voimankäytön vain niissä tapauksissa, joissa japanilaiset joukot joutuisivat suoran hyökkäyksen kohteeksi (Craig 2007). Samalla tämä negatiivisen pasifismin perintö on vaikeuttanut japanilaisten itsepuolustusvoimien tasa-arvoista osallistumista rauhanoperaatioihin esimerkiksi Irakissa, missä australialaisia ja hollantilaisia joukkoja määrättiin turvaamaan japanilaisten itsepuolustusvoimien selusta (Cooney 2007, 48).

Abe Shinzon huhtikuussa 2007 perustama asiantuntijajaneeli pohti Japanin perustuslain suhdetta erilaisiin turvallisuuspoliittisiin esimerkkitapauksiin. He pohtivat esimerkiksi, voisivatko Japanin itsepuolustusjoukot puolustaa liittolaisiaan Irakin rauhanturvaoperaatioissa, vaikka tulitus ei kohdistuisikaan välittömästi juuri japanilaisiin sotilaisiin, vai vaatisiko tällainen turvallisuusrooli muutoksia Japanin perustuslakiin. (Mochizuki ja Porter 2013, 30–31.) Näin ollen positiivisen pasifismin korostamisen taustalla ilmenee pääministeri Aben oikeistolainen pyrkimys perustuslakireformiin. Perustuslakireformi puolestaan johtaisi Japanin sotilaalliseen normalisoitumiseen, mikä mahdollistaisi Japanin kehittymisen kilpailukykyiseksi sotilaalliseksi vallaksi.

この頃ではイラクを始めいろんな場所で、自衛隊の諸君が必死に汗をかいてくれました。そのおかげで、制服を着た日本人のイメージも、劇的に変わったと思います。「怖い」という印象は消え、今それは、「笑顔の人」です

Recently members of the Self-Defense Forces have been giving their all in Iraq and various other places around the globe. Thanks to those efforts, the image of a Japanese

in uniform has changed dramatically. The image of Japanese in uniform as scary has disappeared, replaced instead by an image of Japanese as smiling and enthusiastic. (Aso 2006g.)

Aso esittää arvodiplomatiaa ja vapauden ja vaurauden kaarta käsittelevässä puheessaan, että rauhanoperaatioihin osallistumisen myötä mielikuvat japanilaisista sotilaista ovat dramaattisesti muuttuneet (Aso 2006g). Tämä muutos japanilaisissa sotilaissa puolestaan symboloi samalla muutosta Japanin valtiollisessa identiteetissä. Hän liittää uniformuun pukeutuneeseen japanilaiseen pelkoa herättävän mielikuvan, jota hän kuvaa adjektiivilla 怖い(*kowai*). Tämä pelottavuus on kuitenkin sittemmin hävinnyt, ja nykyään hän liittää japanilaisiin sotilaisiin mielikuvan 笑顔の人 (*egao no hito*) eli mielikuvan hymyilevistä ihmisistä. (Aso 2006g.) Menneisyydessä uniformuun pukeutuneen japanilaisen sotilaan uhkaavuus kumpuaa tämän sotilaan yksilöllisyyden puutteesta, eräänlaisesta kasvottomuudesta. Huomio Japanin itsepuolustusvoimien sotilaassa puolestaan kiinnittyy hänen hymyileviin kasvoihinsa. Kasvojen ja hymyn läsnäolo symboloi Japanin itsepuolustusvoimien sotilaiden inhimillisyyttä, moraalista omaatuntoa ja hyveellisiä aikomuksia. Tämän symboliikan avulla Aso luo selkeän eron keisarillisen Japanin armeijan ja Japanin itsepuolustusvoimien välille. Samalla nämä edustavat kahta täysin erilaista valtiollista identiteettiä. Laajennushakuinen ja sotaisa valtiollinen identiteetti ei heijasta enää nyky-Japanin luonnetta kansainvälisenä toimijana. Aso esittää 2000-luvun Japanin rauhaa rakentavana ja moraalisenä kansainvälisenä toimijana.

3. PROAKTIIVINEN DIPLOMATIA

Seuraavassa analyysiluvussa tarkastelen Abe Shinzon lanseeraaman proaktiivisen diplomatian periaatteiden merkitystä Japanin ulkopolitiikalle sekä näiden periaatteiden yhteyttä havaitsemilleni Japanin valtiollisen identiteetin diskursiivisille konstruktiolle. Proaktiivisen diplomatian periaatteet edustavat käytännön poliittisia linjauksia, joille aikaisemmin erittelemäni diskursiiviset identiteettikonstruktiot luovat edellytyksiä. Tarkastelen proaktiivisen diplomatian periaatteiden merkitystä Japanin pehmeän vallan resurssien rakentumisen näkökulmasta, minkä lisäksi hyödynnän paikoitellen soft balancing -viitekehystä tarkastellessani näiden periaatteiden yhteyttä Japanin strategiseen kilpailuasetelmaan Kiinan kanssa.

Japanin pääministeri Abe mainitsi proaktiivisen diplomatian käsitteen Japanin ulkopoliittisena viitekehyksenä ensimmäistä kertaa ensimmäisessä eduskunnalle pitämässään linjapuheessa syyskuussa 2006 (Abe 2006a). Toisessa eduskunnalle pitämässään linjapuheessa tammikuussa 2007 Abe antoi tarkemman kuvauksen proaktiivisen diplomatian luonteesta (Abe 2007c).

自由、民主主義、基本的人権、法の支配といった基本的価値を共有する国々との連携の強化、オープンでイノベーションに富むアジアの構築、世界の平和と安定への貢献を3本の柱とし、真にアジアと世界の平和に貢献する「主張する外交」を更に推し進めてまいります。

We will carry forward "Proactive Diplomacy" that truly contributes to peace in Asia and the world, diplomacy founded on three pillars: (a) strengthening partnerships with countries that share the fundamental values of freedom, democracy, basic human rights and rule of law, (b) creating an Asia that is open and rich in innovation, and (c) contributing to global peace and stability. (Abe 2007c.)

Kuroki Maiko on analysoinut, että nämä kolme proaktiivisen diplomatian peruseriaatetta edustavat irtiotta Japanin perinteisestä ulkopoliittisesta viitekehyksestä. Samalla hän liittää tämän ulkopoliittisen reformin Aben pyrkimykseen uudistaa toisen maailmansodan jälkeen perustettuja institutionalisoituja toimintatapoja, joista ulkopolitiikka edustaa yhtä osa-aluetta. (Kuroki 2013, 249–250.) Proaktiivinen diplomatia on keskeinen pääministeri Aben ulkopolitiikkaa leimaava visio, jonka periaatteet ovat läsnä myös ulkoministeri Ason luonnostelemassa Euraasia-visiossa.

3.1. Universaalit arvot pehmeän vallan resurssina

Proaktiivisen diplomatian ensimmäinen periaate käsittelee Japanin kumppanuussuhteiden vahvistamista sellaisiin valtioihin, jotka jakavat Japanin kanssa perustavanlaatuisen arvopohjan, joka perustuu vapauden, demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiselle (Abe 2007c). Kuroki Maiko on huomionut, että 2000-luvulla Japanin ulkopoliittisissa puheissa voimakkaasti korostuneet universaalit arvot edustavat laadullista muutosta Japanin pitkäaikaiseen arvoneutraalin ulkopoliitiikan perinteeseen (Kuroki 2013, 250–251). Nämä arvot korostuivat erityisesti ulkoministeri Ason edeltävän vuoden marraskuussa pitämässä vapauden ja vaurauden kaaren visiota käsittelevässä puheessa, jossa hän puhuu universaaleja arvoja korostavan diplomatian puolesta. Vapauden ja vaurauden kaaren vision yhteydessä ulkoministeri Aso luonnollisesti korostaa demokratian ja markkinatalouden arvojen levittämistä Euraasian mantereeseen epävakaisiin valtioihin. Samalla hän korostaa Japanin omaa historiallista asemaa universaaleja arvoja korostavana valtiona viimeistään Meiji-kaudelta lähtien. (Aso 2006g.) Kuten jo aikaisemmassa analyysiluvussani totesin, universaalien arvojen rakentaminen korostaa Japanin läntistä identiteettiä, johon liittyy myös sivilisaatioiden välinen hierarkian ajatus. Läntinen identiteettikonstruktio oikeuttaa Japanin aseman universaalien arvojen edistäjänä vapauden ja vaurauden kaarella.

でありますからこそ、米国はいうまでもなく、豪州、インド、それに EU あるいは NATO 諸国という、思いと利益を共有する友邦諸国とますます堅固に結ばれつつ、「自由と繁栄の弧」の形成・拡大に努めてまいらねばならぬと、固く信じるわけであります。

With that in mind, I firmly believe that Japan must make its ties even firmer with friendly nations that share the common views and interests, namely of course the United States as well as Australia, India, and the member states of the EU and NATO, and at the same time work with these friends towards the expansion of this "arc of freedom and prosperity". (Aso 2006g.)

Ensimmäisessä vapauden ja vaurauden kaarta käsittelevässä puheessa Aso esittää, että Japanin tulisi tiivistää suhteitaan Yhdysvaltoihin, Australiaan, Intiaan sekä EU- ja Nato-jäsenmaihin, joiden kanssa Japanin tulisi pyrkiä laajentamaan vapauden ja vaurauden kaarta (Aso 2006g).

Aso käyttää termiä 友邦諸国 (*yuuhoooshokoku*) kuvaamaan Japanin kumppanimaita, eli hän kutsuu niitä ystävällismielisiksi valtioiksi (jisho.org). Ystävyyden perustana toimivat puolestaan jaetut näkemykset ja intressit (Aso 2006g). Näin jaetuilla näkemyksillä viitataan luonnollisesti jaettuun arvopohjaan, joihin sisältyvät demokratia, markkinatalous, ihmisoikeudet ja oikeusvaltioperiaate. Näin ollen universaalien arvojen kunnioitukseen juurtuneen läntisen identiteettikonstruktion korostamisella oikeutetaan Japanin strategisten kumppanuussuhteiden vahvistamista Yhdysvaltoihin, Australiaan, Intiaan sekä Nato- ja EU-maihin. Samalla läntisen identiteettikonstruktion kautta rakennettu ajatus Japanin samankaltaisuudesta ulkopoliittisena toimijana läntisten kumppanimaiden kanssa edellyttää näkyvämpää ja uudistunutta ulkopoliittista strategiaa Japanille. Michael Green huomauttaa, että universaalit arvot korostuivat pääministeri Koizumi Junichiron valtakaudella (2001–2006) terrorismin vastaisen sodan seurauksena, mitä Michael Green tulkitsee Japanin ja Yhdysvaltojen välisen ulkopoliittisen suhteen vahvistumisen merkinä (Green 2006, 106–107). Pääministeri Koizumin valtakaudella Japanin parlamentti mahdollisti erityislakeja säätämällä Japanin itsepuolustusvoimien osallistumisen esimerkiksi Irakin jälleenrakennusoperaatioon, mikä edusti suurta mullistusta Japanin pasifistisen ulkopoliittikan perinteelle (Akimoto 2013, 40). Joka tapauksessa universaalien arvojen korostamisella pyritään samalla legitimoimaan Japanille aktiivisemmän ulko- ja turvallisuuspoliittisen roolin rakentaminen. Palaan tähän myöhemmin käsitellessäni proaktiivisen diplomatian kolmatta peruspilaria.

Samalla universaalit arvot toimivat vapauden ja vaurauden kaaren visiossa Joseph Nyen määrittelemänä pehmeän vallan resursseina. Joseph Nyen mukaan valtion demokraattinen hallintomuoto ja yhteiskuntajärjestys itsessään antavat valtiolle kansainvälistä legitimitettä samalla, kun legitiimeinä pidettyjen arvojen kuten ihmisoikeuksien edistäminen kansainvälisessä yhteisössä kasvattaa valtion kansainvälistä mainepääomaa. (Nye 2004, 14.) Universaaleja arvoja korostava diplomatia sekä vapauden ja vaurauden kaaren visio rakentavat Japanille pehmeän vallan resursseja kahdella eri tasolla. Universaalien arvojen edistäminen Euraasian epävakaisissa valtioissa vahvistaa Japanin kansainvälistä imagoa hyväntahtoisena ja aktiivisena toimijana kansainvälisessä yhteisössä samalla, kun universaalien arvojen korostaminen vahvistaa ymmärrystä Japanista läntisenä toimijana.

3.2. Aasian viitekehyksen laajeneminen

Pääministeri Aben proaktiivisen diplomatian toinen peruseriaate käsitteli avoimen ja innovatiivisen Aasian rakentamista (Abe 2007c). Proaktiivisen diplomatian viitekehykseen sisältyy näin ollen Japanin aktiivinen osallistuminen Aasian alueellistumiskehitykseen. Japanin osallistuminen esimerkiksi Kaakkois-Aasian integraatiokehityksen tukemiseen oli pitkään melko varovaista, mutta tämä muuttui pääministeri Koizumin johdolla vuonna 2002, jolloin Japani ryhtyi tiivistämään taloudellisia ja diplomaattisia suhteitaan ASEAN-maiden kanssa (Sohn 2010, 498–499). Toisaalta Benny Cheng Guan Teh toteaa, että tämä Koizumin käynnistämä ulkopoliittisen orientaation muutos oli ennen kaikkea strateginen vastatoimenpide Kiinan ulkoministerin ehdotukseen vapaakauppasopimuksen solmimisesta Kiinan ja ASEAN-organisaation välille marraskuussa 2000 (Teh 2011, 351). Myös Sohn Yul analysoi, että Japanin ulkopoliittikan fokusoituminen aikaisempaa vahvemmin Kaakkois-Aasiaan on selvä strateginen vastaliike Kiinan kasvavalle diplomaattiselle ja taloudelliselle vaikutusvallalle alueella (Sohn 2010, 500).

In a couple of days, I will be traveling to the Philippines to attend the second East Asia Summit. The Asian region is undergoing dynamic change, and Japan is committed to playing a proactive role in promoting regional growth and stability. (Abe 2007a.)

Pääministeri Abe esittää Nato-puheessaan, että Japani on sitoutunut proaktiiviseen rooliin Aasian alueellisen kasvun ja vakauden edistämiseksi. Hän mainitsee tämän ilmoitettuaan matkustavansa Itä-Aasian huippukokoukseen Filippiineillä. (Abe 2007a.) Näin hän tulee samalla esittäneeksi Itä-Aasian huippukokouksen keskeisenä strategisena painopisteenä Japanin proaktiivisen diplomatian strategiassa.

The framework of the East Asia Summit represents the realization of a vision for Asia held by Japan, along with the democratic nations of Australia, New Zealand, and India (Aso 2007c).

Toisessa vapauden ja vaurauden kaarta käsittelevässä puheessa Aso mainitsee Itä-Aasian huippukokouksen nimenomaan edustavan Japanin Aasia-visiota, johon sisältyvät Australia, Uusi-Seelanti ja Intia (Aso 2007c). Toisin sanoen ulkoministeri Ason painottama Japanin läntinen identiteettikonstruktio asettuu mielenkiintoisesti myös proaktiivisen diplomatian

Aasia-strategiaan, jossa korostetaan Australian, Uuden Seelannin ja Intian jäsenyyttä Itä-Aasian huippukokouksessa.

Itä-Aasian huippukokouksen suunnitteluvaiheessa Japanilla ja Kiinalla oli kuitenkin toisistaan eriävät näkemykset tämän alueellisen instituution rakenteesta. Japani kannatti avoimuutta, läpinäkyvyyttä ja eri osapuolten mukaan ottamisen periaatetta Aasian regionalismikehityksen peruspilareina. Kiina puolestaan kannatti Itä-Aasian huippukokouksen rakentamista poissulkevaksi instituutioksi, johon sisällytettäisiin pelkästään ASEAN-instituution jäsenmaat yhdessä Kiinan, Etelä-Korean ja Japanin kanssa. Tätä vasten Japani kannatti Intian, Australian ja Uuden-Seelannin jäsenyyttä Itä-Aasian huippukokoukseen. (Sohn 2010, 512–513.) Lopulta universaalit arvot toimivat yhteisenä nimittäjänä Itä-Aasian huippukokouksen kokoonpanolle, sillä Intia, Australia ja Uusi-Seelanti hyväksyttiin täysjäseniksi huippukokoukseen, joka järjestettiin ensimmäistä kertaa Kuala Lumpurissa joulukuussa vuonna 2005. Tämän lisäksi huippukokouksen kokoonpano ja lopullinen luonne avoimena ja ulospäin suuntautuneena instituutiona oli Yhdysvaltojen intressien mukaista. (Sohn 2010, 515–516.) Näin ollen Itä-Aasian huippukokoukseen vakiintunut kokoonpano toimii osaltaan osoituksena Japanin diplomaattisesta vaikutusvallasta eli niin sanotusta pehmeästä vallasta muokata toisten osapuolten preferenssejä omien intressien mukaisesti.

Itä-Aasian huippukokousta voi tulkita myös Japanin soft balancing -strategian näkökulmasta Kiinan hillitsemiseksi. Aasian alueellisia instituutioita kuten Asean Plus Three -instituutiota on tulkittu väylänä Kiinan sosiaalistamiseksi kansainvälisen yhteisön normeihin (Teh 2011, 348). Universaalien arvojen korostunut painoarvo Itä-Aasian huippukokouksessa on rakenteellinen ja epäsuora keino sitoa Kiina noudattamaan tätä arvopohjaa vahvemmin omassa ulkopoliitikassaan. Tällainen institutionaalinen kehys tekee Kiinan aggressiivisista keinoista omien strategisten intressien edistämiseksi diplomaattisesti vaikeampaa. Näin ollen tällainen soft balancing -strategia vastaa Robert Papen kädet sitovaa diplomatiaa, jolla kansainvälisten organisaatioiden sääntöihin ja menettelytapoihin vedoten muut valtiot voivat ennaltaehkäistä tai viivästyttää vahvemman suurvallan unilateraaleja ulkopoliittisia toimia (Pape 2005, 36). Tämän lisäksi Sohn Yul mainitsee, että Australian, Uuden-Seelannin ja Intian hyväksyminen Itä-Aasian huippukokouksen jäseniksi parantaa Japanin strategista institutionaalista toimintaympäristöä,

sillä Kiinan suhteellinen valta-asema on tällaisessa laajentuneessa kokoonpanossa pienempi (Sohn 2010, 517–518).

Näin ollen universaalit arvot ja siten Japanin läntinen identiteettikonstruktio ovat implisiittisesti läsnä myös Aben proaktiivisen diplomatian toisen peruspilarin kohdalla. Universaalit arvot luonnehtivat pääministeri Aben Aasia-strategiaa, jossa universaalien arvojen retoriikkaa voi tulkita soft balancing -strategiana Kiinan valta-aseman hillitsemiseksi.

3.3. Rauhan ja vakauden tavoittelu maailmassa

Toisessa eduskunnalle pitämässään linjapuheessa Abe mainitsee proaktiivisen diplomatian kolmanneksi peruspilariksi kontribuutiot rauhan ja vakauden tavoitteiden hyväksi globaalilla tasolla (Abe 2007c). Tämä proaktiivisen diplomatian kolmas pilari on yhdenmukainen aikaisemmassa analyysiluvussa erittelemäni positiivisen pasifismin identiteettikonstruktion kanssa. Kuroki Maiko on analysoinut, että Abe pyrki proaktiivisen diplomatian käsitteellä murtamaan Japanin ulkopoliittisen perinteen pitkäaikaista suhdetta pasifismiin Japanin ulko- ja turvallisuuspoliittisen orientaation määrittelijänä kylmän sodan aikana (Kuroki 2013, 253). Kylmän sodan aikana Japanin turvallisuuspoliittisia kontribuutioita maailmanrauhan hyväksi rajoittivat sen perustuslain yhdeksäs artikla, joka kielsi Japanilta suvereenille valtiolle kuuluvan oikeuden sotilaalliseen voimankäyttöön kansainvälisten konfliktien ratkaisemiseksi. Japanin kontribuutiot kansainvälisten konfliktien ratkaisemiseksi olivatkin kylmän sodan aikaan puhtaasti taloudellisia, mutta yhä äänekkäämmän kansainvälisen kritiikin painostamana Japani kykeni vuonna 1992 säädetyin poikkeuslain turvin lähettämään itsepuolustusjoukkojaan YK:n alaisiin rauhanturvaustehtäviin. (Cooney 2007, 5–7.) Kuvaillessaan proaktiivisen diplomatian kolmannen pilarin luonnetta pääministeri Abe viittaa kontribuutioon sanalla 貢献 (*kooken*), joka tässä yhteydessä viittaa ensisijaisesti kontribuutioihin inhimillisten resurssien muodossa, eikä pelkästään taloudellisten resurssien muodossa (Abe 2007c).

Konfliktien ehkäisy ja rauhanrakennustyö ovat luonnollisesti keskeisiä teemoja ulkoministeri Ason Euraasia-strategiassa, ja Naton ja Japanin välinen yhteistyö oli keskeinen osa-alue tässä visiossa (Aso 2006g). Toukokuussa 2006 Ulkoministeri Aso vieraili ensimmäisenä Japanin

ulkoministerinä Pohjois-Atlantin neuvostossa Brysselissä, jossa hän ehdotti Japanin ja Naton välisen yhteistyön syventämistä globaalin vakauden ja rauhan hyväksi jopa operationaalisissa tehtävissä, minkä lisäksi hän ehdotti virallisen dialogin syventämistä Japanin ja Naton välillä (Aso 2006e). Japanin ja Naton välinen dialogi syventyi myös tammikuussa 2007, jolloin pääministeri Abe vieraili ensimmäisenä Japanin pääministerinä Pohjois-Atlantin neuvostossa. Puheessa hän mainitsee hänen hallituksensa strategisen päämäärän proaktiivisen ulkopoliittikan harjoittamiseen, jonka konkreettiseksi instrumentiksi hän esittää Japanin ja Naton välisen yhteistyön kehittämisen. (Abe 2007a.) Näin ollen Nato-yhteistyön syventäminen on tärkeä konkreettinen päämäärä proaktiivisen diplomatian kolmannelle peruseräajalle. Samalla Nato-yhteistyön syventäminen edustaa konkreettista ulkopoliittista päämäärää positiivisen pasifismin identiteettikonstruktion taustalla.

我々は民主主義、人権、法の支配という価値観を有しており、元々、意識を共有する仲間です。

I believe that by nature, we are like-minded peers, as we all value the virtue of democracy, human rights, and rule of law (Aso 2006e).

Ulkoministeri Aso luonnehti Japania ja Natoa samanmielisiksi kumppaneiksi (Aso 2006e). Hänen käyttämänsä arkinen sanavalinta 仲間 (*nakama*) viittaa tuttavallisesti kaveriporukkaan (*jisho.org*). Samanmielisyyttä syntyy puolestaan jaetusta arvopohjasta kuten demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion kunnioituksesta (Aso 2006e). Tämä luonnehdinta yhteisestä arvopohjasta Japanin ja Naton kumppanuuden perustana on selvästi yhdenmukainen ulkoministeri Ason arvopohjaisen diplomatian ja Euraasia-vision kanssa. Näin ollen universaaleihin arvoihin juurtunut läntinen identiteettikonstruktio tukee samalla omalta osaltaan Japanin ja Naton yhteistyötä. Pääministeri Abe mainitsi omassa Natolle osoitetussa puheessaan Japania ja Natoa yhdistävän tuleviin sukupolviin kohdistuvan velvollisuuden, joka koski demokratian kohottamista ja ihmisoikeuksien aseman vahvistamista epävakaisissa valtioissa. Samoin Abe luonnehti hänen hallituksensa olevan universaaleihin arvoihin perustuen sitoutunut maailman vakauden ja vaurauden vahvistamiseen. (Abe 2007a.) Näin ollen pääministeri Abe yhdistää Nato-puheessaan universaalit arvot maailman vakauden ja vaurauden tavoittelun päämäärään, mikä on selvä viittaus ulkoministeri Ason Euraasia-strategiaan. Näin universaalit arvot legitimoivat Japanin ja Naton yhteistyötä kummassakin Nato-puheessa, mistä voimme

päätellä, että Japanin ja Naton välisen yhteistyön kehittäminen oli keskeinen strateginen päämäärä sekä proaktiivisen diplomatian että vapauden ja vaurauden kaaren visiossa.

Nato-puheessaan pääministeri Abe käytti monesti englanninkielestä japaniin siirtynyttä lainasanaa パートナー (*paatonaa*) kuvaillessaan Japanin ja Naton välistä kumppanuutta (Abe 2007a). Tämä japaninkielinen vastine englanninkieliselle partner-sanalle viittaa ajankohtaiseen keskusteluun Naton sisällä sen kumppanuussuhteiden laajentamisesta. Marraskuussa 2006 Naton Riikassa pidetyssä huippukokouksessa Yhdysvallat ja Iso-Britannia ehdottivat virallisen keskusteluforumin perustamista Naton niin sanotuille globaaleille kumppaneille, mutta ajatus ei kuitenkaan saanut laajaa kannatusta muissa jäsenmaissa (Bagbaslioglu 2014, 58–59). Globaali kumppani on joka tapauksessa Riikan huippukokouksen jälkeen yleistynyt nimitys Euroatlanttisen alueen ulkopuolella sijaitsevista valtioista, jotka tekevät Naton kanssa yhteistyötä virallisten kumppanuusohjelmien ulkopuolella. Tällaisia maita ovat esimerkiksi Japani, Etelä-Korea, Australia ja Uusi-Seelanti. (Bagbaslioglu 2014, 50.) Francois Heisbourg kritisoi toisaalta ajatusta virallisen viitekehyksen perustamista Naton globaaleille kumppaneille, sillä tämä saattaisi synnyttää tarpeettomia jännitteitä Kiinan ja näiden kumppanimaiden välillä Aasian ja Tyynenmeren alueella (Heisbourg 2006).

Abe Shinzo jatkoi Japanin suhteiden tiivistämistä Naton kanssa toisella pääministerikaudellaan. Toukokuussa 2014 Abe allekirjoitti Naton pääsihteerin kanssa uuden kumppanuussopimuksen, joka vahvisti Japanin ja Naton välistä käytännön yhteistyötä esimerkiksi humanitääristen avustustehtävien ja katastrofiavun alueilla (Croft 2014). Sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä Abe piti Pohjois-Atlantin neuvostossa puheen, jossa hän viittasi Japaniin ja Natoon useaan otteeseen ilmauksella 必然のパートナー (*hitsuzen no paatonaa*) (Abe 2014). Adjektiivilla 必然の (*hitsuzen no*) puolestaan kuvaillaan jotain välttämätöntä tai vääjäämätöntä (jisho.org). Näin vuonna 2014 Abe luonnehtii Japanin ja Naton kumppanuutta jo välttämättömäksi. Mielenkiintoisesti puheen englanninkieliseen käännökseen vastaava ilmaus oli käännetty hiukan pehmeämmin ilmauksella ”*natural partners*” (Abe 2014). Joka tapauksessa kumpaankin käännösvaihtoehtoon sisältyy ajatus Japanin ja Naton yhteistyön vakiintumisesta. Toukokuussa 2014 Pohjois-Atlantin neuvostossa pitämässään puheessa Abe viittaa myös tarpeeseen uudistaa Japanin itsepuolustusvoimien toimivallan oikeudellisia edellytyksiä, ja hän mainitsee esimerkkinä vallitsevan perustuslain tulkinnan ja kollektiivisen itsepuolustuksen

välisen ristiriidan. Esimerkkinä tästä ongelmasta hän mainitsee skenaarion rauhanturvaoperaatiosta, jossa tuolloin vallitsevan perustuslain tulkinnan mukaan Japanin itsepuolustusvoimilla ei olisi laillisia valtuuksia puolustaa Nato-kumppanimaiden joukkoja, jos he joutuisivat sissitaistelijoiden hyökkäyksen kohteeksi. (Abe 2014.)

私達の目標は、一人一人の個人が誇りをもって生きられる、より安全な世界を造りだすことです。この目標を現実にするには、私たち自身が能動的に行動すると同時に、長年当然視されてきた考え方の枷から脱却することをおそれてはなりません。我が国は、国際社会におけるより大きな役割を求める世界の増大する期待に応える用意があります。

Our aim is to create a safer world where every individual can live with pride. To make this goal a reality, we need to be dynamic, and never fear casting off the shackles of dogma that we have long taken for granted. My country is ready to meet the world's rising expectations for our enhanced role in the international community. (Abe 2007a.)

Samoin jo tammikuussa 2007 Pohjois-Atlantin neuvostolle pitämässään puheessa pääministeri Abe tuo esiin Japanin kansainvälisten odotusten ja perustuslaillisten rajoitteiden välisen ristiriidan. Ilmauksella 長年当然視されてきた考え方の枷 (*naganen toozen shisaretekita kangaekata no kase*), jonka voisi suomentaa pitkän ajan seurauksena itsestäänselvyydeksi muodostuneen ajattelutavan kahleiksi, Abe viittaa Japanin yhteiskunnassa vaikuttavaan pasifismin normiin. (Abe 2007a.) Thomas Berger on tutkinut Japaniin toisen maailmansodan jälkeen vakiintunutta militarismien vastaista kulttuuria, jossa armeija nähtiin vaarallisena ja demokraattista järjestystä uhkaavana instituutiona (Berger 1993, 120). Abe viittaa tässä vakiintuneella ajattelutavalla Japanin yhteiskunnassa vallitsevaan vahvaan pasifismin kannatukseen. Akimoto Daisuke toteaa, että vaikka säädetyt erityislait ovat 2000-luvulla mahdollistaneet Japanin itsepuolustusjoukkojen osallistumisen esimerkiksi Irakin jälleenrakennusoperaatioon ja Intian valtamerelle terrorismin vastaiseen operaatioon, vallitseva tulkinta kollektiivisesta itsepuolustuksesta Japanin perustuslain vastaisena toimii merkittävänä esteenä Japanin itsepuolustusvoimien tasaveroiselle osallistumiselle näihin operaatioihin (Akimoto 2013, 40). Abe esittää puheessaan juuri nämä kaksi kansainvälistä operaatiota osoituksena mentaliteetista, jonka mukaisesti Japani ei enää epäröisi lähettää itsepuolustusvoimiaan tämänkaltaisiin kansainvälisiin operaatioihin globaalien rauhan hyväksi (Abe 2007a). Kollektiivisen itsepuolustuksen ongelmaa voi näin ollen pitää yhtenä ketjuna Aben mainitsemasta pasifismin kahleesta, jota hän yrittää purkaa.

Abe tähtäsi pääministerikaudellaan Japanin perustuslain uudistamiseen, jotta Japani kykenisi omaksumaan laajemman sotilaallisen roolin kansainvälisessä yhteisössä, vaikka hän ei tuolloin ollutkaan tässä pyrkimyksessä menestyksekkäs (Mito 2008, 61–62). Tämä edustaakin tärkeää Japanin positiivisen pasifismin identiteettikonstruktion taustalla vallitsevaa poliittista agenda. Martin Craig kritisoi huhtikuussa 2007 Aben perustamaa asiantuntijapaneelia, jonka tehtävä oli pohtia, edellyttivätkö erikseen määritetyt kollektiivista itsepuolustusta vaativat operaatiot perustuslakimuutosta. Vallitsevan perustuslain tulkinnan mukaan Japanilla ei ollut laillisia edellytyksiä puolustaa Japanin rajojen ulkopuolella sijaitsevia Yhdysvaltojen kohteita mannertenvälisiltä ohjuksilta. Samoin vallitseva tulkinta Japanin perustuslaista esti esimerkiksi Japanin itsepuolustusvoimien liittolaisten puolustamisen Irakissa tai YK:n alaisissa rauhanoperaatioissa. Craig Martin on kuitenkin kritisoinut tämän asiantuntijapaneelin perustamista illegitiiminä ja perustuslain vastaisena keinona laajentaa Japanin itsepuolustusvoimien toimivaltaa ilman virallista perustuslakimuutosprosessia. (Craig 2007.) Tämän lisäksi Nishihara Masashi on muistuttanut Japanin perustuslain asettamasta esteestä kollektiivisen itsepuolustuksen harjoittamiselle, minkä vuoksi Japanin itsepuolustusvoimat eivät kykenisi tasaveroisesti taistelemaan Nato-joukkojen rinnalla (Nishihara 2006, 11). Näin ollen Aben pyrkimys vähittäiseen perustuslain uudistamiseen ja kollektiivisen itsepuolustuksen mahdollistamiseen ovat keskeisiä ulkopoliittisia tavoitteita proaktiivisen diplomatian taustalla, mikä samalla pitkällä tähtäimellä mahdollistaisi myös Japanin ja Naton täysipainoisemman yhteistyön. Samalla positiivisen pasifismin identiteettikonstruktion diskursiivinen rakentaminen tukee ja legitimoii näiden ulkopoliittisten päämäärien tavoittelua.

Abe jatkoi Japanin ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämistä proaktiivisen diplomatian kolmannen periaatteen mukaisesti tullessaan uudelleen valituksi pääministeriksi vuonna 2012. Heinäkuussa 2014 Abe laajensi hallituksen päätöksen kautta Japanin itsepuolustusvoimien mahdollisuuksia osallistua kollektiivisen itsepuolustuksen operaatioihin (Basu 2016, 33–34). Hallituksen päätöksen tulkinnan mukaan Japanilla olisi oikeus puolustaa läheistä liittolaistaan tilanteessa, jossa liittolaiseen kohdistuva hyökkäys muodostaisi samalla merkittävän uhan Japanin kansalliselle turvallisuudelle. Tämän lisäksi hallituksen päätöksen mukaan Japanin itsepuolustusvoimien toimivaltaa tulisi laajentaa siten, että Japani voisi tarjota logistista tukea myös sotatoimialueille kansainvälisten rauhanturvaoperaarioiden puitteissa. (Ministry of Foreign Affairs of Japan 2014.) Syyskuussa 2015 Japanin parlamentti hyväksyi hallituksen

päätöksen peräänkuuluttamat muutokset Japanin turvallisuuspolitiikkaan (Auslin 2016, 130). Näin ollen Aben onnistui parantaa Japanin itsepuolustusvoimien toimintaedellytyksiä kansainvälisissä rauhanoperaatioissa ilman virallista perustuslakimuutosprosessia, ja hän sai höllennettyä tämän kollektiivisen itsepuolustuksen ongelman edustamaa pasifismin kahletta Japanin aktiivisemmalle kansainväliselle roolille. Kawasaki Akira ja Céline Nahory kuitenkin huomauttavat, että hallituksen päätöksen sanamuodot ovat melko tulkinnanvaraisia ja siten alttiita erilaisille poliittisille tulkinnoille. Esimerkiksi Aben mukaan hallituksen päätöksen tulisi mahdollistaa Japanin osallistumisen miinanraivaustöihin Hormuzin salmella, jonka läpi kuljetetaan 80 % Japanin tuontiöljystä, mutta hallituskumppanina toimiva Komeito-puolue suhtautuu ajatukseen nihkeästi. (Kawasaki ja Nahory 2014.) Joka tapauksessa nämä Aben viimeaikaiset menestyksekkäät turvallisuuspoliittiset reformit ovat täysin yhdenmukaisia hänen ensimmäisen pääministerikautensa proaktiivisen diplomatian strategian kanssa.

Vuonna 2006 ulkoministeri Aso luetteli ei-perinteiset turvallisuusuhat kuten terrorismin ja piratismen keskeisiksi Japanin ja Naton yhteistyötä tukeviksi piirteiksi (Aso 2006e). Tämän lisäksi pääministeri Aben puheissa kansainvälisen yhteisön odotukset toimivat keskeisenä muutospaineena Japanin turvallisuuspoliittisen mandaatin laajentamiselle (Abe 2006a, Abe 2007a, Abe 2007e). Näin ollen Japanin ja Naton välistä yhteistyötä voi tarkastella turvallisuusnäkökulman ohella myös pehmeän vallan rakentamisen näkökulmasta. Joseph Nye tiedosti, ettei vallan resurssien erottelu pehmeän ja kovan vallan resursseihin ollut yksiselitteistä (Nye 2004, 7). Heng Yee-Kuang huomautti, että sotilasvoimien käyttö esimerkiksi humanitäärisissä operaatioissa vahvistaa valtion positiivista kansainvälistä imagoa (Heng 2009, 280). Myös Joseph Nye tiedosti sotilasvoimien potentiaalin pehmeän vallan resurssina (Nye 2004, 116). Näin ulkopoliittiset toimet terrorismin tai merirosvojen vastaisessa taistelussa luonnollisesti vahvistavat valtion kansainvälistä mainepääomaa. Heng Yee-Kuang on tutkinut, millä tavoin Japanin itsepuolustusvoimat ovat toimineet Japanin pehmeän vallan lähteenä eri konteksteissa kuten Irakin jälleenrakennusoperaatioissa, jossa itsepuolustusvoimat auttoivat esimerkiksi perustarvikkeiden kuten veden ja lääkkeiden kuljetuksessa sekä infrastruktuurin kuten teiden, vedenpuhdistuksen ja jätteidenkäsittelyn rakentamisessa (Heng 2015, 293). Näin ollen Abe pyrkii kasvattamaan Japanin itsepuolustusvoimien kansainvälistä roolia myös Japanin mainepääoman kasvattamiseksi kansainvälisessä yhteisössä.

Pehmeän vallan resurssien kasvattamisella on lisäksi erityisiä strategisia päämääriä. Yksi välillinen päämäärä kansainvälisen mainepääoman kasvattamiselle olisi Akimoto Daisuken mukaan Japanin pyrkimys pysyvän paikan saamiseksi YK:n turvallisuusneuvostosta (Akimoto 2013, 44). Esimerkiksi poliittisessa linjapuheessaan tammikuussa 2007 Abe mainitsi Japanin pyrkimyksen pysyvän jäsenyyden saamiseksi YK:n turvallisuusneuvostosta heti sen jälkeen, kun hän oli maininnut tarpeen kasvattaa Japanin kontribuutioita kansainvälisen yhteisön hyväksi (Abe 2007c). Tätä lineaarista esitysjärjestystä voi tulkita teleologisesti siten, että pääministeri Abe kehystää Japanin kansainväliset kontribuutiot kuten Irakin jälleenrakennustyöhön osallistumisen välillisenä keinona Japanin poliittisen ympäristön parantamiseksi YK:n turvallisuusneuvostoreformin tavoittelun myötä.

Japanin ja Yhdysvaltojen välisen kumppanuuden kehittäminen oli tärkeä osa myös vapauden ja vaurauden kaaren strategiaa. Toisessa vapauden ja vaurauden kaarta käsittelevässä puheessaan ulkoministeri ilmoitti, että Japanin tulisi taukoamatta investoida tämän Japanin keskeisimmän kumppanuuden kehittämiseen (Aso 2007c).

Our Self-Defense Forces are drawing kudos from the navies of many countries for their ability to conduct with ease what is known as "parallel refueling," even though it is one of the most difficult efforts undertaken at sea. From this I have arrived at the awareness that the Japan-US alliance is being further strengthened through these cooperative efforts with NATO countries. (Aso 2007c.)

Näin Aso esittää, että Japanin meri-itsepuolustusvoimien yhteistyö Nato-maiden kanssa terrorismin vastaisessa taistelussa Intian valtamerellä on samalla keino Japanin ja Yhdysvaltojen välisen kumppanuuden vahvistamiseen (Aso 2007c). Toisin sanoen aktiiviset kontribuutiot maailmanrauhan hyväksi esitetään myös keinona kasvattaa Japanin myönteistä mainepääomaa luotettavana ja aktiivisena liittolaisena Yhdysvalloille. Näin operaatio Intian valtamerellä on eräänlainen investointi Japanin pehmeän vallan resursseihin, joiden toivotaan kanavoituvan Yhdysvaltojen poliittiseksi tueksi maiden välisen turvallisuuspoliittisen liittouman jatkuvuudelle. Samoin esimerkiksi tammikuussa pitämässään politiikkapuheessa ulkoministeri Aso luonnehti Japanin ja Yhdysvaltojen välistä turvallisuusallianssia Japanin turvallisuuspoliittiseksi kulmakiveksi (Aso 2007a). Tämä on jälleen osoitus siitä, miten turvallisuuspoliittiset päämäärät ovat läsnä sekä Aben proaktiivisen diplomatian strategian että ulkoministeri Ason vapauden ja vaurauden kaaren strategian taustalla. Näiden strategioiden

kautta Japanin aktiivisuutta kansainvälisissä rauhantehtävissä pyritään lisäämään, jotta Japanin mainepääoma kasvaisi erityisesti sen tärkeimmän liittolaisen, Yhdysvaltojen, silmissä. Tämän myönteisen imagon toivotaan äärimmäisessä turvallisuuspoliittisessa kriisitilanteessa välittyvän Yhdysvaltojen ja muiden länsimaiden sotilaalliseksi ja poliittiseksi tueksi, mikäli Japani joutuisi aseelliseen selkkaukseen omassa turvallisuusympäristössään.

4. ITÄ-AASIAN TURVALLISUUSYMPÄRISTÖ KONTEKSTINA PROAKTIIVISELLE DIPLOMATIALLE

Seuraavaksi analysoin pääministeri Abe Shinzon ja ulkoministeri Aso Taron virallisia ulkopoliittisia lausuntoja Japanin turvallisuuspoliittisesta ympäristöstä. Tarkastelen ensin Pohjois-Koreaa ja sitten Kiinaa koskevia luonnehdintoja, jotka täsmentävät niiden merkitystä Japanin turvallisuusympäristön kiristymiselle. Lisäksi tarkastelen strategisen turvallisuusympäristön luonnehdinnan yhteyttä Japanin ja Yhdysvaltojen välisen turvallisuusliittouman vahvistumiselle. Soft balancing analyttisenä työkaluna auttaa minua turvallisuusympäristöä koskevien luonnehdintojen tulkitsemisessä. Esitän, että muutokset Japanin turvallisuusympäristössä toimivat merkittävänä kimmokkeena proaktiivisen diplomatian strategian omaksumiselle, ja siksi turvallisuusympäristön tarkastelu on keskeistä tämän diplomaattisen strategian kokonaisvaltaiselle ymmärrykselle.

4.1. Pohjois-Korea

Pohjois-Korean ohjuskokeet heinäkuussa 2006 sekä Pohjois-Korean lokakuussa 2006 ydinräjähteillä suorittama koe luonnollisesti vahvistivat epävarmuutta Japanin turvallisuuspoliittisessa ympäristössä (Smith 2008, 100). Viimeisessä eduskunnalle pitämässään linjapuheessa syyskuussa 2007 Abe esitti, että Japanin turvallisuusympäristö oli kiristynyt näiden Pohjois-Korean ohjus- ja ydinkokeiden seurauksena (Abe 2007e). Pääministeri Koizumin hallitus vastasi heinäkuun 2006 ohjuskokeisiin jyrkällä retoriikalla ja poliittisilla sanktioilla. Samoin Japani vaikutti poliittisena toimijana merkittävästi YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan, joka määräsi Pohjois-Korealle sanktioita. (Park ja Vogel 2007, 28.)

The missiles launched by North Korea this July once again underscored the fact that Japan is faced with a major security issue. In response to the missile launches, Japan took the initiative and proposed a draft resolution to the United Nations Security Council that would impose sanctions on North Korea which, under close coordination with the United States, was adopted unanimously. The times demanded that Japan shift to proactive diplomacy based on new thinking. (Abe 2006a.)

Syyskuussa 2006 Abe kuvasi Pohjois-Koreaa merkittäväksi turvallisuushakiksi ensimmäisessä pitämässään poliittisessa linjapuheessa. Tämän lisäksi hän mainitsi samassa poliittisessa linjapuheessaan proaktiivisen diplomatian käsitteen. Hänen mukaansa Pohjois-Korean heinäkuun ohjuskokeet toimivat käännekohtana, jonka johdosta Japani omaksui ulkopoliittiseksi ohjenuorakseen uudenlaiseen ajattelutapaan perustuvan proaktiivisen diplomatian. (Abe 2006a.) Näin ollen hän korostaa Japanin turvallisuuspoliittisia intressejä proaktiivisen diplomatian omaksumiselle.

Konkreettisenä esimerkkinä proaktiivisesta diplomatiasta hän antaa Japanin poliittisen vaikutusvallan harjoittamisen YK:n turvallisuusneuvostossa (Abe 2006a). Tällaista diplomaattisen vaikutusvallan harjoittamista voi tarkastella pehmeän vallan teorian näkökulmasta. Joseph Nye mukaan pehmeä valta nojautuu kykyyn saada aikaan haluttuja lopputuloksia viehätysvoimalla, joka valtiotasolla voi rakentua esimerkiksi hyveellisinä pidettyjen poliittisten ihanteiden tai legitiimeinä pidettyjen käytännön poliittisten linjausten varaan (Nye 2004, x, 10). Tässä yhteydessä Japani hyödynsi pehmeää valtaa onnistuneesti turvallisuuspoliittisten päämäärien saavuttamiseen.

Myöhemmin lokakuussa 2006 Pohjois-Korean ydinräjähteillä suorittamaan kokeeseen Japanin hallitus vastasi laajentuneilla taloudellisilla sanktioilla lokakuun 11. päivänä. YK:n turvallisuusneuvosto antoi lokakuun 14. päivänä ydinasekokeilun tuomitsevan päätöslauselman, jonka määräämiin sanktioihin osallistuivat tällä kertaa myös Kiina ja Venäjä. (Park ja Vogel 2007, 30.)

North Korea's nuclear test poses a grave threat not only to the peace and security of Japan but also to that of East Asia and the entire international community. It is also a serious challenge to the nonproliferation regime. In a word, it is totally unacceptable. (Abe 2007a.)

Pohjois-Atlantin neuvostolle pitämässään puheessa tammikuussa 2007 pääministeri Abe viittaa Pohjois-Korean lokakuun ydinkokeeseen vakavana uhkana niin Japanin kuin myös Itä-Aasian ja koko kansainvälisen yhteisön rauhalle ja vakaudelle (Abe 2007a). Näin ollen Abe yrittää laajentaa tietoisuutta Japanin kansallisista turvallisuusnäkökohdista eurooppalaiselle yleisölle. Hän korostaa Pohjois-Korean muodostaman kansallisen turvallisuusuhan yhteyttä kansainvälisen yhteisön turvallisuudelle, jotta Japani saisi mahdollisimman paljon tukea ja sympatiaa Nato-jäsenmailta tämän turvallisuusuhan käsittelyssä.

Since becoming Prime Minister, I have made clear to the Japanese people that my government will develop and carry out a proactive foreign policy, and that Japan should play a meaningful role on the global stage. In this approach, Japan is eager to collaborate with NATO, building on a common sense of trust. (Abe 2007a.)

Tämän lisäksi Abe esittää innokkuutensa Japanin ja Naton välisten suhteiden kehittämiseen osana proaktiivisen diplomatian strategiaa (Abe 2007a). Noin kaksi viikkoa Nato-puheensa jälkeen Abe määritteli proaktiivisen diplomatian elementeiksi muun muassa universaalien arvojen kunnioituksen ja kontribuutiot globaalin vakauden hyväksi (Abe 2007c). Itä-Aasian kiristynyt turvallisuusympäristö esiintyy selkeänä syynä Aben pyrkimyksille lähentää Japanin ja Naton suhteita sekä uudenlaisen proaktiivisen diplomatian omaksumiselle. Proaktiivisen diplomatian voi näin ollen hahmottaa ulkopoliittiseksi strategiaksi, jonka tarkoituksena on viime kädessä Japanin turvallisuuspoliittisen tilanteen parantaminen.

Pohjois-Korea muodostaa merkittävän turvallisuuspoliittisen uhan myös Aben toisella pääministerikaudella. Pohjois-Korea suoritti ydinkokeen helmikuussa 2013, minkä lisäksi Pohjois-Korean ballististen ohjusten kehitysohjelma yhdessä ajoittaisten ohjuskokeiden kanssa nähdään merkittävästi uhkaavan Japanin kansallista turvallisuutta (Basu 2016, 40). Näin ollen Pohjois-Korean ajoittaiset ydin- ja ohjuskokeet tukevat Aben ajamia turvallisuuspoliittisia uudistuksia myös hänen nykyisellä pääministerikaudellaan.

4.2. Kiina

Turvallisuusympäristön kiristymisen tulkintakehykseen vaikuttaa lisäksi vääjäämättä Kiinan valtapotentiaalin voimistuminen. Kansallismielisestä poliittisesta taustastaan huolimatta pääministeri Abe Shinzo teki ensimmäisen valtiovierailun Kiinaan lokakuussa 2006 vain kaksi viikkoa virkaan nimittämisensä jälkeen, ja Aben tarkoituksena oli lähentää maiden välisiä suhteita Japanin ja Kiinan välisten suhteiden heikennyttyä häntä edeltäneen pääministeri Koizumin valtakaudella (Smith 2008, 99). Kiinan vierailua seuranneessa lehdistötilaisuudessa Abe luonnehti Japanin ja Kiinan välisten suhteiden luonnetta molempia osapuolia hyödyttäväksi strategiseksi suhteeksi. Lehdistötilaisuudessa hän täsmensi tämän käsitteen luonnetta ja esitti Kiinan ja Japanin välisen yhteistyön perustuvan ensisijaisesti jaetuille taloudellisille intresseille.

Toisaalta yhteistyötä tukevista jaetuista poliittisista intresseistä hän mainitsi lisäksi esimerkiksi Pohjois-Korean muodostaman turvallisuusuhan sekä ympäristö- ja energiakysymykset. (Abe 2006b.) Taloussuhteet olivatkin merkittävä valtioiden yhteistyötä tukeva tekijä. Mochizuki Mike on huomauttanut, että 2000-luvun alkuvuosina Japanin taloudellinen keskinäisriippuvuus Kiinaan kasvoi merkittävästi niin viennin kuin tuonnin osalta, vaikka maiden poliittiset suhteet heikkenivät tuona ajanjaksona dramaattisesti (Mochizuki 2007, 756). Derek McDougall on huomauttanut, että taloudellisten keskinäisriippuvuuksien vuoksi Japani voi enintään hillitä Kiinan valta-aseman vahvistumista soft balancing -strategioiden eli toisin sanoen epäsuorin diplomaattisin keinoin (McDougall 2012, 8).

Sheila Smith on painottanut, että Abe ei kansallismielisestä taustastaan huolimatta korostanut Japanin ja Kiinan välisiä historiallisiin näkemyseroihin kytkeytyviä kiistoja (Smith 2008, 99). Toisin sanoen Abe pyrki näiden kysymysten epäpolitisoinniseen Japanin ja Kiinan välisten suhteiden parantamiseksi. Tästä osoituksena Japanin ja Kiinan ulkoministerit sopivat marraskuussa 2006 yhteisen historiantutkimusprojektin perustamisesta, minkä tarkoituksena oli eriävien historiantulkintojen yhteensovittaminen (Tran 2006). Tämän lisäksi Abe luonnehti Kiinan vierailunsa yhteydessä Japanin ja Kiinan välisiä suhteita tulevaisuuteen suuntautuviksi (Abe 2006b). Toisin sanoen hän kohdisti valtiovierailullaan huomion kahdenvälisen suhteiden kehityspotentiaaliin, eikä kohdistanut huomiota maiden välisiin erimielisyyksiin Japanin Aasian ja Tyynenmeren sodan aikaisista tapahtumista.

Merkittävä syy Japanin ja Kiinan välisten suhteiden dramaattiseen heikkenemiseen pääministeri Koizumin kaudella (2001–2006) piili Koizumin vuosittaisissa vierailuissa Yasukuni-pyhäkössä (Smith 2008, 98). Vuonna 1872 valmistuneeseen Yasukuni-pyhäkköön on shintoon uskonnollisen doktriinin mukaisesti spirituaalisesti sijoitettu Japanin käymissä sodissa kuolleiden sotilaiden ja tukijoukkojen jäsenten jumalalliset sielut eli kamit. Vuonna 1978 Yasukuni-pyhäköön papit olivat spirituaalisesti sijoittaneet pyhäkköön 14 Tokion sotarikosoikeudenkäynnissä tuomitun japanilaisen A-luokan sotarikollisen sielun, minkä seurauksena Yasukuni-pyhäkövierailuja on voitu tulkita Japanin Aasian ja Tyynenmeren aikaisen militarismin ihannointina. (Samuels 2008, 113–114.) Kiinan vierailun lehdistötilaisuudessa Abe ei kuitenkaan selkeästi vastannut, aikooko hän pääministerikaudellaan vierailla pyhäkössä. Sen sijaan hän tyytyi toteamaan, että hän aikoo

ratkaista tämän poliittisen ongelman asianmukaisella tavalla, joka tukisi Japanin ja Kiinan välisten suhteiden vakaata kehitystä. (Abe 2006b.) Siitä huolimatta, että Abe oli aikaisemmin suhtautunut myönteisesti Yasukuni-pyhäkössä vierailemiseen. Tämä oli luonnollisesti merkittävä ulkopoliittinen ele pääministeriltä, joka priorisoi kahdenvälisen suhteiden vakaata kehitystä kansallismielisen kannattajakuntansa miellyttämisen sijaan.

Ensimmäisen pääministerikauden Yasukuni-vierailun diplomaattisesta ratkaisusta huolimatta Abe vieraili Yasukuni-pyhäkössä toisella pääministerikaudellaan joulukuussa 2013, mikä herätti erityistä pahennusta Kiinassa ja Etelä-Koreassa, jotka tulkitsevat tämänkaltaisten vierailujen symboloivan militarismin ihannoitua (McCurry 2013). Tämä päätös heijastaa laajemminkin Japanin ja Kiinan kiristyneitä välejä Aben toisella pääministerikaudella. John Hemmings ja Kuroki Maiko arvioivat Japanin ja Kiinan välisen saarikiistan Senkaku/Diaoyu-saariketjun omistuksesta heikentäneen merkittävästi maiden välisiä suhteita (Hemmings ja Kuroki 2013, 9). Saarikiista politisoitui vahvasti syyskuussa 2012, jolloin Japanin hallitus, Demokraattisen puolueen pääministerin Noda Yoshihikon johdolla, oli päättänyt ostamaan kolme Senkaku/Diaoyu-saariketjun saarta Japanin kansalliseksi omaisuudeksi (Auslin 2016, 129). Aihe herättää luonnollisesti kansallismielisiä intohimoja niin Kiinassa kuin Japanissa (Hemmings ja Kuroki 2013, 9). Saarikiistan kärjistyminen Japanin ja Kiinan välillä luultavasti vaikutti Aben päätökseen vierailla Yasukuni-pyhäkössä joulukuussa 2013.

Joka tapauksessa jo Aben ensimmäisen pääministerikauden puheissa esiintyy sovittelevasta ulkopoliittisesta sävystä huolimatta kohtia, joissa Kiinaan viitataan turvallisuushkana. Nämä huolenaiheet luonnollisesti sävyttivät ymmärrystä Japanin turvallisuuspoliittisesta ympäristöstä sekä soveliaasta ulkopoliittisesta strategiasta tuona ajanjaksona. Tammikuussa 2007 Pohjois-Atlantin neuvostolle pitämässään puheessa Abe tuo esiin Kiinan kehitykseen liittyviä epävarmuustekijöitä Japanin turvallisuusympäristön kannalta (Abe 2007a).

We must understand, however, that there are some uncertainties surrounding China, such as its increasing defense expenditures and continued lack of transparency. We need to pay close attention to the future of this nation. (Abe 2007a.)

Abe viittaa Kiinan kasvaviin puolustusmenoihin sekä läpinäkyvyyden puutteeseen huolenaiheina, joiden vuoksi Japanin ja Nato-maiden tulisi kiinnittää tarkasti huomiota Kiinan kehitykseen (Abe 2007a). Luonnollisesti Japanissa ollaan huolestuneita Kiinan armeijan

modernisoitumisesta sekä Kiinan sotilaallisen suunnittelun läpinäkyvyyden puutteesta (Hughes 2009, 841). Japaninkielisessä alkuperäisotteessa Kiinaa ympäröiviin epävarmuustekijöihin viitataan sanalla 不確実性 (*fukakujitsusei*), joka voidaan suomentaa epävarmuuden lisäksi epäluotettavuudeksi (jisho.org). Läpinäkyvyyden puute yhdessä nopeasti kasvavien puolustusmenojen kanssa luo mielikuvan potentiaalisesti uhkaavasta suurvallasta.

Myös pääministeri Koizumin kaudella ulkoministerinä toiminut Aso piti joulukuussa 2005 Japanin Aasia-strategiaa käsittelevän puheen ulkomaisten kirjeenvaihtajien klubilla. Tässä puheessa hän tulee myös sivunneeksi Kiinan valta-aseman kasvua ja kehitystä. (Aso 2005.)

とりわけ軍事面での透明性に欠けるからこそ、中国は世界に向かって、自らの台頭は「平和的」なものだと言いつけなければなりません。これは本来、言わずもがなのことであるはずですが。「平和的」の反対語は、「好戦的」、あるいは「覇権的」なのでありますから。

It is this lack of transparency in the military sector first and foremost that makes it necessary for China to continuously explain to the world community that its rise is a "peaceful" one. It should normally be unnecessary for China to have to say this. This is because the opposite of "peaceful" is "warlike," or, alternately, "hegemonic." (Aso 2005.)

Aso viittaa puheessa myös läpinäkyvyyden puutteeseen Kiinan sotilaallisella sektorilla sekä tämän puutteen vaikutuksiin Kiinan imagolle kansainvälisessä yhteisössä. Läpinäkyvyyden puutteen johdosta Kiinan on vaikea vakuuttaa muita sen oman valta-asemansa nousun rauhanomaisuudesta. Lisäksi Aso huomauttaa, että rauhanomaiselle toimijalle vastakohtaiset sanaparit ovat sotaisia tai hegemoninen. (Aso 2005.) Näin ollen ulkoministeri Aso liitti Kiinan valta-aseman nousuun retorisesti mielikuvat 好戦的 (*koosenteki*) eli sotaisia tai sananmukaisesti sodasta pitävä sekä 覇権的 (*hakenteki*) eli hegemoninen (jisho.org). Hän ei kuitenkaan leimannut Kiinan ulkopoliittista strategiaa suoranaisesti näillä adjektiiveilla, vaan hän pikemminkin liitti nämä kuvaukset sellaiseen mielikuvaan, jonka Kiinan läpinäkyvyyden puute sotilaallisella sektorilla voi muissa valtioissa herättää.

Näitä pääministeri Aben ja ulkoministeri Ason puheotteita voi tarkastella Stephen Waltin ajatusten mukaan. Stephen Walt esitti, että valtion korkea uhkaavuuden aste toimii keskeisenä motiivina sille, että toiset valtiot perustavat keskinäisen liittouman eli balancing-strategian sitä vastaan (Walt 1987, 26). Balancing-strategiassa heikommat valtiot liittoutuvat keskenään

turvataksaan oman suvereniteettinsa vahvemman valtion hegemonisilta valtapyrkimyksiltä (Walt 1987, 18). Stephen Waltin mukaan valtion potentiaalista uhkaavuutta arvioidaan esimerkiksi materiaalien tekijöiden kuten sotilaallisten resurssien määrän tai laadun perusteella mutta myös uhkaavan valtion lisääntyneen aggressiivisuuden perusteella sen tavoitellessa omia strategisia ulkopoliittisia päämääriään. (Walt 1987, 22–26.) Näin ollen sekä Kiinan sotilasvoimien määrällinen ja laadullinen kehittyminen itsessään lisäävät Kiinan potentiaalista uhkaavuuden astetta, mutta ennen kaikkea läpinäkyvyyden puute sotilaallisen vallan kasvattamisen tarkoitukselta vahvistaa tätä mielikuvaa. Kiinan kasvavan taloudellisen valta-aseman johdosta toisten valtioiden potentiaaliset balancing-strategiat eivät voi kuitenkaan olla luonteeltaan avoimesti Kiinaa vastaan kohdistuvia sotilaallisia liittoumia. 2000-luvun kansainvälisessä todellisuudessa Kiinan valtapyrkimyksiä vastaan perustetut liittoumat ovat luonteeltaan epämuodollisia ja hienovaraisia diplomaattisia koalitioita soft balancing -teorian mukaisesti.

Aben tammikuun 2007 Euroopan vierailua seuranneessa lehdistötilaisuudessa hän vastaa kysymykseen Japanin turvallisuuspoliittisesta ympäristöstä, ja tässä vastauksessa hän tuo esiin Kiinaa koskevia turvallisuuspoliittisia huolenaiheita. Erityisenä poliittisena kysymyksenä Abe tuo esille kansainvälisen aseiden vientikiellon Kiinaan. Abe puhui tämän aseiden vientikiellon ylläpitämisen puolesta, sillä tämän kiellon poistamisella olisi hänen mukaansa vaikutuksia niin Itä-Aasian turvallisuusympäristölle kuin koko maailman vakaudelle. (Abe 2007b.) Aseiden vientikielto asetettiin Kiinalle sen jälkeen, kun Kiinan viranomaiset olivat tukahduttaneet verisesti opiskelijamielenosoituksen Tiananmenin aukiolla vuonna 1989 (Dempsey 2007). Aben diplomaattisessa vaikutusyrityksessä on kysymys Japanin epäsuorasta diplomaattisesta soft balancing -strategiasta Kiinan valtaintressejä vastaan. Robert Pape esitti, että soft balancing -strategian tehtävänä on ei-sotilaallisin keinoin viivästyttää, heikentää ja ennaltaehkäistä vahvemman suurvallan sotilaallisen vallan käyttöä (Pape 2005, 9). Puhuessaan kansainvälisen aseiden vientikiellon ylläpitämisen puolesta Abe pyrkii samalla epäsuorasti hillitsemään Kiinan sotilaallisen vallan kasvua. Tämän diplomaattisen strategian taustalla vallitsee lausumaton taustaoletus, jonka mukaan Kiina ei todellisuudessa olisi luotettava tai rauhanomainen kansainvälinen toimija.

Ensimmäisessä poliittisessa linjapuheessaan Japanin parlamentille Abe esitti oman Japanin kehitysvisiona, jota hän kutsui termillä 「美しい国」 (*utsukushii kuni*) eli kaunis maa, mutta samalla tämän vision konkreettinen sisältö jäi melko epäselväksi ja tulkinnanvaraiseksi (Abe 2006a). Joka tapauksessa tammikuussa 2007 parlamentille esittämässään linjapuheessa hän ilmaisi selkeämmin, että tämän vision toteutumiseksi Japanin tulisi uudistaa eri yhteiskunnallisia institutionaalisia rakenteita, joita hän kutsui käsitteellä 戦後レジーム (*sengo rejimu*), jonka voisi suomentaa sodanjälkeiseksi järjestelmäksi. Puheessaan hän esitti, että nämä toisen maailmansodan jälkeen perustetut rakenteet eivät enää palvele Japania 2000-luvun muuttuneessa kansainvälisessä kontekstissa. Abe mainitsi näistä vanhentuneista sodanjälkeisistä rakenteista esimerkiksi perustuslain, ulkopoliitikan ja kansallisen turvallisuuden. (Abe 2007c.)

今こそ、これらの戦後レジームを、原点にさかのぼって大胆に見直し、新たな船出をすべきときが来ています。「美しい国、日本」の実現に向けて、次の50年、100年の時代の荒波に耐えうる新たな国家像を描いていくことこそが私の使命であります。

Now the time has come to boldly review these post-war regimes all the way back to their origins, and set sail on a new course. In order to realize "a beautiful country, Japan," my mission is none other than to draw a new vision of a nation which can withstand the raging waves for the next 50 to 100 years to come. (Abe 2007c.)

Samassa puheessa Abe esittää, että tällaisten rohkeiden institutionaalisten uudistusten kautta Japanin tulevaisuus olisi turvatumpi (Abe 2007c). Hän kuvaa tulevaisuuden haasteita termillä 荒波 (*aranami*), joka merkitsee suomeksi myrskyäviä aaltoja (jisho.org). Ulko- ja turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta myrskyävillä aalloilla hän viittaa ensisijaisesti Japanin turvallisuusympäristön kiristymiseen. Koska ajalliseksi viitekehykseksi Abe ilmaisee seuraavat 50–100 vuotta, myrskyaalloköt viittaavat selvästi Kiinan muodostaman turvallisuusuhan aktivoitumiseen. Richard Samuels on esittänyt, että Japanin korkean tason virkamiehet ovat usein vedonneet Pohjois-Korean muodostamaan turvallisuusuhkaan perustellakseen Japanin turvallisuuspoliittisia uudistuksia, vaikka tosiasiallisesti nämä kohdistuvat myös Kiinan muodostamaa uhkaa vastaan (Samuels 2007, 149). Pohjois-Korean ohjus- ja ydinkokeet tarjosivat näin Abelle legitimiin syyn pyrkiä uudistamaan ja kehittämään Japanin turvallisuuspolitiikkaa. Aben pitkän aikavälin ulkopoliittinen tavoite oli edistää Japanin perustuslakireformin toteutumista, mikä toteutuessaan legitimoisi Japanille suvereenille

valtiolle kuuluvan oikeuden armeijan ylläpitoon ja kehittämiseen sekä mahdollistaisi laajemman ja tasaveroisemman osallistumisen kansainvälisiin rauhantehtäviin (Mito 2008, 61–62). Perustuslakireformi edustaa Abelle kenties tärkeintä institutionaalista muutosta, jonka avulla Japani kykenisi varautumaan tehokkaammin tulevien vuosikymmenten turvallisuuspoliittisiin myrskyihin.

4.3. Yhdysvallat

Abe Shinzon ulkopoliitikalle tärkeää oli myös Yhdysvaltojen ja Japanin välisen turvallisuuspoliittisen yhteistyön kehittäminen. Pääministeri Koizumin poliittinen valtakausi oli mullistava Japanin ulkopoliitikalle ja Japanin itsepuolustusvoimien mandaatille, sillä hänen kaudellaan Japanin parlamentti säätöi kaksi poikkeuslakia, jotka mahdollistivat Japanin itsepuolustusvoimien osallistumisen polttoaineen täydennysoperaatioihin Intian valtamerellä osana terrorismin vastaista sotaa sekä osallistumisen Irakin jälleenrakennusoperaatioon (Akimoto 2013, 45). Tämän lisäksi Pohjois-Korean suorittama ydinkoe lokakuun kymmenentenä päivänä vuonna 2006 toimi sopivana laukaisevana tekijänä Japanin ja Yhdysvaltojen välisen turvallisuuspoliittisen yhteistyön syventymiselle Aben pääministerikaudella (Hughes ja Krauss 2007, 163–164).

The cornerstone of Japan's diplomacy is the "Japan-U.S. Alliance for the World and Asia." The security environment surrounding Japan is changing drastically, as witnessed in the proliferation of weapons of mass destruction and missiles, the fight against terrorism, and frequent regional conflicts. Under such circumstances, we must further strengthen the Japan-U.S. Alliance in order to preserve Japan's peace, independence, freedom and democracy, as well as to safeguard the lives of the Japanese people. In coordination with the U.S., we will strive for early deployment of a system to defend our country against ballistic missiles. (Abe 2007c.)

Tammikuussa 2007 eduskunnalle pitämässään linjapuheessa Abe painottaa Japanin ja Yhdysvaltojen välisen turvallisuusliiton keskeisyyttä Japanin ulkopoliitikalle, ja hän kutsuu tätä liittoa Japanin diplomatian kulmakiveksi. Hän perustelee turvallisuusliiton tärkeyttä esimerkiksi vetoamalla joukkotuhoaseiden ja ohjusten räjähdysmäiseen kasvuun alueella. (Abe 2007c.) Abe ei tässä yhteydessä suoranaisesti mainitse Pohjois-Korean vuoden 2006 heinäkuussa suorittamia ohjuskokeita tai saman vuoden lokakuussa suorittamaa ydinkoetta, mutta näiden toimien

valossa on selvää, että hän viittaa tässä yhteydessä Pohjois-Koreaan. Näin ollen Pohjois-Korea toimii ensimmäisenä implisiittisesti mainittuna syynä Japanin ja Yhdysvaltojen välisen turvallisuusyhteistyön syventämiselle.

Abe mainitsee Japanin turvallisuusympäristön uhkana myös toistuvat alueelliset konfliktit (Abe 2007c). Vaikka Abe ei tässä yhteydessä suoranaisesti mainitse Kiinaa, alueellisilla konflikteilla voidaan tässä yhteydessä viitata esimerkiksi Kiinan strategiaan aluevaatimukseen Itä-Kiinan merellä. Zhao Suisheng kiteyttää, että Kiina ja Japani kiistelevät omien talousvyöhykkeidensä rajoista Itä-Kiinan merellä, sillä alueen arvioidut öljy- ja maakaasuvarannot luonnollisesti kiinnostavat kumpaakin osapuolta. Energiakilpailun polttopisteenä merialueella toimii Chungxiaon kaasukenttä, ja syyskuussa vuonna 2005 Kiina oli symbolisena sotilaallisen vallan osoituksena lähettänyt viisi sota-alusta kaasukentälle. (Zhao 2008, 224–225.) Mochizuki Mike huomauttaa, että Kiinan lisääntynyt sotilaallinen aktiivisuus alueella voi tukea erillisen lainsäädännön säätämistä, mikä mahdollistaisi Japanin itsepuolustusvoimien toiminnan alueella Japanin strategisten intressien puolustamiseksi (Mochizuki 2007, 753–754). Näin ollen Abe viittaa alueellisilla konflikteilla esimerkiksi Japanin ja Kiinan välisiin eturistiriitoihin Itä-Kiinan merialueella, sekä tästä seuraaviin mahdollisiin alueloukkauksiin. Näin ollen Kiina on implisiittisesti läsnä oleva turvallisuusuhka Aben esittämässä perusteluissa Japanin ja Yhdysvaltojen välisen turvallisuusyhteistyön kehittämiseksi.

Abe esittää ohjustorjuntajärjestelmän kehittämisen Yhdysvaltojen kanssa keskeisenä puolustusstrategiana näihin turvallisuusuhkiin (Abe 2007c). Mochizuki Mike muistuttaa, että juuri Pohjois-Korean muodostama turvallisuusuhka toimii keskeisenä syynä Japanin ja Yhdysvaltojen välisen ohjustorjuntajärjestelmän kehittämiseksi 1990-luvun lopulla. Tämän lisäksi Mochizuki huomautti, että ainakin teoriassa ohjustorjuntaresursseilla varustetut japanilaiset alukset kykenisivät puolustamaan Taiwania tai Yhdysvaltojen merivoimia Kiinan ohjusiskuilta äärimmäisessä kriisitilanteessa, jossa Taiwan ja Kiina olisivat joutuneet avoimeen aseelliseen selkkaukseen keskenään. (Mochizuki 2007, 751–752.) Näin ollen Japanin ja Yhdysvaltojen kehittelemää ohjustorjuntajärjestelmää voi pitää turvallisuuspoliittisena strategiana, jossa yhdistyy elementtejä sekä hard balancing että soft balancing -strategiasta. Ohjustorjuntajärjestelmä on luonnollisesti hard balancing -strategialle luonteenomainen sotilaallisen vallan työkalu, jonka tarkoituksena on sotilaallisen varustelun pelotevaikutuksen

kautta hillitä Pohjois-Korean sotilaallisia provokaatioita. Pohjois-Korean muodostama turvallisuusuhka tukee ohjuspuolustuksen tulkitsemista legitiiminä soft balancing -strategiana, jonka kautta pyritään kuitenkin samalla epäsuorasti varustautumaan Kiinaan muodostamaa potentiaalista sotilaallista uhkaa vastaan. Vuoden 2016 keväällä Etelä-Koreassa on käyty kiivasta kansallista väittelyä hallituksen suunnitelmista sijoittaa THAAD-ohjustorjuntajärjestelmä Etelä-Korean eteläiseen piirikuntaan, ja Kiinan viralliset kannanotot ovat suhtautuneet suunnitelmiin tuomitsevasti, sillä heidän mukaansa Kiina on tämän Yhdysvaltojen kannattaman ohjustorjuntajärjestelmän todellinen kohde (Choe 2016). Näin ollen on selvää, että Kiinan näkökulmasta Yhdysvaltojen poliittisesti tukemat Pohjois-Koreaa vastaan kohdistuvat ohjustorjuntajärjestelmät uhkaavat samanaikaisesti Kiinan omia strategisia intressejä.

Ulkoministeri Aso korosti Japanin ja Yhdysvaltojen välisen turvallisuusliiton rauhanomaista luonnetta Asian Wall Street Journal -lehdelle kirjoittamassaan artikkelissa, joka käsitteli Kiinan demokraattista tulevaisuutta (Aso 2006c).

In terms of military presence, Japan is Asia's natural stabilizer. The U.S. and Japan have the world's longest-standing security partnership. It is transparent and a relationship between two democracies. Acting alone, the Japanese or the Americans might raise a few eyebrows; acting together, there is no room for misunderstanding. China and every other Asian nation can continue to count on the built-in stabilizer provided jointly by Japan and America, a common good that is readily available to Beijing. (Aso 2006c.)

Aso kutsui Japania Aasian luonnolliseksi vakauttajaksi. Lisäksi hän kutsui Japanin ja Yhdysvaltojen välistä turvallisuuskumppanuutta Aasian sisäänrakennetuksi vakautusmekanismiksi. (Aso 2006c.) Ulkoministeri Ason käyttämä sana “stabilizer” viittaa selvästi voimatasapainoteorian perinteeseen. Voimatasapainoteorian mukaan rauhan tila anarkistisessa kansainvälisessä järjestelmässä on mahdollinen vain silloin, kun suurvaltojen välillä vallitsee niin sanottu voimien tasapaino (Paul 2004, 5). Kenneth Waltzin mukaan anarkistisessa kansainvälisessä järjestelmässä valtioiden ensisijainen tavoite on vallan maksimoinnin sijaan oman turvallisuuden tavoittelu. Turvatakseen oman turvallisuutensa ja itsenäisyytensä heikommat valtiot muodostavat keskenään liittouman voimakkaampaa uhkaavaa valtiota vastaan. Heikommat valtiot luottavat keskinäisen liittoumansa puolustukselliseen lujuuteen sekä tämän synnyttämään pelotevaikutukseen turvallisuustakeena. (Waltz 1979, 126–127.) Balancing-strategialla viitataan juuri tämän kaltaisen skenaarion

seurauksena syntyneeseen valtioliittoumaan. Japanin ja Yhdysvaltojen välisen turvallisuusliiton käsitteellistäminen eräänlaisena turvallisuuspoliittisena vakautusmekanismina 2000-luvun kontekstissa merkitsee, että se on osaltaan suunnattu Kiinan valta-aseman kasvua vastaan. Toisin sanoen Aso luottaa Japanin ja Yhdysvaltojen välisen turvallisuusliiton synnyttämään pelotevaikutukseen, joka puolestaan hillitsisi Kiinan aggressiivisia ratkaisukeinoja oman etunsa tavoittelussa esimerkiksi konflikteissa Itä-Kiinan merellä. Ulkoministeri Aso jättää luonnollisesti mainitsematta, millaisia uhkia vastaan Japani toimii sotilaallisena vakauttajana Aasiassa.

Ulkoministeri Aso kutsui Japanin ja Yhdysvaltojen välistä turvallisuuskumppanuutta myös yhteiseksi hyödykkeeksi, joka olisi Kiinan käytettävissä. Hän nimeää turvallisuuskumppanuuden läpinäkyvyyden ja sen osapuolten demokraattisuuden tekijöiksi, joiden perusteella Japanin ja Yhdysvaltojen välistä turvallisuusyhteistyötä ei tulisi tarkastella uhkana. (Aso 2006c.) Näin ollen korostamalla maiden välisen turvallisuuspoliittisen kumppanuuden rauhanomaisuutta, ulkoministeri Aso pyrkii legitimoimaan Japanin ja Yhdysvaltojen turvallisuuspoliittisen liiton vähättelemällä sen luonnetta Kiinaa vastaan kohdistuvana hard balancing -strategiana. Lisäksi viittaus turvallisuusyhteistyöhön myös Kiinaa hyödyttävänä yhteisenä hyödykkeenä viittaa luultavasti Japanin ja Yhdysvaltojen kontribuutioihin terrorismin vastaisessa taistelussa sekä Pohjois-Korean turvallisuusuhan käsittelyssä. Retoriikallaan ulkoministeri Aso pyrkii toisin sanoen ylläpitämään turvallisuusallianssia soft balancing -strategiana, joka kuitenkin tosiasiallisesti toimii myös Kiinan valta-aseman hillitsemisen funktiossa.

Abe on jatkanut Japanin ja Yhdysvaltojen välisen turvallisuusallianssin kehittämistä toisella ja kolmannella pääministerikaudellaan. Huhtikuussa vuonna 2015 Japani ja Yhdysvallat julkaisivat Japanin ja Yhdysvaltojen turvallisuuspoliittiselle yhteistyölle uudistuneet suuntaviivat, joissa Japani ja Yhdysvallat sitoutuivat läheisempään yhteistyöhön esimerkiksi meriturvallisuuden ja alueellisen vakauden hyväksi (Auslin 2016, 133). Lisäksi uudistuneissa suuntaviivoissa mainittiin valtioiden välinen yhteistyö ballististen ohjusten torjumiseksi sekä Japanin itsepuolustusvoimien mahdollisuus suorittaa erikseen määritettyjä turvallisuuspoliittisia operaatioita tilanteessa, jossa Japanille läheinen liittolainen joutuisi sotilaallisen hyökkäyksen kohteeksi (Basu 2016, 42). Turvallisuuspoliittisen allianssin

syventyminen rakentuu näin ollen Aben hallituksen aikaisemmalle tulkinnalle, jonka mukaan Japanin osallistuminen määritellyissä rajoissa kollektiivisen itsepuolustuksen operaatioihin ei olisi Japanin perustuslain vastaista (Basu 2016, 31, 34). Kollektiivisen itsepuolustuksen operaatioihin osallistuminen rajatuissa skenaarioissa tähtää samalla Japanin ja Yhdysvaltojen välisen turvallisuusallianssin vahvistamiseen. Sahashi Ryo on tulkinnut Aben hallituksen laajentunutta tulkintaa Japanin itsepuolustusvoimien osallistumisesta kollektiivisen itsepuolustuksen operaatioihin turvallisuuspoliittisena strategiana, jonka kautta Japani parantaa turvallisuuspoliittista asemaansa kiristyvässä Itä-Aasian turvallisuusympäristössä. Kiristyvällä turvallisuusympäristöllä Sahashi viittaa esimerkiksi Kiinan jo 20 vuotta jatkuneeseen sotilaalliseen varustautumiseen ja Pohjois-Korean ydinaseiden ja ohjusten kehitysohjelmaan. (Sahashi 2014.) Näin ollen kiristyvä turvallisuusympäristö luo Abelle erinomaisen oikeutuksen Japanin ja Yhdysvaltojen turvallisuuspoliittisen liittouman kehittämiseen. Tämän turvallisuuspoliittisen liittouman kehittäminen ja Japanin itsepuolustusvoimien toimivallan laajentaminen edellyttävät samalla vähittäistä irrottautumista Japanin ulkopoliittikan pitkäikäisestä pasifismin perinteestä. Tämä on nimenomaan yksi Aben merkittävimmistä ulkopoliittisista päämääristä, joka kytkeytyy proaktiivisen diplomatian strategiaan.

5. STRATEGINEN KUMPPANUUS JAPANIN JA INTIAN VÄLILLÄ

Ensimmäisellä pääministerikaudellaan Abe Shinzo vahvisti Japanin diplomaattisia siteitä Intiaan (Hemmings ja Kuroki 2013, 12). Purnendra Jain huomauttaa, että Japanin ja Intian kahdenväliset suhteet ovat lähentyneet huomattavasti 2000-luvulla esimerkiksi pääministerien Mori Yoshiron ja Koizumi Junichiron aloitteiden ansiosta. Hänen arvionsa mukaan pääministeri Abe kuitenkin erottuu innokkaimpana pääministerinä Japani–Intia -suhteiden kehittämisessä. (Jain 2007.) Vuoden 2007 elokuussa pääministeri Abe piti Japani–Intia -suhteiden kehittämiseen omistetun puheen Intian parlamentissa (Abe 2007d). Ele oli symbolisesti tärkeä osoitus valtioiden välisestä läheisyydestä, sillä vain harvan vieraan vallan valtionpäämiehen on sallittu puhuvan Intian parlamentissa (Jain 2007). Abe luonnehtii Intiaa totutulla fraasilla **世界最大の民主主義国** (*sekai saidai no minshushugikoku*) eli hän kutsuu Intiaa maailman suurimmaksi demokratiaksi (Abe 2007d). Intian demokraattisen valtiomuodon korostaminen legitimoit Intian keskeiseksi osaksi Aben proaktiivisen diplomatian strategiaa. Hyödynnän analyysissäni soft balancing -teoriaa, ja tulkitseen Japanin ja Intian välisten suhteiden vahvistumista strategisena varautumisena Kiinan valta-aseman kasvuun.

5.1. Taloussuhteiden kehityspotentiaali

Purnendra Jain huomauttaa, että maiden välisen taloudellisen yhteistyön kehittäminen oli selvästi yksi keskeinen päämäärä pääministerin Intia-vierailulle. Abe toi Intia-vierailulleen mukaan 200 merkittävää toimitsijaa Japanin yritysmaailmasta. (Jain 2007.) Yritysmaailman edustajien läsnäolo alleviivasi taloudellisten kehitysaikomusten varteenotettavuutta.

この際インド国民の代表であられる皆様に申し上げたいことは、私とシン首相とは、日本とインドの関係こそは「世界で最も可能性を秘めた二国間関係である」と、心から信じているということです。「強いインドは日本の利益であり、強い日本はインドの利益である」という捉え方においても、二人は完全な一致を見えています。

What I would like to convey to you, the representatives of the citizens of India, is that Prime Minister Singh and myself are steadfastly convinced that "Japan-India relationship is blessed with the largest potential for development of any bilateral relationship anywhere in the world." We are also in perfect agreement that "a strong India is in the best interest of Japan, and a strong Japan is in the best interest of India." (Abe 2007d.)

Abe esittää, että Japanin ja Intian kahdenvälisissä suhteissa piilee suurin kehityspotentiaali koko maailmassa. Tämän jälkeen hän toteaa, että vahva Intia on Japanin etu samalla, kun vahva Japani on Intian etu. (Abe 2007d.) Näitä väittämiä kehityspotentiaalista ja valtion vahvuuden asteesta tulee tulkita taloudellisesta näkökulmasta käsin. Abe esittää nimittäin nämä näkemyksensä heti sen jälkeen, kun hän on käsitellyt Japanin ja Intian välistä taloudellista yhteistyötä. Abe puhui esimerkiksi Japanin ja Intian välisen kaupankäynnin kasvattamisesta 20 miljardiin Yhdysvaltojen dollariin vuoteen 2010 mennessä (Abe 2007d). Tämä oli kuitenkin melko optimistinen toive, sillä vuonna 2006 valtioiden välisen kaupankäynnin arvo ylsi vain 6,5 miljardiin dollariin (Naidu 2007, 967). Tämän lisäksi Intian vientituotteiden pääsy Japanin markkinoille on perinteisesti ollut melko rajoitettua esimerkiksi tietotekniikka-alalla (Jain 2008, 19). Joka tapauksessa potentiaalia maiden taloudellisen yhteistyön kasvulle selvästi on pitkällä tähtäimellä.

Tämän lisäksi Abe toi esille Japanin potentiaalisen roolin esimerkiksi Delhin ja Mumbai välille suunnitteilla olleessa teollisuus- ja tavaraliikennekäytävässä (Abe 2007d). Purnendra Jain esittää, että Abe oli luultavasti erittäin kiinnostunut tämän infrastruktuuriprojektin rahoittamisesta, sillä se loisi edellytyksiä Japanin taloudellisille investoinneille Intiaan tulevaisuudessa (Jain 2007). Näin ollen kehitysapuprojektien rahoittaminen hyödyttää välillisesti myös Japanin omia taloudellisia intressejä. Purnendra Jain huomauttaa, että vuosina 2003–2007 Intia oli Japanin kehitysavun jeni-muotoisten laina-avustusten suurin kohdema (Jain 2008, 19). Intian strategisen arvon nousu kehitysavun kohdemaana asettuu mielenkiintoiseen kehykseen, kun samalla tarkastellaan Japanin vuonna 2005 julkistamaa ilmoitusta, jonka mukaan Japani ei enää myönnä Kiinalle uusia laina-avustuksia vuoden 2008 jälkeen (Mochizuki 2007, 755–756).

Abe esitti Intia-puheessa, että Japanin ja Intian kahdenvälisen suhteiden kehityspotentiaali on suurin maailmassa (Abe 2007d). Samalla hän häivyttää Japanin ja Kiinan välisten suhteiden ilmiselvän kehityspotentiaalinsa taustalle toissijaiseen asemaan. Hän lisäksi mainitsee että, Intian

vahvistuminen hyödyttää Japania ja Japanin vahvistuminen hyödyttää Intiaa (Abe 2007d). Tällainen vastavuoroinen hyötysuhde rakentuu implisiittisesti valta-asemaltaan nousevaa Kiinaa vasten. Luonnollisesti Kiina on paljon Japania merkittävämpi kauppakumppani Intialle ja samoin Kiina on paljon Intiaa merkittävämpi kauppakumppani Japanille (McDougall 2012, 8, 10). Tähän voisi soveltaa Robert Papen näkemystä soft balancing -strategiasta. Robert Papen mukaan taloudellinen vahvistaminen oli yksi soft balancing -strategian keino, jossa taloudellisten suhteiden strategisella kohdentamisella ja vahvistamisella voidaan vahvistaa muiden suurvaltojen suhteellista asemaa potentiaalisesti uhkaavaan ja dominoivaan valtaan nähden (Pape 2005, 37). Näin ollen Abe implikoi puheessaan epäsuorasti, ettei Kiinan valta-aseman vahvistuminen olisi välttämättä myönteinen kehityskulku Intian tai Japanin kansainväliselle asemalle samalla, kun hän selkeästi esittää Intian ja Japanin välisen kumppanuuden ilman sotilaallisen uhan potentiaalain synnyttämää vastavuoroista varauksellisuutta. Taustaoletuksena vallitsee näkemys, jonka mukaan Kiinan taloudellinen vahvistuminen johtaisi myös Kiinan vahvistumiseen potentiaalisena sotilaallisena uhkana.

Joka tapauksessa tällainen taloudellisen kohdentaminen strategia on luonteeltaan hienovarainen, ja se näkyy Japanin kohdalla esimerkiksi muutoksissa kehitysavun strategisessa kohdentamisessa. Esimerkiksi Derek McDougall on analysoinut, että juuri taloudelliset keskinäisriippuvuussuhteet toimivat tärkeänä motiivina sille, että Japani ja Intia ovat omaksuneet soft balancing -strategian hard balancing -strategian sijaan reaktiona Kiinan valta-aseman kasvuun (McDougall 2012, 8–10). Thazha Varkey Paul mainitsee, että johtavan suurvallan toisille suurvalloille tarjoamat taloudelliset hyödyt hillitsevät avoimen sotilaallisen koalition muodostumista johtavaa suurvaltaa vastaan (Paul 2005, 59). 2000-luvun alkupuolella Japanin ja Kiinan välinen kaupankäynti kasvoi merkittävästi maiden välisten poliittisten suhteiden heikkenemisestä huolimatta, ja pääministeri Koizumi piti Kiinan taloudellista nousua tärkeänä mahdollisuutena Japanille, joka oli pitkään kärsinyt taloudellisesta taantumasta (Mochizuki 2007, 756). Näin ollen taloussuhteiden strateginen kohdentaminen on läsnä pääministeri Aben Intian parlamentille esittämässä puheessa hienovaraisena taustamotiivina Intia-suhteiden kehittämiseksi, vaikkakin molemmat valtiot ovat erittäin riippuvaisia kaupankäynnistä Kiinan kanssa.

5.2. Intia ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö

Taloussuhteiden syventämisen ohella Abe pyrki syventämään Intian ja Japanin välistä turvallisuuspoliittista yhteistyötä erityisesti maailmantalouden kannalta kriittisten merikuljetusväylien puolustamisessa (Abe 2007d). Sekä Intia että Japani ovat erittäin riippuvaisia tuontienergiasta, josta suurin osa kuljetetaan näihin maihin Intian valtameren merikuljetusväyliä pitkin Etu-Aasiasta tai Länsi-Afrikasta saakka (Khurana 2007, 140). 2000-luvun alussa Japanin ja Intian välinen turvallisuusyhteistyö oli kehittynyt vähitellen, ja erityisen mainittava saavutus oli pääministeri Koizumin aikana Japanin ja Intian välille vuonna 2005 solmittu strategisen puolustusyhteistyön vakiinnuttamista koskeva toimintasuunnitelma (Paul 2012, 37).

Can we not say that faced with this wide, open, broader Asia, it is incumbent upon us two democracies, Japan and India, to carry out the pursuit of freedom and prosperity in the region? In addition, as maritime states, both India and Japan have vital interests in the security of sea lanes. It goes without saying that the sea lanes to which I refer are the shipping routes that are the most critical for the world economy. From now on let us together bear this weighty responsibility that has been entrusted to us, by joining forces with like-minded countries, shall we not, ladies and gentlemen? (Abe 2007d.)

Abe perustelee Japanin ja Intian välisen turvallisuusyhteistyön kehittämistä taloudellisiin intresseihin ja globaaliin vastuuseen vedoten. Kolmantena argumenttina yhteistyölle hän esittää yhteisen demokratian arvopohjan. (Abe 2007d.) Terrorismi ja piratismi ovat merkittäviä merireitteihin kohdistuvia uhkakuvia 2000-luvulla (Khurana 2007, 140). Joshy Paul muistuttaa, että kehittyneestä laivastostaan huolimatta Japanin merivoimat eivät kykene perustuslaillisten rajoitteidensa vuoksi puolustamaan strategisesti tärkeitä kohteita sitä ympäröivillä merialueilla, minkä vuoksi Japani on riippuvainen yhteistyöstä alueellisten kumppaneiden kuten Intian kanssa (Paul 2012, 42). Yksi tällainen strategisesti tärkeä alue on Malakansalmi, jonka läpi kuljetetaan jopa 80 % Japanin tuontienergiasta (Khurana 2007, 146). Japanilaiset alukset ovat joutuneet alueella aika ajoin merirosvojen kaappaamiksi (Paul 2012, 42). Näin ollen Japanin ja Intian turvallisuusyhteistyö olisi Japanin kannalta edullinen ratkaisu niin taloudellisista kuin energiaturvallisuuden intresseistä käsin.

Aso ehdottaa, että Japanin tulisi yhdistää voimansa samanmielisten kumppanien kanssa tämän tavoitteen saavuttamiseksi (Abe 2007d). Japaninkielisessä alkuperäispuheotteessa

samanmielisiin kumppaneihin viitataan ilmauksella 志を同じくする諸国(*kokorozashi o onajiku suru shokoku*), ja käsite 志 (*kokorozashi*) viittaa tässä yhteydessä motiiveihin tai aikomuksiin (jisho.org). Näin ollen jaetut intressit toimivat epäsuorasti turvallisuusyhteistyön edellytyksenä. Pääministeri Abe käytti samankaltaista ilmaisua Pohjois-Atlantin neuvostolle pitämässään puheessa, jossa hän kehotti Japania tiivistämään strategisia suhteitaan samanmielisten kumppanien kanssa globaalien haasteiden ratkaisemiseksi. Japaninkielisessä alkuperäisessä puheotteessa Abe viittasi samanmielisiin maailman valtioihin ilmauksella 志を同じくする他の世界の国々(*kokorozashi o onajiku suru hoka no sekai no kuniguni*). (Abe 2007a.) Lisäksi sekä pääministeri Aben että ulkoministeri Ason Pohjois-Atlantin neuvostossa pitämässä puheissa jaetut arvot, joita ovat demokratia, ihmisoikeudet ja oikeusvaltion periaate, esiintyvät Japanin ja Nato-maiden kumppanuutta tukevana piirteenä (Abe 2007a, Aso 2006e). Luonnollisesti universaalit arvot olivat esillä myös Aben Intia-puheessa Intian ja Japanin kumppanuuden perustana (Abe 2007d). Näin ollen vaikuttaisi selvältä, että sekä universaaleja arvoja painottavan retoriikan että turvallisuusyhteistyön välillä olisi Aben Intia-puheessa esiin luettavissa oleva yhteys.

Japanese diplomacy is now promoting various concepts in a host of different areas so that a region called "the Arc of Freedom and Prosperity" will be formed along the outer rim of the Eurasian continent. The Strategic Global Partnership of Japan and India is pivotal for such pursuits to be successful. By Japan and India coming together in this way, this "broader Asia" will evolve into an immense network spanning the entirety of the Pacific Ocean, incorporating the United States of America and Australia. (Abe 2007d.)

Abe esittelee Intian parlamentille esittämässään puheessa geopoliittisen kategorian Broader Asia eli laajempi Aasia. Puheotteessa Abe asettaa Japanin ja Intian välisen strategisen globaalin kumppanuuden kahteen erilliseen kontekstiin. Niistä toinen on vapauden ja vaurauden kaari, jonka kannalta Abe esittää keskeisenä Japanin ja Intian välisten suhteiden kehittämisen. Broader Asia -alue tarjoaa Japani–Intia -suhteille toisen päällekkäisen kontekstin, johon sisältyvät Japanin ja Intian lisäksi myös Yhdysvallat ja Australia. (Abe 2007d.) Intia-puheessa Broader Asia -kontekstin alla mainittu kokoonpano heijastaa pääministeri Aben ulkopoliittista pyrkimystä turvallisuuspoliittisen yhteistyön vakiinnuttamiseksi näiden neljän osapuolen välillä (Naidu 2007, 970). Purnendra Jain arvioi, että Aben ajatus nelinvälisestä turvallisuusyhteistyöstä sai alkunsa näiden neljän valtion laivastojen suorittamista

humanitäärisistä avustustehtävistä eri Aasian valtioissa vuoden 2004 tapaninpäivänä iskeneen hyökyaallon johdosta (Jain 2008, 22). Tämän lisäksi pääministeri Abe ilmoitti ensimmäisessä poliittisessa linjapuheessaan syyskuussa 2006, että hän aikoo kehittää Japanin strategisia suhteita yhteisen arvopohjan jakavien kumppaneiden kuten Australian ja Intian kanssa, minkä tarkoituksena olisi laajentaa vapaiden yhteiskuntien piiriä Aasiassa ja koko maailmassa (Abe 2006a). Tämä poliittisen linjapuheen pyrkimys strategisten suhteiden kehittämiseen Aasiassa universaaleihin arvoihin nojaten on yhdenmukainen pyrkimys myöhemmin Aben pääministerikaudella artikuloitujen vapauden ja vaurauden kaaren sekä Broader Asia -vision kanssa.

Analysoin kaavailtua nelinvälistä turvallisuusyhteistyötä soft balancing -strategian näkökulmasta. Jo tammikuussa 2006 pitämässään kehitysapupuheessa ulkoministeri Aso oli perustellut kehitysavun kanavoimista Intiaan strategisilla ja voimapoliittisilla intresseillä (Aso 2006a).

そんなインドがアジアの一方の安定勢力として力を増してくれることは、戦略的スクラムを組む我が国にとってはもちろん、中国などを含む国際社会にとって望ましいことです

It is desirable for Japan, which forms a strategic scrum with India, and for the international community, including China, that India increases its strength as one stabilizing force in Asia (Aso 2006a).

Aso esitti, että Japani ja Intia muodostavat yhteisen ulkopoliittisen ryhmän, jota hän kutsui ilmauksella 戦略的スクラム (*senryakuteki sukuramu*) (Aso 2006a). スクラム (*sukuramu*) tulee englanninkielisestä lainasanasta scrum, jolla voidaan viitata esimerkiksi väentungokseen tai rugby-pelaajien aloitusmuodostelmaan (Oxford dictionaries). Näin Aso kuvailee Intian ja Japanin keskinäistä suhdetta strategisen urheilumuodostelman kautta, ja hän tulee näin liittäneeksi Intian ja Japanin saman urheilujoukkueen pelaajiksi. Tämän lisäksi puheessa Aso perustelee kehitysavun ohjaamista Intiaan siten, että tämän nähdään vahvistavan Intian asemaa tasapainottavana voimana, mikä puolestaan olisi sekä Japanin että koko kansainvälisen yhteisön edun mukaista (Aso 2006a). Japaniksi termillä 安定勢力 (*antei seiryoku*) ilmaistaan tätä niin sanottua tasapainottavaa voimaa, millä viitataan Intian roolin arvioituun tärkeyteen Aasian sisäisen voimatasapainon ylläpitämisessä. Näin Aso tuo avoimesti esille kehitysapupuheessaan strategiset ja voimapoliittiset syyt Japanin Intia-suhteiden tiivistämisen taustalla.

Pääministeri Aben ajatus nelinvälisestä turvallisuusyhteistyöstä manifestoitui konkreettisesti vuoden 2007 syyskuussa Bengalinlahdella järjestetyssä Operaatio Malabar -laivastoharjoituksessa, johon osallistuivat Intian ja Yhdysvaltojen lisäksi myös Japani ja Australia sekä pienimuotoisesti Singapore (Paul 2012, 38). Aikaisemmin toukokuussa 2007 Asean Regional Forum -kokouksen yhteydessä järjestettiin ensimmäinen epävirallinen korkeiden virkamiesten kokous nelinvälisestä turvallisuusyhteistyöstä osallistujamaiden kesken (Naidu 2007, 970). Kiina kuitenkin suhtautui jyrkästi kumpaankin hienovaraiseen yritykseen kehittää ja tiivistää nelinvälistä turvallisuusyhteistyötä. Toukokuun epävirallisen kokouksen seurauksena Kiinan hallitus protestoi virallisesti pidettyä kokousta vastaan, mihin osallistujamaiden edustajat vastasivat vakuuttelemalla, että laivastoharjoituksen tarkoituksena piilivät yhteiset alueelliset turvallisuuskysymykset, eikä sitä ollut suunnattu ketään yksittäistä valtaa vastaan (Mahmud 2007). Tästä huolimatta aloite nelinvälisestä laivastoyhteistyöstä kaatui kuitenkin pian Malabar-operaation jälkeen Kiinan hallituksen vahvoihin protesteihin, joiden mukaan kaavaillun nelinvälisen turvallisuusyhteistyön taustalla vallitsisi pyrkimys Kiinan sotilaallisesta saartamisesta (Panda 2014). Tämä tapahtuma toimii osoituksena soft balancing -strategian heikkouksista sekä hard- ja soft balancing -strategioiden häilyvyydestä kansainvälisessä politiikassa.

Aben ehdottamassa nelinvälisessä turvallisuusyhteistyössä oli lukuisia soft balancing -strategian piirteitä. Abe esitti Intia-puheessaan kaavailemansa nelinvälisen turvallisuusyhteistyön osallistajat geopolitiittisen Broader Asia -käsitteen yhteydessä (Abe 2007d).

The Pacific and the Indian Oceans are now bringing about a dynamic coupling as seas of freedom and of prosperity. A "broader Asia" that broke away geographical boundaries is now beginning to take on a distinct form. (Abe 2007d.)

Toisessa yhteydessä Intia-puheessa hän määritteli Broader Asia -alueen koostuvan Japania ja Intiaa ympäröivistä merialueista, Tyynestä valtamerestä ja Intian valtamerestä (Abe 2007d). Samoin Intia-puheen otsikko "Confluence of the Two Seas" viittaa näiden merialueiden keskeisyyteen Japani–Intia -suhteiden kehittämisen taustamotiivina. Lisäksi Abe mainitsee eräässä puheotteessa eksplisiittisesti, että Broader Asia rakentuu näiden kahden meren yhtymäkohtaan (Abe 2007d). Huomionarvoista on myös, että Abe viittaa näihin kahteen valtamereseen ilmauksella 自由と繁栄の海 (*jiyuu to hanei no umi*) eli hän kutsuu niitä vapauden ja vaurauden meriksi (Abe 2007d). Vapauden ja vaurauden ihanteet symboloivat selvästi

demokratian ja markkinatalouden ihanteita, jotka sisältyvät ulkoministeri Ason universaaleja arvoja korostavaan diplomatiaan. Koska Abe liittää Intia-puheessaan nämä merialueet vahvasti osaksi Broader Asia -käsitettä, viittaavat nämä arvot tämän geopoliittisen kategorian yhteydessä mainittuun kokoonpanoon eli Japaniin, Intiaan, Yhdysvaltoihin ja Australiaan. Toisin sanoen Abe synnyttää vapauden ja vaurauden meret -ilmauksellaan mielikuvan, jossa huolehtiminen merialueiden turvallisuudesta jäisi ennen kaikkea näiden neljän demokraattisen toimijan vastuulle.

Turvallisuusyhteistyö ei kohdistunut ainakaan osallistujavaltioiden virallisissa julkilausumisissa ketään yksittäistä valtaa kohtaan, ja sen julkisena päämääränä esitettiin alueellisista turvallisuuskysymyksistä huolehtiminen (Mahmud 2007). Universaalien arvojen korostaminen turvallisuusyhteistyön perustana kuitenkin jättää luonnollisesti Kiinan tämän ryhmän ulkopuolelle. Thazha Varkey Paul muistuttaa, että soft balancing -strategia kohdistuu aina jotain partikulaarista uhkaavaa valtaa vastaan, vaikka tämän uhan oletettaisiinkin aktivoituvan vasta pitkällä aikavälillä (Paul 2005, 59). Tulkitsen, että Aben innokkuus nelinvälisen turvallisuusyhteistyön vakiinnuttamisesta kytkeytyy Japanin ulko- ja turvallisuuspoliittisiin intresseihin varautua ennaltaehkäisevästi Kiinan potentiaalisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen uhan nousuun. Luonnollisesti tällaista turvallisuuspoliittista päämäärää operaatio Malabariin osallistuneet valtiot eivät voi julkisesti lausua, sillä silloin tämä laivasto-operaatio olisi menettänyt tehokkuutensa soft balancing -strategiana, joka perustuu potentiaalisen uhan valtapotentiaalin hienovaraiseen hillitsemiseen.

Universaaleja arvoja painottavasta retoriikasta huolimatta tai kenties juuri sen vuoksi Kiinan hallitus tulkitsi rauhanomaisen laivastoharjoituksen turvallisuuspoliittisena uhkana, jonka organisoinnissa Japanilla oli keskeinen rooli (Yan 2007). Derek McDougall arvioi, että erinäisissä Kiinaa vastaan muodostetuissa soft balancing -koalitioissa piilee joka tapauksessa poliittinen viesti koalition jäsenten valmiuksista sotilaallisen voiman käyttöön strategisten päämäärien saavuttamiseksi. Tällaiset osoitukset sotilaallisen voiman käytöstä eivät suoranaisesti pyri haastamaan Kiinan sotilaallista voimaa, vaan ne toimivat hienovaraisen pelotteen funktiossa. (McDougall 2012, 4.) Tämän lisäksi Robert Pape on esittänyt, että soft balancing -liittouma voi pitkällä tähtäimellä kehittyä avoimeksi sotilaalliseksi liittoumaksi, mikäli vaihtoehtoisia keinoja dominoivan vallan pyrkimysten hillitsemiseksi ei enää ole (Pape

2005, 17–18). Näiden näkemysten valossa on ymmärrettävää, että Kiinan hallitus tulkitsee Aben kannattamaa soft balancing -strategiaa sotilaallisena uhkana itseään vastaan, mikä samalla murensi maaperää tämän monenvälisen turvallisuusyhteistyöehdotuksen alta.

Kiinan protestoinnin menestyksekkäisyys on omalta osaltaan osoitus Kiinan diplomaattisen valta-aseman merkittävyydestä. Yhdysvallat, Intia, Japani ja Australia eivät avoimesti haasta Kiinaa sotilaallisesti tärkeiden taloudellisten keskinäisriippuvuuksien vuoksi. Tämän vuoksi aloite nelinvälisestä turvallisuusyhteistyöstä hyllytettiin nopeasti Kiinan äänekkäiden protestien johdosta mahdollisten kielteisten poliittisten tai taloudellisten seurauksien pelossa (Paul 2012, 38). Robert Pape onkin esittänyt, että keskeinen este voimatasapainon muodostumiselle uhkaavaa suurvaltaa vastaan on pelko kollektiivisesta epäonnistumisesta, josta liittoumaan osallistuneille valtioille voisi seurata vahingollisia vastatoimia. Hänen mukaansa soft balancing -strategian tärkeimpänä tehtävänä onkin luottamuksen rakentaminen tällaiseen strategiaan osallistuvien valtioiden välille koskien valtioiden keskinäistä yhteistyötä uhkaavan suurvallan valtapyrkimysten hillitsemiseksi. (Pape 2005, 16, 37.) Tässä piilee soft balancing -strategian heikkous, sillä Kiinan jyrkkä tuomitseva reaktio turvallisuusyhteistyömekanismia kohtaan riitti tämän soft balancing -liittouman purkamiseksi. Operaatio Malabar ja Aben kaavailema nelinvälinen turvallisuusyhteistyö eivät siis ilmeisesti olleet riittävän hienovaraisia strategioita, jotta ne olisivat voineet toistuvasti ja onnistuneesti toimia Japanin soft balancing -strategiana Kiinan valta-aseman hillitsemiseksi.

Toisella pääministerikaudellaan Abe nosti uudelleen esiin ajatuksen nelinvälisestä turvallisuusyhteistyöstä. Tultuaan uudelleen valituksi pääministeriksi joulukuussa 2012 Abe julkaisi Project Syndicate -lehteen englanninkielisen mielipidekirjoituksen otsikolla ”Asia’s Democratic Security Diamond” (Suzuki 2016). Mielipidekirjoituksessa Abe ehdottaa merellisen turvallisuusliittouman perustamista Japanin, Australian, Intian ja Havaijin välille, jotta liittouman jäsenet pystyisivät turvaamaan Intian valtameren ja läntisen Tyynenmeren luonnonvarat. Abe oli aikaisemmin kirjoituksessaan esittänyt huolensa Kiinan aluevaatimuksista Etelä-Kiinan merellä ja Itä-Kiinan merellä, ja hän pelkäsi näiden aluevaatimusten heikentävän tulevaisuudessa Japanin merenkulun vapautta. (Abe 2012.) Näin ollen pääministeri Abe paljastaa mielipidekirjoituksessaan melko avoimesti, että hänen ajamansa merellinen liittouma on suunnattu hillitsemään Kiinan aluevaatimuksia Aasian

merialueilla. Abe kutsuu ehdottomaansa merellistä liittoumaa Aasian demokraattiseksi turvallisuustimantiksi siksi, että liittouma muodostuu jälleen demokraattisten toimijoiden ympärille ja liittouman jäsenet muodostavat keskenään timantin näköisen muodostelman. Suzuki Yoshikatsu huomauttaa, että Aben mielipidekirjoituksessaan käyttämä retoriikka oli niin voimakasta, ettei pääministeri Aben hallitus ole enää virallisesti viitannut Aben turvallisuustimantin käsitteeseen Kiinan poliittisten reaktioiden pelossa (Suzuki 2016). Näin ollen Kiinan vahvat protestit rajoittavat Aben ulkopoliittista liikkumavaraa ainakin retoriikan tasolla. Aben täytyy kehittää strategisia suhteita ja turvallisuuspoliittisia suhteita merialueiden demokraattisiin kumppaneihin hienovaraisesti, jotta hänen strategiset tavoitteensa voisivat toteutua.

Intia ja Australia edustavat Abelle tärkeitä strategisia kumppaneita, joiden kanssa hän on kehittänyt turvallisuuspoliittista yhteistyötä nykyisellä pääministerikaudellaan (Auslin 2016, 132). Vuonna 2015 Intian ja Yhdysvaltojen välinen Malabar-laiivastoharjoitus kehittyi viralliseksi kolmenväliseksi laivastoharjoitukseksi Japanin virallisen jäsenyyden myötä, ja lokakuussa 2015 Japanin meripuolustusvoimat osallistuivat tähän kolmenväliseen laivastoharjoitukseen Bengalinlahdella. Kiina luonnollisesti protestoi tätä operaatio Malabarin virallista laajentunutta kokoonpanoa vastaan. (Singh 2016.) Näin ollen Aben ensimmäisen pääministerikauden aikana esittämä ajatus nelinvälisestä turvallisuusyhteistyöstä Intian valtameren ja läntisen Tyynenmeren alueella on edelleen ajankohtainen ulkopoliittinen tema hänen nykyisellä pääministerikaudellaan.

5.3. Toisen maailmansodan aikaiset muistot

Toisen maailmansodan aikainen historia oli läsnä pääministeri Aben Intian parlamentille pitämässään puheessa. Hän mainitsi puheessaan intialaisen tuomarin, Radhabinod Palin, joka oli yksi tuomareista vuosina 1946–1948 pidetyssä Tokion kansainvälisessä rikostuomioistuimessa, jossa tuomittiin keisarillisen Japanin armeijan johtajia sotarikoksista (Nakajima 2011). Virallisella valtiovierailullaan Abe tapasi tuomari Radhabinod Palin 81-

vuotiaan pojan, ja tapaamisen on tulkittu symboloivan Japanin ja Intian välisten suhteiden läheisyyttä (The Hindu 2007).

Tomorrow I will be taking a morning flight to Kolkata, where I expect to meet the son of Justice Radhabinod Pal. Justice Pal is highly respected even today by many Japanese for the noble spirit of courage he exhibited during the International Military Tribunal for the Far East. (Abe 2007d.)

Abe esittää, että tuomari Pal osoitti jaloa rohkeutta Tokion kansainvälisessä rikostuomioistuimessa, minkä johdosta hän on edelleen monien kunnioittama Japanissa (Abe 2007d). Tällä rohkeudella Abe viittaa tuomari Palin kuuluisaan eriävään mielipiteeseen, jossa hän esitti kaikkien japanilaisten A-luokan sotarikoksista syytettyjen johtajien syyttömyyttä. Tuomari Pal on eriävän mielipiteensä vuoksi suosittu ja tärkeä hahmo Japanin uuskansallismielisissä piireissä, jotka ovat käyttäneet lausuntoa todisteena Japanin syyttömyydestä sekä kritiikin tukena Tokion sotarikosoikeudenkäyntiä kohtaan sekä niin sanottua hallitsevaa masokistista kansallista historiantulkintaa kohtaan. (Nakajima 2011.) Täten pääministeri Abe yhdistää viralliseen ulkopoliittiseen puheeseen elementtejä, jotka tukevat Japanin uuskansallismielisten ryhmittymien historiantulkintaa.

Nakajima Takeshi on nimenomaan kritisoinut tuomari Palin ylistämistä uuskansallismielisten revisionistisen historiantulkinnan tukipilarina. Hän huomauttaakin kirjoittamassaan artikkelissa, ettei Radhabinod Pal pitänyt A-luokan sotarikoksista syytettyjä johtajia syyttöminä. Pikemminkin hän perusteli eriävää mielipidettään siten, ettei heitä tulisi tuomita esitetyistä rikoksista ihmisyyttä ja rauhaa vastaan, sillä kansainvälinen oikeus ei tunnustanut tällaisia rikoksia rikosten toteutushetkenä. Sen sijaan syytetyt olisi pitänyt hänen mukaansa tuomita konventionaalisista kansainvälisen oikeuden tunnustamista sotarikoksista. Näin ollen Nakajima tähdentää, että vaikka Radhabinod Pal piti syytettyjä A-luokan sotarikollisia syyttöminä sodan aikaisen kansainvälisen oikeuden viitekehyksessä, hän näki heidät kuitenkin laillisesti vastuullisina teoistaan. (Nakajima 2011.) Kuroki Maiko analysoi, että tuomari Radhabinod Palin korostaminen Aben Intia-valtiovierailun yhteydessä oli tietoinen poliittinen strategia, jonka kautta Abe vetosi kansallismieliseen ja revisionistiseen kotimaiseen kannattajakuntaansa (Kuroki 2013, 243–244). Abe oli pääministerikaudellaan priorisoinut hyviä kahdenvälisiä suhteita Japanin ja Kiinan välillä, minkä johdosta hän oli yrittänyt välttää Japanin kolonialismin tai toisen maailmansodan aikaisiin tapahtumiin kytkeytyviä ristiriitoja maiden välillä (Kuroki

2013, 258–259). Pääministerikaudellaan Abe pidättäytyi esimerkiksi vierailemasta Yasukuni-pyhäkössä, sillä häntä edeltäneen pääministeri Koizumin pyhäkkövierailut olivat viilentäneet merkittävästi Japanin ja Kiinan ulkosuhteita (Smith 2008, 98–99). Näin ollen pääministerikautensa loppupuolella Abe vahvisti epäsuorasti kansallismielistä poliittista imagoaan Intia-vierailunsa yhteydessä kohottaakseen kannatustaan kansallismielisessä kannattajakunnassaan, sillä pääministerikautensa loppupuolella Aben kannatus oli merkittävästi heikentynyt

Tämän lisäksi Kuroki Maiko on analysoinut Aasian ja Tyynenmeren sodan aikaisen historian politisoitumisen yhteyttä Aben Intia-puheessa esiintyneeseen Broader Asia -käsitteeseen. Hän tulkitsee Australian ja Intian kasvavaa painoarvoa Japanin Aasia-politiikassa politisoituneen historiakysymyksen näkökulmasta. Hänen mukaansa pääministeri Abe kehittää tietoisesti strategisia suhteita sellaisiin Aasiassa sijaitseviin valtioihin, joiden ulkosuhteita Japaniin eivät luonnehdi kipeät muistot Aasian ja Tyynenmeren sodan aikakaudelta. (Kuroki 2013, 252.) Toisaalta taustalla piilee ymmärrys Japanin soft power -resurssien vaihtelevuudesta eri kahdenvälisen suhteiden kohdalla. Peng Er Lam pitää Japanin militaristisen menneisyyden vääryyksiä Etelä-Koreassa ja Kiinassa keskeisimpänä esteenä Japanin kahdenvälisen suhteiden lämpenemiselle näiden Itä-Aasian valtioiden kanssa (Lam 2007, 357). Kansallismieliset viittaukset Aben Intia-puheessa vahvistavat näin ollen laadullista eroa Japanin soft power -asemalle Intiassa ja Kiinassa. Koska Japanilla ei ole siirtomaakauteen kytkeytyviä ulkopoliittisia kipupisteitä Intian tai Australian kanssa, ulkosuhteiden vahvistaminen näiden kumppaneiden kanssa Aasia-strategian sisällä on vain luontevaa. Pääministeri Aben hienovarainen kansallismielisesti latautunut viittaus tuomari Radhabinod Palin lausuntoon Japanin A-luokan sotarikoksista syytettyjen johtajien syyttömyydestä toimii puheessa pehmeän vallan resurssina Japanin ja Intian välillä samalla, kun Japanin Kiina-suhteiden yhteydessä kyseisen tuomarin mainitseminen olisi poliittisesti räjähdysherkkä skenaario.

6. VAPAUDEN JA VAURAUDEN KAARI GEOPOLIITTISEN TEORIAN NÄKÖKULMASTA

Marraskuussa 2006 Japanin ulkoministeri Aso Taro esitti vapauden ja vaurauden kaari -nimisen ulkopoliittisen vision Japanin kansainvälisten asioiden instituutissa pitämässään puheessa. Tässä puheessa Aso ilmoitti Japanin tehtäväksi nuorten itsenäisten valtioiden demokratiakehityksen tukemisen Euraasian mantereella, mihin hän viittasi vapauden ja vaurauden kaaren rakentamisella. Vapauden ja vaurauden kaarelle sisältyivät Keski- ja Itä-Eurooppa, Turkki ja Kaukasuksen alue, Lähi-itä, Keski- ja Etelä-Aasia sekä alueita Itä-Aasiasta. Japanin kumppaneiksi Euraasian mantereeseen epävakaiden alueiden vakauttamisessa ulkoministeri Aso luetteli Yhdysvallat, Euroopan unionin, Australian ja Intian. Erilaiset pehmeän vallan resurssit kuten kehitysapu ja kulttuuripolitiikka ovat eräitä vapauden ja vaurauden kaaren rakentamisen resursseja. (Aso 2006g.) Pehmeän vallan teorian ohella tarkastelen vapauden ja vaurauden kaaren vision luonnetta retorisesti rakennettuna geopolittisena muodostelmana. Geopolittisiksi viitekehyyksiksi olen valinnut Halford Mackinderin sydänmaateorian sekä Zbigniew Brzezinskin teorian Euraasian mantereesta geopolittisena shakkilautana (Mackinder 1904, Brzezinski 1997). Näiden viitekehysten kautta tarkastelen Euraasian mantereeseen strategista painoarvoa sekä ulkoministeri Ason tapaa hahmottaa Euraasian mantereeseen valtapoliittinen kilpailuasetelma Euraasian resursseista.

6.1. Vapauden ja vaurauden kaari Mackinderin geopolittisellä kartalla

Seuraavaksi analysoin ulkoministeri Ason vapauden ja vaurauden kaarta luonnehtivia puheotteita edellä mainittujen geopolittisten viitekehysten näkökulmasta. Tarkastelen, millaisia yhtenevyyksiä Mackinderin tai Brzezinskin geopolittisiin teorioihin on löydettävissä Japanin ulkoministerin tavassa hahmottaa Euraasian geopolittinen todellisuus.

”...ユーラシア大陸の外周に成長してまいりました新興の民主主義国。これらを帯のようにつなぎまして、「自由と繁栄の弧」を作りたい、作らねばならぬと思っております。

“...there are the successfully budding democracies that line the outer rim of the Eurasian continent, forming an arc. Here Japan wants to design an "arc of freedom and prosperity". Indeed, I believe that we must create just such an arc. (Aso 2006g.)

Aso esittää, että Euraasian mantereen ulkoreunamalle on noussut kehittyvien demokratioiden ryhmä. Aso liittää nämä nousevat demokratiat yhteen vyön kaltaiseksi muodostelmaksi ja luo niistä vapauden ja vaurauden kaaren. (Aso 2006g.) Puheotteessa mainittu vapauden ja vaurauden kaari ilmaistaan kanji-merkeillä 「自由と繁栄の弧」 (*jiyuu to hanei no ko*), jossa 自由 (*jiyuu*) ilmaisee vapautta ja 繁栄 (*hanei*) vaurautta (jisho.org). Vapauden ja vaurauden arvot diplomaattisen vision nimessä kytkeytyvät selvästi demokratian ja markkinatalouden arvojen tukemiseen Euraasian mantereen autoritäärisissä valtioissa.

Maantieteelliseltä ulottuvuudeltaan vapauden ja vaurauden kaari muistuttaa brittiläisen Halford Mackinderin vuonna 1904 nimeämää geopoliittista aluetta, *Inner Crescent*. Mackinder sisällytti tämän geopoliittisen alueen sisälle ne merivallat, jotka reunustivat Venäjän keisarikuntaa Euraasian mantereella. *Inner Crescent* -alueen merivaltoja olivat tuolloin esimerkiksi Saksa, Turkki, Kiina ja Intia. (Mackinder 1904, 436.) Samoin vapauden ja vaurauden kaaren visioon lukeutuvat esimerkiksi Turkki ja Intia, ja se muodostaa samankaltaisen kaarevan muodostelman, joka reunustaa Euraasian mantereen sisämaata.

Toisaalta toisessa vapauden ja vaurauden kaarta käsittelevässä puheessaan Aso sisällytti Australian ja Uuden-Seelannin vapauden ja vaurauden kaaren reunalle (Aso 2007c). Mackinder oli puolestaan erottanut Euraasian mantereen ulkopuoliset merivallat erilliseksi geopoliittiseksi kategoriakseen, jota hän kutsui nimellä *Outer Crescent*. Tämän geopoliittisen kategorian sisälle hän liitti esimerkiksi Yhdysvallat, Japanin ja Australian. (Mackinder 1904, 436.) Vaikka Aso liitti toisessa vapauden ja vaurauden kaarta käsittelevässä puheessaan Japanin, Australian ja Uuden-Seelannin vapauden ja vaurauden kaaren vision yhteyteen, ne eivät luonnollisesti edusta epävakaita tai demokratiakehityksensä alkutaipaleella olevia valtioita. Australia ja Uusi-Seelanti edustavat Intian tavoin Japanin kumppaneita vapauden ja vaurauden kaaren ideologisessa rakennusprojektissa. Joka tapauksessa Aso ei tee Mackinderin tapaan kategorista eroa Euraasian mantereella sijaitsevien ja sen ulkopuolisten merivaltojen välille.

Ulkoministeri Aso ei sisällytä Kiinaa vapauden ja vaurauden kaarelle kuuluvaksi valtioksi (Aso 2006g). Tämä poikkeaa Mackinderin geopoliittisesta ajattelusta, sillä hän kategorisoi Kiinan

yhdeksi Inner Crescent -alueen merivalloista (Mackinder 1904, 436). Ensimmäisessä vapauden ja vaurauden kaarta käsittelevässä puheessaan Aso mainitsee Kiinan Japanin naapurustosuhteiden yhteydessä, mutta hän ei kertaakaan täsmennä Kiinan roolia uudessa diplomaattisessa visiossaan (Aso 2006g). Japanin hallituksen julkaisemassa vuoden 2007 diplomaattisen sinisen kirjan yleiskatsausluvussa käsitellään tiivistetysti vapauden ja vaurauden kaaren visiota.

Yet this fundamental concept underlying this Arc of Freedom and Prosperity – that is, the creation of a society of stability and plenty having universal values as its foundation – should not be limited to only these areas. On the contrary, this concept is one that should also be shared with China, Latin America, and Africa. (Ministry of Foreign Affairs of Japan 2007a, 2.)

Tässä diplomaattisen sinisen kirjan otteessa määritellään vapauden ja vaurauden kaaren visiolle kuulumisen kriteeri. Visioon kuuluvat valtiot hyväksyvät periaatteen, jossa yhteiskunnallinen vakaus ja vauraus perustuvat universaalien arvojen kunnioitukselle. Puheotteessa todetaan, että Kiinan, Etelä-Amerikan ja Afrikan tulisi myös jakaa tämä vapauden ja vaurauden kaarelle kuulumisen kriteeri. Toisin sanoen nämä alueet jätetään vapauden ja vaurauden kaaren vision ulkopuolelle. (Ministry of Foreign Affairs of Japan 2007a, 2.) Etelä-Amerikan ja Afrikan kuulumattomuus vapauden ja vaurauden kaaren yhteyteen on ymmärrettävää puhtaasti maantieteellisistä syistä käsin. Kiinan jättäminen kokonaan pois Japanin Euraasia-diplomatian visiosta on joka tapauksessa melko silmiinpistävä strateginen valinta aikana, jolloin Kiinan strateginen painoarvo on kasvanut merkittävästi sen nopean talouskasvun seurauksena. Diplomaattisessa sinisessä kirjassa tätä päätöstä perustellaankin Kiinan poikkeavalla arvopohjalla, sillä Kiinan ei selvästikään katsota kunnioittavan universaaleja arvoja Japanin kumppaneiden tavoin (Ministry of Foreign Affairs of Japan 2007a, 2). Esimerkiksi Alexandros Petersen on muistuttanut, että Kiinan jäykkä ja sulkeutunut poliittinen järjestelmä ei vastaa läntisiä ihanteita, eikä Kiinan poliittinen järjestelmä ole muuttunut avoimemmaksi Kiinan asteittaisen taloudellisen avautumisen myötä. Yhdysvallat on kritisoinut Kiinaa useaan otteeseen ihmisoikeusrikkomuksista sekä Kiinan kovasta asennoitumisesta Taiwanin ja Tiibetin itsenäistymispyrkimyksiin. (Petersen 2011, 82.) Näin ollen ulkoministeri Ason vapauden ja vaurauden kaaren vision yhteydessä esiintuoma arvopohjainen diplomatia toimii keinona Kiinan jättämiselle Euraasia-vision ulkopuolelle.

Kiinan lisäksi Venäjä on luonnollisesti toinen merkittävä Euraasian mantereella sijaitseva suurvalta, joka jätetään vapauden ja vaurauden kaaren ulkopuolelle. Alexandros Petersen on arvioinut, että Venäjän yhteiskunta on kehittynyt autoritäärisempään suuntaan vuonna 2000 alkaneella Putinin presidenttikaudella (Petersen 2011, 87). Arvopohjainen diplomatia toimii näin ollen luonnollisena perusteena myös Venäjän poissulkemiselle vapauden ja vaurauden kaaren vision ulkopuolelle.

“Next I would like for you to take a look around the outer edge of Eurasia – just follow that line all the way around. This belt has seen great changes upon the end of the Cold War as the curtain was being drawn on the confrontation between East and West... This region includes countries whose systems have been undergoing great changes now that the confrontation between the East and the West has ended. My statement was that we should make that into an "arc of freedom and prosperity".” (Aso 2006g.)

Aso viittaa kylmän sodan päättymisen mullistaviin seurauksiin Euraasian mantereen geopolitiiselle kartalle, ja hän viittaa idän ja lännen vastakkainasettelun päättyneen näiden mullistusten myötä. Lisäksi Aso esittää, että Japanin tulisi tukea näiden Euraasian kartalle ilmestyneiden itsenäisten valtioiden demokratiakehitystä. (Aso 2006g.) Kylmän sodan päättymisen ja Neuvostoliiton hajoaminen pienemmiksi itsenäisiksi valtioiksi aiheutti vastaavasti isoja mullistuksia myös Mackinderin geopolitiiselle viitekehykselle. Vuonna 1904 Mackinder esitti, että Euraasian mantereen sisä- ja pohjoisosat kattava alue muodostaa maailmanpoliittisesti tärkeimmän strategisen alueen, jota hän kutsui vuonna 1919 sydänmaaksi (Mackinder 1904, 434, Mackinder 1919, 55). Vuonna 1904 Venäjän keisarikunta hallitsi poliittisena entiteettinä kutakuinkin koko sydänmaan maantieteellistä aluetta, minkä hän pelkäsi johtavan Venäjän keisarikunnan kehittymiseen hegemoniseksi maailmanvallaksi. Hänen mukaansa sydänmaan hallinta toimi edellytyksenä maailmanvallan statukselle. (Mackinder 1904, 434, 436.) Tämä johtui osaltaan sydänmaan suojatusta maantieteellisestä sijainnista, minkä johdosta hän kutsui sydänmaata myöhemmin maailman suurimmaksi valloittamattomaksi linnakkeeksi (Mackinder 1943, 197–201). Tämän lisäksi hän oletti vuonna 1904 sydänmaalle sijoittuvan runsaan merivaltojen ulottumattomissa sijaitsevan taloudellisen potentiaalin esimerkiksi polttoaineen tuotannon ja viljelysmaapotentiaalin suhteen (Mackinder 1904, 434–436). Vuonna 1943 kirjoittamassaan esseessä hän ilmaisi sydänmaan sijoittuvan suurin piirtein silloisen Neuvostoliiton alueelle (Mackinder 1943, 198). Joka tapauksessa

Neuvostoliitto hajosi virallisesti joulukuussa 1991, minkä seurauksena se menetti hallinnastaan alueita Itä-Euroopasta, Kaukasukselta ja Keski-Aasiasta (Brzezinski 1997, 87–89).

“The disintegration late in 1991 of the world's territorially largest state created a "black hole" in the very center of Eurasia. It was as if the geopoliticians' "heartland" had been suddenly yanked from the global map.” (Brzezinski 1997, 87.)

Zbigniew Brzezinski esitti vuonna 1997 kirjoittamassaan teoksessa *The Grand Chessboard*, että Neuvostoliiton hajoamisen seurauksena Euraasian mantereen keskukseen syntyi musta aukko, minkä johdosta Mackinderin sydänmaa oli ikään kuin vedetty pois maailmankartalta (Brzezinski 1997, 87). Toisaalta on hyvä muistaa, että Mackinderin sydänmaan geopolitiittista käsitettä on kritisoitu sen alueellisten rajojen määritelmien epätarkkuudesta (Mladineo 1996, xx). Toisaalta Mackinderin mukaan mukaan sydänmaan alue säilyttäisi strategisesti tärkeän ulottuvuutensa, vaikka Venäjän keisarikunta olisi menettänyt maantieteellisen valta-asemansa alueella (Mackinder 1904, 437). Näin ollen Mackinder suhtautui luottavaisesti geopolitiittisen teoriansa merkittävyyteen myös tulevana aikoina, jolloin Euraasian poliittinen valtatodellisuus poikkeaisi hänen tuntemastaan todellisuudesta. Turkkilainen kansainvälisen politiikan tutkija, Emre Iseri, on arvioinut, että kylmän sodan jälkeisessä poliittisessa todellisuudessa sydänmaa sijoittuisi Kaspianmeren ja Keski-Aasian alueille (Iseri 2009, 34–35). Omassa tutkielmassani en rajaa sydänmaan maantieteellistä ulottuvuutta pelkästään näihin alueisiin, mutta tarkastelen erityisesti Kaukasuksen ja Keski-Aasian alueita sydänmaan strategiselta painoarvoltaan tärkeinä osina. Nämä sydänmaan eristäytyneet alueet avautuivat maailmalle uudella tavalla hallitsevan sydänmaavallan Neuvostoliiton heikennyttyä dramaattisesti. Nämä alueet ovat strategisia painopisteitä myös Japanin ulkoministeri Ason Euraasia-visiossa.

Kesäkuussa vuonna 2006 ulkoministeri Aso piti Japanin kansallisella lehdistöklubilla Keski-Aasian strategista ulkopoliittista painoarvoa käsittelevän puheen, jossa hän mainitsi Keski-Aasian mittavat energiareсурssit kuten kaasu- ja öljyvarannot sekä uraani- ja kultaesiintymät tärkeänä motivaationa Japanin aktiiviselle vaikuttamiselle alueella (Aso 2006f). Japanin energiantarve on yksi maailman korkeimpia, minkä vuoksi Japani on riippuvainen ulkomailta tuoduista energianlähteistä kuten raakaöljystä, maakaasusta ja uraanista (Koolae ja Tishehyar 2009, 268). Keski-Aasian diplomatiata käsittelevässä puheessa ulkoministeri Aso esittää Keski-Aasian energiavarat eräänlaisena puskurina Japanin energiaturvallisuudelle (Aso 2006f). Masaki Hisane puolestaan arvioi, että Japani pyrkii nimenomaan hajaannuttamaan

hiilivetyypohjaisten polttoaineiden lähteitään välttyäkseen liian merkittävältä riippuvuudelta Lähi-idän raakaöljystä, mikä selittää Japanin kasvavaa kiinnostusta Keski-Aasian energiavaroihin (Masaki 2006). Tästä huolimatta Koolae ja Tishehyar muistuttavat, että Japanin kauppasuhteet Keski-Aasian valtioihin ovat vielä vaatimattomat, eikä Japaniin juuri tuoda energiavaroja alueelta (Koolae ja Tishehyar 2009, 279–280). Näin ollen vapauden ja vaurauden kaaren kontekstissa Keski-Aasian strateginen painoarvo selittyy näin ollen tulevaisuuden arvioina alueen energiavarojen kasvavasta merkityksestä Japanille.

Mikäli Kaspianmeren alueen energiavaroja tulkitaan Mackinderin sydänmaateorian näkökulmasta, on syytä tarkastella sydänmaata ympäröivän geopolittisen alueen strategista merkitystä. Jo vuonna 1904 Mackinder ennakoi, ettei Venäjän keisarikunta välttämättä kykenisi valjastamaan sydänmaan resursseja tehokkaasti oman valta-asemansa kasvattamiseen, minkä vuoksi hän oli huolissaan erityisesti teknologisesti kehittyneen Saksan ja Venäjän välisen liittouman mahdollisuudesta (Mackinder 1904, 436–437). Mackinder oli kirjoituksissaan ensisijaisesti huolissaan Saksan laajentumispyrkimyksistä, ja vuonna 1919 hän peräänkuuluttikin itsenäisten valtioiden muodostamista Itä-Eurooppaan eräänlaiseksi rintamaksi Saksan ja Venäjän välille (Mackinder 1919, 111–112). Vuonna 1943 hän puolestaan kannatti Yhdysvaltojen, Ison-Britannian, Ranskan ja Neuvostoliiton välistä liittoumaa Saksan laajentumispyrkimysten hillitsemiseksi (Mackinder 1996, 204). Brian Blouet on todennut, että ensimmäinen maailmansota, toinen maailmansota sekä kylmä sota ovat kaikki olleet konflikteja, joiden taustalla on vallinnut pyrkimys estää Mackinderin ennustus, jonka mukaisesti Euraasian manner alistuisi yhden suurvallan alaisuuteen (Blouet 2005, 11). Mackinderin ennustus ei kuitenkaan toteutunut näiden konfliktien yhteydessä, sillä merivaltojen ylläpitämä liittouma kykeni aina muodostamaan tehokkaan voimatasapainon Euraasian mantereen suojelemiseksi (Gray 2004, 12). Näin ollen Inner Crescent -aluetta tuli Mackinderin mukaan pitää silmällä, jottei sinne syntyisi laajennushakuista ja teknologisesti kehittyntä valtaa, joka havittelisi sydänmaan resursseja. Tällöin sen valtapyrkimyksiä pitäisi pyrkiä hillitsemään erilaisin valtiokoalitioihin ajan poliittisesta kontekstista riippuen.

Japanin ulkopoliittisessa strategiassa Kiina edustaa epäilemättä tällaista Mackinderin teoretisoimaa voimakasta Inner Crescent -alueella sijaitsevaa valtaa, joka kykenisi potentiaalisesti valjastamaan sydänmaan energiaresurssit omaan käyttöönsä. Elaheh Koolae ja

Mandana Tishehyar huomauttavat, että energiantarpeeltaan räjähdysmäisesti kasvanut Kiina on osoittanut 2000-luvulla yhä enemmän kiinnostusta Keski-Aasian energiavaroihin. Heidän mukaansa Kiina tarvitsee vaihtoehtoisia energianlähteitä, sillä Kiina on erittäin haavoittuvainen, mikäli sen merelliset öljynkuljetukset häiriintyisivät esimerkiksi terrorismin vuoksi. Joka tapauksessa Japanin tavoin Kiina pysyi vielä 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä vaatimattomana kauppakumppanina Keski-Aasian valtioiden energiasektorilla. (Koolae ja Tishehyar 2009, 271, 273–274.) Kiinan presidentti Xi Jinpingin valtakaudella (2013–) Kiina on panostanut Keski-Aasian valtioiden infrastruktuurin kuten öljy- ja kaasuputkien sekä rautateiden kehittämiseen osana Silk Road Economic Belt -aloitetta, jonka kautta Kiina pyrkii lisäämään Kiinan ja esimerkiksi Keski-Aasian valtioiden taloudellista yhteistyötä (Clarke 2015). Vapauden ja vaurauden kaaren strategiaa motivoi näin energiakilpailu Kiinan ja Japanin välillä. Tämä kilpailu on tietenkin luonteeltaan rauhanomaista, ja sitä käydään taloudellisin ja pehmeän vallan resurssein. Kiina on näin ollen vapauden ja vaurauden kaaren visiossa potentiaalinen sydänmaavalta, jonka valta-aseman kasvua Japani pyrkii eri keinoin hillitsemään. Mackinderin geopolitiittisen teorian viitekehyksen näkökulmasta Japani pyrkii vahvistamaan liittolaisuussuhteita sellaisiin valtioihin, jotka kykenevät kollektiivisesti heikentämään Kiinan poliittista vaikutusvaltaa Kaukasuksen ja Keski-Aasian alueilla. Tällaiset de facto -liittolaisuussuhteet eivät ole luonteeltaan sotilaallisia, vaan niitä voisi pikemminkin tulkita hienovaraisen soft balancing -strategian näkökulmasta, jossa tarkoituksena on hillitä Kiinan valta-aseman suhteellista kasvua alueella.

ロシアと中国は、日米欧に加え、世界秩序を形づくる力をもつ大国です。それから俗に世界最大の民主主義国と言われるインドとは、価値を共有する大国同士として、我が国にとって協力の余地が大あります。

In addition to Japan, the United States, and Europe, Russia and China are major powers that have the ability to affect the shape of the world order. And as for India, popularly referred to as the largest democracy in the world, there is ample opportunity from the Japanese perspective for cooperation between us, as two major nations sharing common values. (Aso 2007c.)

Euraasia-visionsa yhteydessä Aso luetteli Euraasian mantereen suurvallat, joilla oli hänen mukaansa valtaa maailmanjärjestyksen muokkaamiseen. Nämä olivat Venäjä, Kiina, Japani, Yhdysvallat ja Eurooppa, jolla hän luonnollisesti viittaa Euroopan unioniin yhtenäisenä kansainvälisenä toimijana. Erillisessä virkkeessä hän toisaalta viittaa myös Intiaan suurvaltana,

jonka kanssa Japanilla olisi suuri yhteistyöpotentiaali. (Aso 2007c.) Zbigniew Brzezinskin geopoliittisia ajatuksia lainaten Aso luettelee tässä Euraasian mantereen aktiiviset geostrategiset pelurit. Brzezinskin mukaan tällaisilla valloilla on sekä valmiudet että intressit vallankäyttöön Euraasian geopoliittisten olosuhteiden ja kansainvälisen vallan jakautumisen muuttamiseksi esimerkiksi omien ideologisten tai taloudellisten intressien ohjaamina (Brzezinski 1997, 40). Vuonna 1997 Brzezinski kategorisoi Yhdysvaltojen ohella Euraasian mantereen aktiivisiksi geostrategisiksi pelureiksi Ranskan, Saksan, Venäjän, Kiinan ja Intian (Brzezinski 1997, 41). Nämä vallat vastaavat melko tarkasti ulkoministeri Ason Euraasia-diplomatiansa yhteydessä mainitsemia suurvaltoja. Poikkeavasti Aso sisällytti Japanin yhdeksi Euraasian mantereen suurvalloista, mikä luonnollisesti heijastaa hänen omia ambitsioitaan Japanin valta-aseman ja poliittisen läsnäolon kasvattamiseksi Euraasiassa.

Nämä Ason mainitsemat suurvallat ovat kaikki huomionarvoisia strategisia pelureita Keski-Aasian geopoliittisella näyttämöllä. Stephen Blank on vuonna 2007 arvioinut Keski-Aasian geopoliittista kilpailutilannetta Yhdysvaltojen näkökulmasta. Hänen mukaansa Kiina ja Venäjä tulkitsevat Yhdysvaltojen strategisen läsnäolon alueella omien intressiensä vastaiseksi samalla, kun Stephen Blank puolestaan kehotti Yhdysvaltoja tiivistämään yhteistyötä Intian ja Euroopan unionin kanssa alueella yhteisten energiaintressien turvaamiseksi (Blank 2007, 313–314, 325). Tällaisen geopoliittisen kilpailutilanteen kontekstissa ulkoministeri Ason universaaleja arvoja korostava ulkopolitiikka asettuu uuteen valoon. Universaalit arvot korostuivat vahvasti ulkoministeri Ason kummassakin vapauden ja vaurauden kaarta käsittelevässä puheessa (Aso 2006g, Aso 2007c). Arvoperustaisen diplomatian kontekstissa Venäjä ja Kiina kategorisoituvat autoritäärisinä suurvaltoina Japanin ulkopolitiittisille intresseille potentiaalisesti haitallisiksi kilpailijoiksi Keski-Aasian energiavaroista samalla, kun jaetun arvopohjan korostamisella vahvistetaan Japanin liittoutumista Yhdysvaltojen, Euroopan Union ja Intian kanssa alueella. Toisaalta Emilian Kavalski huomauttaa, että vaikka Intian ja Kiinan välillä vallitsee geopoliittisten ja energiapoliittisten intressien eturistiriita Keski-Aasiassa, Intia ei korosta universaalien arvojen edistämistä kahdenvälisissä suhteissa Keski-Aasian valtioihin yhtä voimakkaasti kuin Euroopan unioni (Kavalski 2007, 849). Joka tapauksessa universaalit arvot toimivat vapauden ja vaurauden kaaren visiossa eräänlaisena retorisenä liimana, joka sitoo Japanin, Yhdysvallat, Euroopan Unionin ja Intian saman geopoliittisen eturyhmän sisälle.

Alexandros Petersen esittää, että vaikka virallinen liittouma Kiinan ja Venäjän välillä olisi epätodennäköinen, näitä suurvaltoja yhdistää vastustus läntisten toimijoiden poliittisten ja taloudellisten suhteiden leviämiseen ja syvenemiseen Keski-Aasiassa (Petersen 2011, 114, 155–156). Näin ollen ulkoministeri Ason luonnehtimaa universaaleihin arvoihin perustuvaa geopoliittista eturyhmää voisi tarkastella soft balancing -strategian näkökulmasta eräänlaisena epämuodollisena koalitionana, jonka tarkoituksena olisi estää Kaspianmeren ja Keski-Aasian alueiden energiavarojen ajautuminen autoritääristen suurvaltojen käsiin. Vuonna 1904 Mackinder pelkäsi Saksan ja Venäjän keisarikunnan välistä poliittista liittoumaa sydänmaan valjastamiseksi (Mackinder 1904, 436–437). 2000-luvun kontekstissa vapauden ja vaurauden kaaren visiota puolestaan motivoi pelko Venäjän ja Kiinan epämuodollisesta geopoliittisesta liittoumasta Kaspianmeren ja Keski-Aasian energiaresurssien valjastamiseksi. Esimerkiksi Chung Chien-peng on arvioinut vuonna 2005, että kilpailu Keski-Aasian energiavaroista tulisi tiivistymään Kiinan ja Venäjän muodostaman eturyhmän ja Japanin ja Yhdysvaltojen muodostaman eturyhmän välillä (Chung 2005). Näin ollen vapauden ja vaurauden kaaren yhteydessä esitetty Japanin, Yhdysvaltojen, EU:n ja Intian välisen liittolaisuuden syventäminen muistuttaa Mackinderin voimatasapainon strategiaa, jossa merivallat pyrkivät estämään sydänmaan resurssien päätyminen uhkaavien kilpailevien suurvaltojen käsiin. Venäjä edustaa vapauden ja vaurauden kaaren visiossa sydänmaan resurssien entistä ja jo heikentynyttä hallitsijaa, kun taas Kiina edustaa nousevaa suurvaltaa, joka kykenisi tulevaisuudessa tavoittelemaan sydänmaavallan asemaa.

6.2. Keski-Aasia Brzezinskin shakkilaudalla

Seuraavaksi tarkastelen vapauden ja vaurauden kaaren visiota puolalaissyntyisen kansainvälisen politiikan tutkijan, Zbigniew Brzezinskin, näkökulmasta. Zbigniew Brzezinski esitti vuonna 1997 julkaisemassaan teoksessa *The Grand Chessboard*, että Yhdysvaltojen tulee kiinnittää huomiota ja puuttua eri keinoin Euraasian mantereeseen geopoliittisten valtojen valtasuhteiden kehitykseen, jotta Yhdysvallat kykenisi säilyttämään asemansa hegemonisena maailmanvaltana mahdollisimman pitkään (Brzezinski 1997, 194, 198). Brzezinskin mukaan Euraasian mantereeseen alistuminen yksittäisen suurvallan poliittiseen hallintaan johtaisi voittamattoman

maailmanvallan syntyyn (Brzezinski 1997, 38–39). Näin ollen Brzezinski tarkasteli Euraasian mantereen geopoliittista valtatodellisuutta Yhdysvaltojen valtaintressien näkökulmasta. Joka tapauksessa sovellan hänen geopoliittisia ajatuksiaan myös Japanin ulkoministeri Ason Euraasia-visioon, jonka hän esitti noin kymmenen vuotta Brzezinskin julkaiseman teoksen jälkeen.

Ensimmäisessä vapauden ja vaurauden kaaren puheessaan ulkoministeri Aso painotti Kaukasuksen alueen ja Keski-Aasian alueen valtioiden merkitystä hänen Euraasia-visiolleen (Aso 2006g). Näiden alueiden merkitystä Euraasian mantereen vallan jakautumiselle eri suurvaltojen kesken voi tarkastella Brzezinskin geopoliittisen avainvaltion käsitteen avulla.

バルト海まで延びる「自由と繁栄の弧」を、虫食い状態にさせないためには、いわゆる「グアム (GUAM)」の国々……というのはグルジア、ウクライナ、アゼルバイジャン、モルドバを言うのでありますが、この辺一帯を安定させねばなりません。

With the "arc of freedom and prosperity" extending all the way to the Baltic Sea, in order not to see gaps develop within this belt, it is essential to bring stability to the so-called "GUAM" nations--that is, Georgia, Ukraine, Azerbaijan, and Moldova (Aso 2006g).

Tässä puheotteessa Aso esittää GUAM-liiton jäsenmaat - Georgian, Ukrainan, Azerbaidzhanin ja Moldovan - haavoittuvaisiksi sisäiselle epävakaudelle, mikä puolestaan johtaisi epäsuotuisien aukkojen syntyymiseen vapauden ja vaurauden kaarella (Aso 2006g). Tässä puheotteessa Ason luettelemat valtiot on mahdollista samaistaa Brzezinskin geopoliittisiksi avainvaltioiksi. Zbigniew Brzezinskin mukaan geopoliittisten avainvaltioiden strateginen tärkeys kumpuaa niiden sijainnista esimerkiksi merkittävien luonnonvaraesiintymien lähetytyillä tai ne voivat toisaalta toimia maantieteellisenä puolustuskilpenä jollekin toiselle strategisesti tärkeälle alueelle. Brzezinskin mukaan Yhdysvaltojen tulisi suojella tällaisia geopoliittisia avainvaltioita, jotka ovat samalla haavoittuvaisia itseään vahvempien suurvaltojen valtaintresseille. (Brzezinski 1997, 41.) Vuonna 1997 hän tunnisti esimerkiksi Azerbaidzhanin geopoliittiseksi avainvaltioksi, sillä se muodostaa tärkeän maantieteellisen kulkureitin Kaspianmeren ja Keski-Aasian energiavarojen sekä läntisten markkinoiden välillä, minkä vuoksi Brzezinski kehottaa Yhdysvaltoja tukemaan maan riippumattomuutta esimerkiksi Venäjän poliittiselta painostukselta (Brzezinski 1997, 46–47). Yleisellä tasolla Keski-Aasian ja Kaukasuksen alueet voisivat laajempina alueina edustaa geopoliittisia avainvaltioita Ason Euraasia-visiossa.

Puheotteessa Aso perusteli GUAM-valtioiden sisäisen vakauden tukemisen tärkeyttä sillä päämäärällä, ettei vapauden ja vaurauden kaarelle saisi syntyä aukkoja (Aso 2006g). Japaninkielisessä alkuperäisversiossa hän ilmaisee vakauden tukemisen tavoitteen seuraavasti: 虫食い状態にさせないためには (*mushikui jootai ni sasenai tame ni wa*). Suomennettuna hän pyrkii estämään vapauden ja vaurauden kaaren ajautumisen madonsyömäksi muodostelmaksi. Tällä metaforisella ilmauksella on yhteys hänen Keski-Aasian diplomatiiaa käsittelevään puheeseen, jossa hän käytti samanhenkistä perustelua Japanin aktiiviselle osallistumiselle Keski-Aasian alueen kehitykseen. Tässä puheessa hän rinnasti Keski-Aasian valtiot yhtenäisen ketjun heikoksi lenkiksi (Aso 2006f). Tässä mielessä niin Keski-Aasian kuin Kaukasuksen alueet edustavat vapauden ja vaurauden kaarella näitä Ason mainitsemia yhtenäisen ketjun heikkoja lenkkejä.

日本は、世界が全体として安全、平和なことに、自らの繁栄を託す国です。今の喩えで言うと、たとえ遠回りであろうが、鎖全体の強度を上げていくことに国益を求める国ですから、弱い環があると知りつつ頼かむりするというふうには、なかなか参りません。

Japan is a country whose own prosperity depends on the stability and peace that exists around the globe as a whole. To bring us back to the metaphor of the chain, Japan has national interests in raising the degree of strength of the chain as a whole, even should the means be indirect. We cannot simply feign ignorance or indifference when we know that a weak link exists. (Aso 2006f.)

Aso esittää usein Japanin ulkopolitiikassa toistetun tilannekuvan, jossa Japanin kansallinen vauraus nähdään riippuvaisena globaalista vakaudesta (Aso 2006f). Ketjumetafora puolestaan implikoi, että niin sanotun ketjun heikkojen valtioiden epävakaus leviäisi helposti myös muihin yhtenäisen ketjun valtioihin. Japanin diplomaattisia suhteita Keski-Aasiaan käsittelevässä puheessa Aso esittää, että Keski-Aasian epävakaudella olisi kielteisiä seurauksia sekä globaaleille markkinoille että alueen naapurimaille kuten Afganistanille ja Pakistanille. Puheessa Aso mainitsee kaavaillun suunnitelman Turkmenistanin energiavarojen kuljettamisesta Intiaan Afganistanin ja Pakistanin kautta potentiaalisesti rakennettavan putkiston kautta. (Aso 2006f.) Tämä putkistohankeprojekti ei kuitenkaan lähivuosina saanut tuulta purjeisiinsa (Koolae ja Tishehyar 2009, 277). Joka tapauksessa Japanin taloudelliset ja energiapolittiset intressit vaikuttavat Keski-Aasian valtioiden vakauden tukemisen taustalla. Keski-Aasian diplomatiiaa käsittelevässä puheessa ulkoministeri Ason käyttämä ketjumetafora

sopii hyvin yhteen hänen myöhemmin esittämänsä vapauden ja vaurauden kaaren vision kanssa. Eräällä tapaa vapauden ja vaurauden kaaren rakentamisessa on samalla tapaa kyse yhtenäisen vakauden ketjun rakentamisesta ja vahvistamisesta Euraasian mantereen autoritääristen ja potentiaalisesti epävakaiden valtioiden ylle. Ketjun heikot linkit rinnastuvat Brzezinskin näkemykseen geopoliittisista avainvaltioista, joiden epävakaudella olisi huomattavia vaikutuksia Euraasian suurvaltojen väliselle vallanjaolle.

Seuraavaksi on mielekästä tarkastella niitä poliittisia keinoja, joilla ulkoministeri Aso pyrkii tukemaan vapauden ja vaurauden kaaren autoritääristen valtioiden vakautta. Ulkoministeri Aso ilmoitti vapauden ja vaurauden kaaren ensimmäiseksi diplomaattiseksi työkaluksi poliittisen dialogin. Vapauden ja vaurauden kaaren aloite pitää sisällään osallistumisen monenväliseen dialogiin erilaisilla forumeilla esimerkiksi Visegrad-maiden, GUAM-maiden ja Keski-Aasian maiden kanssa. (Aso 2007c.) Universaalien arvojen edistäminen on ollut monilla näillä forumeilla Japanin poliittisella agendalla. Pääministeri Koizumin aikana vuonna 2004 julistettu poliittisen dialogin viitekehys Central Asia plus Japan on tärkeä Japanin diplomaattisen vaikutusvallan areena Keski-Aasiassa (Koolae ja Tishehyar 2009, 278). Kesäkuussa 2006 Central Asia Plus Japan -dialogin alla järjestetyn ulkoministerien välisen kokouksen toimintasuunnitelmassa mainittiin yleisellä tasolla Japanin ulkoministerin odotukset liittyen Keski-Aasian valtioiden demokratisointiin, markkinataloutta tukeviin reformeihin, terrorismin torjuntaan ja kitkentään sekä ihmisoikeuksien suojeluun (Ministry of Foreign Affairs of Japan 2006).

Japanin ulkoministeriö ilmoitti lisäksi Japanin lisäävän poliittista dialogia GUAM-liiton kanssa vuoden 2007 diplomaattisessa sinisessä kirjassa (Ministry of Foreign Affairs of Japan 2007a, 3). Tämän lisäksi vuoden 2007 kesäkuussa Japanin varaulkoministeri tapasi Azerbaidzhanin pääkaupungissa, Bakussa, GUAM-jäsenmaiden ulkoministerit GUAM-liiton toisen huippukokouksen yhteydessä, mikä oli ensimmäinen virallinen diplomaattinen tapaaminen Japanin ja GUAM-liiton välillä (Ismayilzada 2008, 201). Yhteisessä lehdistötiedotteessa GUAM-jäsenmaiden ulkoministerit ilmaisivat myönteisen suhtautumisen ulkoministeri Ason esittämään vapauden ja vaurauden kaaren diplomaattiseen aloitteeseen. Lehdistötiedotteessa mainittiin Japanin aloitteet GUAM-valtioiden demokratiakehityksen tukemiseksi,

kansalaisyhteiskunnan kehittämiseksi ja sisäisen vakauden tukemiseksi. (Ministry of Foreign Affairs of Japan 2007b.)

Näin ollen edellä mainitut monenvälisen dialogin forumit GUAM-jäsenmaiden ja Keski-Aasian valtioiden kanssa toimivat keskeisinä diplomaattisina työkaluina, joiden välityksellä ulkoministeri Aso pyrki vahvistamaan Japanin diplomaattista vaikutusvaltaa alueella. Lisäksi universaalit arvot olivat johdonmukaisesti esillä Japanin diplomaattisella agenda näiden viitekehysten yhteydessä. Joka tapauksessa Yuasa Takeshi on kuitenkin huomauttanut, että Abe Shinzon ensimmäisen pääministerikauden lyhyiden vuoksi nämä monenvälisen dialogin forumit eivät ehtineet vakiinnuttaa rooliaan Japanin ulkopoliitikassa (Yuasa 2008, 59).

Ulkoministeri Aso esittää kehitysavun vapauden ja vaurauden kaaren tärkeäksi rakennusvälineeksi, ja hän painotti erityisesti inhimillisten resurssien kehittämistä kehitysavun painopisteenä (Aso 2007c). Kehitysapu on Japanille keskeinen ulkopoliittinen työkalu oman diplomaattisen vaikutusvallan ylläpitämiseksi Keski-Aasiassa (Dadabaev 2014, 130). Kiinalla on enemmän taloussuhteisiin perustuvaa vaikutusvaltaa Keski-Aasiassa Kiinan kauppasuhteiden moninkertaistuttua alueella 2000-luvulla. Japanin kauppasuhteet ja investoinnit Keski-Aasiaan ovat puolestaan jääneet vaatimattomiksi, minkä ajatellaan johtuvan puutteista Keski-Aasian valtioiden liiketoimintaympäristössä kuten liiketoiminnan läpinäkyvyydessä ja alueen pitkistä etäisyyksistä. (Koolae ja Tishehyar 2009, 274, 277.) Kehitysavun merkitys Japanin diplomaattiselle strategialle Keski-Aasiassa on näin huomattava. Vuoden 2005 loppuun mennessä Japani oli myöntänyt kehitysapua itsenäisille Keski-Aasian valtioille noin 2,5 miljardin verran Yhdysvaltojen dollareissa, mikä vastaa noin 30 prosentin osuutta OECD-maiden alueelle kohdistaneesta kehitysavusta (Yagi 2007, 13). Joka tapauksessa on selvää, että kehitysapu on Japanille merkittävä pehmeän vallan resurssi diplomaattisen vaikutusvallan ylläpitämiseksi alueella vastavoimana Kiinan merkittävälle ja kasvavalle taloudelliselle vaikutusvallalle alueella.

Ennen vapauden ja vaurauden kaaren strategian esittämistä marraskuussa 2006 ulkoministeri Aso oli pitänyt saman vuoden tammikuussa Japanin kansallisella lehdistöklubilla Japanin kehitysapupolitiikkaa koskevan puheen. Tässä puheessa hän painotti kehitysavun strategista merkitystä Japanin ulkopoliitikalle (Aso 2006a).

In recent years, it is vociferously claimed that diplomacy requires a selling point, i.e. "culture." I hear that it is referred to as the "soft power" in contrast to the apparent, exposed power. I believe these activities performed by the Japanese people are indeed the "soft power" we should take pride in. It is about working hard on the ground together with the local people while spreading the very concept of joy in labor. It is about aspiring to create a cultural base which will facilitate the independence of the aid recipient country through these acts. (2006a.)

Puheotteessa ulkoministeri Aso viittaa Japanin kehitysapuprojekteihin pehmeän vallan resurssina, josta japanilaisten tulisi olla ylpeitä (Aso 2006a). Käsité 「ソフトパワー」 (*sofuto pawaa*) viittaa selvästi Joseph Nyen kehittelemään soft power -käsitteeseen. Näin Aso luo yhteyden Joseph Nyen kehittelemän pehmeän vallan viitekehyksen ja Japanin kehitysavun välille. Joseph Nye määrittelee hallituksen ulkopoliittiset päätökset ja linjaukset kolmanneksi keskeiseksi pehmeän vallan resurssiksi (Nye 2004, 13). Kehitysavun myöntäminen on selvästi tällainen valtion kansainvälistä legitimitettä kasvattava toimi. Muun muassa Peng Er Lam käsittää Japanin virallisen kehitysavun Japanin pehmeän vallan keskeiseksi resurssiksi (Lam 2007, 356). Kehitysapupuheessa ulkoministeri Aso painotti kehitysavun merkitystä itsenäisen työnteon kannustimena kehitysavun kohdemaissa, eikä hän vielä tämän puheen yhteydessä maininnut kehitysavun roolia universaalien arvojen vakiinnuttamiseksi kohdemaissa.

Joka tapauksessa vapauden ja vaurauden kaaren visiossa kehitysapu toimii nimenomaan ulkoministeri Ason artikuloiman arvopohjaisen diplomatian välineenä. Vuonna 1994 julkaistussa kehitysavun peruskirjassa Japanin hallitus mainitsi yhdeksi kehitysavun periaatteeksi demokratian ja markkinatalouden edistämisen kohdemaissa sekä kohdemaan ihmisoikeustilanteen huomioimisen kehitysapupäätöksiä tehtäessä (Ministry of Foreign Affairs of Japan 1994). Samoin vuonna 2003 julkaistussa kehitysavun peruskirjassa Kaukasuksen ja Keski-Aasian alueet esitetään erityisinä painopistealueina, joissa kehitysavun myöntämisellä pyritään tukemaan alueen valtioiden demokratia- ja markkinatalouskehitystä (Ministry of Foreign Affairs of Japan 2003, 4). Näiden kehitysavun peruskirjojen retoriikka kylmän sodan jälkeisenä aikana on yhdenmukainen ulkoministeri Ason vapauden ja vaurauden kaaren vision kanssa. Toisaalta Timur Dadabaev huomauttaa, että parannuksia Keski-Aasian yhteiskuntien demokratiakehityksessä on vaikea yksiselitteisesti arvioida (Dadabaev 2014, 141). Samoin esimerkiksi Furuoka Fumitaka ei löytänyt suorittamansa määrällisen tutkimuksen perusteella positiivista yhteyttä Japanin kehitysavun määräytymisen ja kohdemaan ihmisoikeustilanteen

kohentumisen välillä (Furuoka 2005, 144). Universaalien arvojen edistäminen on vahvasti läsnä niin Japanin kehitysapupolitiikan strategioissa kuin ulkoministeri Ason Euraasia-strategiassa, mutta on epäselvää, missä määrin tällä tavoitteella on konkreettisia vaikutuksia esimerkiksi kohdemaan demokratiakehitykselle.

Universaalien arvojen edistämistä vapauden ja vaurauden kaarella voi tulkita geopoliittisista tavoitteista käsin. Brzezinski esittää, että Yhdysvaltojen keskeisenä lyhyen tähtäimen ulkopoliittisena prioriteettina Euraasian mantereella tulisi olla vallitsevan geopoliittisen pluralismin tukeminen, mikä itsessään hillitsisi jonkin Yhdysvaltojen hegemonista asemaa potentiaalisesti uhkaavan Euraasian mantereen suurvallan valtafytkimyksiä (Brzezinski 1997, 198). Brzezinskin mukaan Yhdysvaltojen tulisi tukea geopoliittista pluralismia eli tukea vastikään Neuvostoliiton alaisuudesta itsenäistyneiden valtioiden poliittista ja taloudellista vakautta Kaspianmeren ja Keski-Aasian alueilla. Tämä puolestaan hillitsisi Venäjän ulkopoliittisen johdon imperialistisia haaveita ja siten tukisi Venäjän omaa rauhanomaista demokratiakehitystä. (Brzezinski 1997, 120–121.) Ulkoministeri Ason Euraasia-visiossa universaalien arvojen levittämisen funktiona on Euraasian juuri mantereen poliittisesti epävakaiden ja strategisesti tärkeiden valtioiden vakauttaminen. Universaalien arvojen edistämistä Kaspianmeren ja Keski-Aasian alueiden valtioissa voi tarkastella Brzezinskin mainitsemasta geopoliittisen pluralismin päämäärän näkökulmasta. Tämä puolestaan merkitsisi, että ulkoministeri Ason vapauden ja vaurauden kaaren visio osaltaan tukee Yhdysvaltojen hegemonisen aseman jatkumista mahdollisimman pitkään.

しかし言うまでもないことながら、今は帝国主義の時代ではありません。
「新グレートゲーム」の結果、中央アジアが諸外国の都合に翻弄されたり、
服従を強いられるというようなことは、あってはならないことです。主役は
あくまでも、中央アジア諸国自身です。

It goes without saying, however, that we are not now in the age of imperialism. We cannot allow Central Asia to be tossed about by, or forced to submit to the interests of outside countries as a result of a "New Great Game." The leading role must be played by none other than the countries of Central Asia themselves. (Aso 2006f.)

Japanin Keski-Aasian aluetta koskevaa strategiaa käsittelevässä puheessa ulkoministeri Aso esittää huolensa eri suurvaltojen välisen energiapoliittisen ja geopoliittisen kilpailun vaikutuksista Keski-Aasian valtioiden itsemääräämisoikeudelle. Tämän lisäksi hän rinnastaa suurvaltojen energiaintressit alueella jopa luonteeltaan imperialistiseen kilpailuun, jota tulisi

välttää. Lisäksi puheotteessa käytetään pääroolia tarkoittavaa japaninkielistä termiä 主役 (shuyaku), jolla korostetaan alueen valtioiden itsemääräämisoikeutta. (Aso 2006f.) Universaalien arvojen tukeminen asettuu näin ollen geopoliittiseen kontekstiin, jossa näiden arvojen tukeminen näyttäytyy eräänlaisena suojakilpenä Keski-Aasian alueen energiavaroista kiinnostuneiden autoritääristen suurvaltojen kuten Kiinan ja Venäjän valtaintressejä vastaan. Keski-Aasian energiavarojen saatavuus ei suinkaan ole itsestäänselvyys, ja Keski-Aasiaa käsittelevässä puheessa Aso tuo nimenomaan esiin Keski-Aasian eristäytyneen sijainnin Euraasian mantereeseen sisämaassa, mikä hankaloittaa alueen luonnonvarojen vientiä kansainvälisille markkinoille. Eristäytynyt sijainti puolestaan heikentää hänen mukaansa alueen valtioiden taloudellista ja poliittista itsenäisyyttä. (Aso 2006f.) Keski-Aasian energiavarojen kuljetusreitit ovat olleet Venäjälle geopoliittisen manipuloinnin väline, jonka kautta Venäjä on pyrkinyt hallinnoimaan ja säätelemään näiden energiavarojen pääsyä globaaleille markkinoille (Brzezinski 1997, 140). Japani on pyrkinyt ratkaisemaan tätä geopoliittista ongelmaa esimerkiksi osallistumalla Yhdysvaltojen tukeman Baku–Tbilisi–Ceyhan -öljyputken rahoittamiseen, ja tämä öljyputki kuljettaisi öljyä Azerbaidžhanin Kaspianmeren öljykentiltä Georgian kautta kohti Turkin Ceyhanin satamakaupunkia Välimerellä (Masaki 2006).

Zbigniew Brzezinskin mukaan Yhdysvaltojen tulisi varmistaa, että globaalilla yhteisöllä olisi avoin pääsy Kaspianmeren alueen taloudellisten resurssien hyödyntämiseen. Tärkeää oli myös estää alueen resurssien ajautuminen yksittäisen suurvallan hallintaan. (Brzezinski 1997, 148.) Stephen Blank huomauttaa, että Yhdysvallat on päinvastoin pyrkinyt monipuolistamaan Keski-Aasian valtioiden kauppakumppaneita ja avaamaan alueen energiavarat kansainväliselle kaupankäynnille, minkä Kiina ja Venäjä toisaalta tulkitsevat omien energiaintressiensä vastaiseksi kehityskuluksi (Blank 2007, 314). Läntisten kauppakumppanien vetäytyminen Keski-Aasiasta johtaisi luonnollisesti Kiinan ja Venäjän energiaintressien dominoimiseen alueella, mikä muuttaisi huomattavasti Euraasian mantereeseen suurvaltojen valtasuhteita, mikä puolestaan olisi uhka Yhdysvaltojen hegemonisen maailmanpoliittisen aseman jatkuvuudelle. Universaaleja arvoja painottavaa ulkopoliittista strategiaa vasten on huomionarvoista, että Kiina vastustaa puuttumista Keski-Aasian valtioiden sisäisiin asioihin esimerkiksi ihmisoikeuskysymyksissä (Koolae ja Tishehyar 2009, 275). Ulkoministeri Ason näkemys suurvaltojen geopoliittisten valtaintressien seurauksista Keski-Aasian valtioiden itsenäisyyden vaarantumiselle heijastaa näkemystä, jossa nämä maat olisivat vaarassa alistua Venäjän ja

Kiinan vaikutuspiireihin ilman läntisten toimijoiden väliintuloa. Näin ollen universaalien arvojen edistämisen retoriikalla pyritään legitimoimaan Japanin sekä sen läntisten kumppaneiden poliittinen läsnäolo Kaspianmeren ja Keski-Aasian alueilla, jotta alueiden energiavarat eivät päätyisi pelkästään maantieteellisesti läheisten autoritääristen suurvaltojen haltuun.

The currently dominant American global system, within which “the threat of war is off the table”, is likely to be stable only in those parts of the world in which American primacy, guided by a long-term geostrategy, rests on compatible and congenial sociopolitical systems, linked together by American-dominated multilateral frameworks (Brzezinski 1997, 56).

Zbigniew Brzezinski arvioi, että Yhdysvaltojen globaali ylivalta nojaa pitkälti yhteensopiviin ja samanmielisiin yhteiskuntapoliittisiin järjestelmiin sekä Yhdysvaltojen johtamiin monenvälisiin viitekehyksiin (Brzezinski 1997, 56). Näin ollen vapauden ja vaurauden kontekstissa universaalien arvojen tukeminen Euraasian mantereella tukee epäsuorasti Yhdysvaltojen maailmanpoliittisen ylivallan jatkuvuutta. Lisäksi Nato on yksi tärkeimmistä Yhdysvaltojen valta-asemaa sekä samalla globaalia vakautta tukevista viitekehystistä (Brzezinski 1997, 28). Ulkoministeri Aso puolestaan kannatti Japanin ja Naton välisen yhteistyön syventämistä, ja tällainen yhteistyö oli esillä kummassakin vapauden ja vaurauden kaarta käsittelevässä puheessa (Aso 2006g, Aso 2007c). Yuasa Takeshi on jopa esittänyt, että Japanin ja Naton välisen yhteistyön syventäminen olisi toiminut ensisijaisena motiivina vapauden ja vaurauden kaaren ideologiselle projektille (Yuasa 2008, 63). Toisessa vapauden ja vaurauden kaarta käsittelevässä puheessa Aso mainitsee EU:n, Etyjin ja Naton esimerkkeinä turvallisuuspoliittisista toimijoista, joiden kanssa Japani tiivistää yhteistyötä Itä- ja Keski-Euroopan maiden demokratiakehityksen turvaamiseksi (Aso 2007c). Keski-Aasian tasavallat ovat samoin tiivistäneet yhteistyötä Naton kanssa kylmän sodan päätyttyä, ja ne liittyivät Naton rauhankumppanuusohjelman jäseniksi vuonna 1994. Terrorismin vastaisen sodan kontekstissa Yhdysvallat on vähentänyt kritiikkiä Keski-Aasian autoritaaristen valtioiden ihmisoikeusrikkomuksia kohtaan. (Chung 2004, 998.)

一方中央アジアでは、欧州各国だけでなく、ロシアや中国と一緒に働く可能性があるのでしょ。

At the same time, there is the possibility that we could work together with not only the countries of Europe but also Russia and China (Aso 2007c).

Vuoden 2007 maaliskuussa vapauden ja vaurauden kaaren visiota käsittelevässä puheessaan ulkoministeri Aso tuo esiin mahdollisuuden, että eurooppalaisten valtioiden lisäksi Japani olisi avoin yhteistyölle Venäjän ja Kiinan kanssa Keski-Aasiassa (2007c). Luultavasti eurooppalaisilla yhteistyökumppaneilla alueilla viitataan ensisijaisesti Natoon turvallisuuspoliittisena viitekehystenä ja yhteistyöllä viitataan ensisijaisesti turvallisuuspoliittiseen yhteistyöhön alueellisen terrorismin uhan kitkemiseksi. Keski-Aasian diplomatiaa käsittelevässä puheessaan Aso oli huolissaan terrorismin seurauksista alueen sisäiselle vakaudelle, minkä johdosta Japani on sitoutunut tukemaan maiden rajavalvontaa (Aso 2006f). Yhteistyöllä Venäjän ja Kiinan kanssa Keski-Aasiassa viitataan luonnollisesti vuonna 2001 perustettuun Shanghain yhteistyöjärjestöön, jonka virallisiin jäsenmaihin lukeutuivat Kiina, Venäjä, Kazakstan, Kirgisia, Uzbekistan ja Tadžikistan. Järjestön ensisijaisena päämääränä on pyrkiä koordinoimaan alueen turvallisuuspoliittista yhteistyötä ei-perinteisten turvallisuushkien kuten terrorismin, separatismien ja järjestäytyneen rikollisuuden vastaisessa taistelussa (Aris 2009, 457–458, 464–465). Toisaalta Elaheh Koolae and Mandana Tishehyar huomioivat, että Shanghain yhteistyöjärjestö on Kiinalle erittäin merkittävä diplomaattisen vaikutusvallan kanava Keski-Aasiassa (Koolae ja Tishehyar 2009, 280). Tämän lisäksi Shanghain turvallisuusjärjestön puitteissa tapahtuva yhteistyö on saanut myös uusia ulottuvuuksia, ja esimerkiksi syyskuussa 2003 järjestön jäsenmaat solmivat sopimuksen taloudellisesta yhteistyöstä ja vuonna 2006 jäsenmaiden energiaministerit ovat keskustelleet potentiaalisesta energiapoliittisesta yhteistyöstä jäsenmaiden välillä (Koolae ja Tishehyar 2009, 274–275).

Stephen Aris huomauttaa, että moni amerikkalainen tutkija on tulkinnut Shanghain yhteistyöjärjestön Venäjän ja Kiinan geopoliittisena vastatoimenpiteenä Yhdysvaltojen strategisille intresseille Keski-Aasiassa, ja Yhdysvallat ulossulkeva turvallisuuspoliittinen viitekehys herättää herkästi epäluuloja amerikkalaisissa tutkijoissa (Aris 2009, 458). Zbigniew Brzezinski esitti Yhdysvaltojen tärkeäksi strategiseksi päämääräksi estää Yhdysvaltoja vastaan suuntautuvien liittoutumien syntymisen Euraasian mantereella, ja hänelle Venäjän ja Kiinan välinen avoimesti Yhdysvalloille vihamielisen liittouman synty oli potentiaalisesti uhkaava, vaikkakin epätodennäköinen skenaario (Brzezinski 1997, 40, 116–117). Näin ollen Shanghain yhteistyöjärjestön turvallisuuspoliittinen ja potentiaalisesti kasvava energiapoliittinen yhteistyö herättää luonnollisesti epäluuloja niin Japanissa kuin Yhdysvalloissa. Tällainen läntiset

kumppanit ulossulkeva yhteistyömekanismi edistää toisin sanoen autoritääristen suurvaltojen intressien dominoimista alueella.

Joka tapauksessa Aso kehottaa puheotteessa epäsuorasti Japania lähentymään Shanghain yhteistyöjärjestön kanssa. Tämä näkemys heijastaa Japanin kansainvälisten suhteiden tutkijan, Iwashita Akihiron, näkemyksiä Japanin potentiaalista toimia diplomaattisena välittäjänä Yhdysvaltojen sekä Kiinan ja Venäjän välillä tiivistämällä diplomaattisia suhteitaan kyseiseen järjestöön. Hän esitti nämä näkemyksensä Japanin Euraasia-diplomatiaa koskevassa raportissa maaliskuussa 2007. (Iwashita 2008, 73.) Ulkoministeri Aso piti toisen vapauden ja vaurauden kaarta käsittelevän puheensa samoihin aikoihin maaliskuussa 2007.

Tästä yhteistyöehdotuksesta huolimatta kyseinen alueellinen järjestö ajautuu arveluttavaan valoon ulkoministeri Ason arvopohjaista diplomatiaa vasten. Chung Chien-peng muistuttaa, että Shanghain yhteistyöjärjestössä Kiina korostaa puuttumattomuuden periaatetta valtion sisäisiin asioihin alueellisen yhteistyön perustana (Chung 2004, 993). Toisin sanoen Kiina ei edellytä demokratiakehitystä tukevia tai ihmisoikeustilannetta parantavia reformeja Keski-Aasian autoritäärisiltä yhteistyökumppaneiltaan. The Guardian -lehden kansainväliseen politiikkaan erikoistunut kolumnisti, Simon Tisdall, luonnehti Shanghain yhteistyöjärjestöä diktaattorien klubiksi, millä hän viittasi tämän alueellisen järjestön hallitusten autoritääriin arvopohjaan (Tisdall 2006). Tämän lisäksi terrorismin vastainen taistelu Keski-Aasian valtioiden yhteiskunnallisissa kontekstissa olennaisesti tukee istuvien autoritääristen hallitusten valta-aseman vakautta (Aris 2009, 462). Esimerkiksi Human Rights Watch kritisoi vuonna 2006, että Shanghain yhteistyöjärjestön jäsenmaat hyödyntävät terrorismin vastaisen taistelun retoriikkaa naamioidakseen ja oikeuttaakseen etnisten tai uskonnollisten vähemmistöjen syrjinnän omilla alueillaan (Human Rights Watch 2006). Näin ollen ulkoministeri Ason epäsuora ehdotus Japanin yhteistyöstä tämän järjestön kanssa jää melko pintapuoliseksi viittaukseksi vapauden ja vaurauden kaaren visiossa. Shanghain yhteistyöjärjestön kautta Kiina valvoo omia turvallisuus- ja energiapoliittisia intressejään alueella. Tämän lisäksi tämä viitekehys ei perustu universaalien arvojen kunnioitukselle eikä sisällä läntisiä jäsenmaita. Tämä antaa yhteistyöjärjestölle symbolisen arvon vapauden ja vaurauden kaaren visiolla vastakkaisena viitekehyksenä.

Keski-Aasiassa on tärkeä strateginen merkitys myös Abe Shinzon nykyiselle pääministerikaudelle. Mina Pollmann raportoi, että lokakuussa 2015 Abe kävi virallisella

valtiovierailuilla jokaisessa viidessä Keski-Aasian valtiossa sekä Mongoliassa. Abe oli erittäin kiinnostunut investoinneista valtioiden infrastruktuurin ja teollisuuden kehittämiseksi, sillä nämä investoinnit edustavat tärkeää taloudellista mahdollisuutta Japanille. Tämän lisäksi Mina Pollmann arvioi, että valtiovierailut toimivat vastapainona Kiinan kasvavalle vaikutusvallalle alueella. (Pollmann 2015.) Näin ollen Keski-Aasian asema eräänä Japanin ulkopoliittikan strategisena painopisteenä on edelleen nähtävissä Aben nykyisellä pääministerikaudella.

6.3. ”Sydämen infrastruktuuri”

Lopuksi tarkastelen Japanin kulttuuridiplomatian roolia vapauden ja vaurauden kaaren projektissa. Joseph Nyen mukaan valtion kulttuuri oli yksi pehmeän vallan kolmesta ensisijaisesta resurssista (Nye 2004, 11). Ulkoministeri Aso oli vannoutunut manga- ja animefani, ja hän oli kiinnostunut näiden populäärikulttuurin tuotteiden hyödyntämisestä Japanin kansainvälisen imagon kohottajana (Lam 2007, 350–351). Toisin sanoen hän tiedosti Japanin populäärikulttuurin arvon pehmeän vallan resurssina kansainvälisessä politiikassa.

What is the image that pops into someone's mind when they hear the name "Japan"? Is it a bright and positive image? Warm? Cool? The more these kinds of positive images pop up in a person's mind, the easier it becomes for Japan to get its views across over the long term. In other words, Japanese diplomacy is able to keep edging forward, bit by bit, and bring about better and better outcomes as a result. (Aso 2006d.)

Vuonna 2006 Digital Hollywood -yliopistossa esittämässään puheessa hän liitti Japanin kulttuuriin yhdistetyt mielikuvat merkittäväksi Japanin diplomatian työkaluksi (Aso 2006d). Taustalla vallitsee selvästi viittaus Joseph Nyen pehmeän vallan teoriaan, jossa hyvän kansainvälisen imagon kautta valtio saa kansainvälisessä yhteisössä osakseen kunnioitusta, joka puolestaan välittyy ymmärrykseksi viehätysvoimaisen valtion ulkopoliittisia tavoitteita kohtaan (Nye 2004, 5). Kulttuuridiplomatiaa käsittelevässä puheessaan hän mainitsi sekä perinteisiä japanin kulttuurisia perinteitä kuten teeseremonian että myös populäärikulttuurin muotoja kuten mangan ja animen (Aso 2006d). Vuonna 2002 Douglas McGray julkaisi artikkelin ”Japan’s Gross National Cool”, jossa hän korosti Japanin kulttuurin viehätysvoimaa merkittävänä hyödyntämättömänä pehmeän vallan resurssina ja esitti, että Japani on kulttuuriselta viehätysvoimaltaan suurvallan veroinen valta. Kulttuurinen viehätysvoima perustui erityisesti

nuorisolle suunnatun populäärikulttuurin lisäksi kulutuselektroniikkaan, arkkitehtuuriin ja ruokakulttuuriin. (McGray 2002.) Peng Er Lam tulkitsee, että McGrayn artikkelin väite Japanista kulttuurisena suurvaltana on vakiintunut osaksi yleistä kansallista diskurssia Japanissa (Lam 2007, 352). Japanin kulttuurinen pääoma on merkittävä osa myös ulkoministeri Ason Euraasia-strategiaa.

ここに、「自由と繁栄の弧」を推し進めようとする我が外交の、心のインフラは既に相当築かれているのであると申し上げ、お終いにしたいと思えます。

In relaying this story to you I would like to leave you with a final thought as I bring my remarks to a close, and that is the fact that there already exists a considerable amount of the "psychological infrastructure"--the infrastructure of the heart--upon which Japanese diplomacy will advance the Arc of Freedom and Prosperity. (Aso 2006g.)

Vapauden ja vaurauden kaarta käsittelevässä puheessaan ulkoministeri Aso viittaa vapauden ja vaurauden kaarella jo sijaitsevaan sydämen infrastruktuuriin, jonka hän katsoo edistävän Japanin diplomaattisia pyrkimyksiä Euraasian mantereella. Japaniksi hän viittaa sydämen infrastruktuuriin termillä *心のインフラ* (*kokoro no infura*). (Aso 2006g.) Sydämen infrastruktuuri on viittaus jälleen kerran Joseph Nyen pehmeän vallan teoriaan. Japanin oletettu mainepääoma eri Euraasian mantereiden valtioissa esitetään psykologisena infrastruktuurina, jonka ajatellaan tukevan näiden valtioiden suosiollisuutta Japanin diplomaattisille intresseille.

Ensimmäisessä vapauden ja vaurauden kaaren puheessa ulkoministeri Aso kuvailee esimerkiksi Puolan roolia Ukrainan vakauden tukemisessa. Japaninkin osin rahoittama informaatioteknologiaan erikoistuva puolalainen instituutio tukee nyt informaatioteknologian käyttöönottoa Ukrainassa. Tämän anekdootin yhteydessä Aso huomioi japanilaisen mangan suosion Puolassa. (Aso 2006g.)

In other words, we are looking to increase our cooperation with countries that have a deep understanding of Japan and that have advantages both geographically and culturally in providing assistance strategically to promising countries within the "arc of freedom and prosperity". Cooperation with countries in just that position, such as Poland, proves to be tremendously worthwhile. (Aso 2006g.)

Tässä puheotteessa Ukraina esitetään lupaavana ja strategisesti tärkeänä valtiona vapauden ja vaurauden kaarella (Aso 2006g). Ukraina edustaa Brzezinskin Euraasian shakkilaudalla geopoliittista avainvaltiota, jonka vakaudella on merkittäviä seurauksia koko Euraasian suurvaltojen väliselle vallan jakautumiselle (Brzezinski 1997, 46). Ukrainan kaltaisten

strategisten valtioiden vakauden tukemiseksi Japani tarvitsee rinnalleen kumppaneita. Aso mainitsee vapauden ja vaurauden kaaren kumppanuuden edellytyksiksi maantieteellisten ja kulttuurisesti otollisten tekijöiden lisäksi myös syvän ymmärryksen Japanista (Aso 2006g). Japanin kulttuuridiplomatia epäilemättä toimii tärkeänä kanavana tämän niin sanotun syvän ymmärryksen tukemiseksi. Näin ollen Japanin kulttuuridiplomatian nähdään tiivistävän Japanin diplomaattisia suhteita sen yhteistyökumppaneihin vapauden ja vaurauden kaarella. Näin ollen viittaus japanilaisen mangan suosioon Puolassa ei ole satunnainen huomautus, vaan kyseessä on viittaus ulkoministeri Ason johdonmukaiseen kulttuuridiplomatian strategiaan, jonka hän sisällyttää Euraasia-visiona työkaluksi.

Ason mainitsema esimerkki Japanin ja Puolan välisestä teknologisesta yhteistyöstä kytkeytyy samalla Japanin ja Naton välisten suhteiden kehityspotentiaaliin. Japanin ja Naton välisen yhteistyön kehittäminen oli tärkeä ulkopoliittinen strategia niin ulkoministeri Asolle kuin pääministeri Abelle (Aso 2006e, Abe 2007a). Lisäksi ulkoministeri Aso oli esittänyt Naton tärkeäksi kumppaniksi Japanille vapauden ja vaurauden kaarella (Aso 2006g). Tässä kontekstissa Puola toimii puheessa esimerkkinä Naton jäsenmaasta, jonka kanssa Japanilla on läheiset diplomaattiset suhteet ainakin osittain Japanin kulttuurituotteiden vetovoimaisuuden johdosta. Näin ollen Japanin kulttuuridiplomatia tukisi epäsuorasti myös Japanin diplomaattisten suhteiden lähentymistä eri Nato-jäsenmaiden kanssa. Tämän lisäksi maaliskuussa 2007 ulkoministeri Aso mainitsee Tanskan ulkoministerin myönteisen suhtautumisen Japanin ja Naton välisten suhteiden lähentymiseen sekä vapauden ja vaurauden kaaren visioon (Aso 2007c). Tästä voisikin päätellä, että Japanin kulttuuridiplomatian funktio niin sanottuna sydämen infrastruktuurina merkitsee, että kulttuurisilla pehmeän vallan resursseilla ulkoministeri Aso pyrkii vahvistamaan eri valtioiden suopeutta omalle Euraasia-visiolleen sekä Japanin ja Naton suhteiden lähentymiselle.

Ulkoministeri Aso mainitsi kulttuuridiplomatiaa käsittelevässä puheessaan japanilaisen jalkapalloaiheisen Kapteeni Tsubasa -animesarjan tunnettavuuden Irakissa, minkä johdosta Japanin itsepuolustusvoimat olivat liimanneet jalkapalloaiheisen sarjan tarroja vesihuoltosäiliöihinsä (Aso 2006d). Peng Er Lam arvioi, että Kapteeni Tsubasa -aiheisten tarrojen kautta pyritään pehmentämään Japanin itsepuolustusvoimien julkista imagoa paikallisten keskuudessa Irakissa (Lam 2007, 354). Japanin itsepuolustusvoimien

humanitääriset avustustehtävät Irakissa olivat sekä ulkoministeri Asolle ja pääministeri Abelle kansallisen ylpeyden aihe. Lisäksi se edusti pääministeri Abelle tärkeää ennakkotapausta Japanin kontribuutioista kansainvälisen rauhan hyväksi. Hän pyrki laajentamaan Japanin osallistumista kansainvälisiin rauhantehtäviin sekä kehittää Japanin ja Naton välistä yhteistyötä proaktiivisen diplomatian strategian mukaisesti. (Abe 2007a.) Näin ollen ulkoministeri Ason kulttuuridiplomatialla on funktionsa myös tämän proaktiivisen diplomatian periaatteen edistämässä. Kulttuuridiplomatian keinoin edistetään mielikuvaa Japanista rauhanomaisena ja rakentavana kansainvälisenä toimijana.

Japanin kulttuuridiplomatian roolia vapauden ja vaurauden kaarella tulee tarkastella myös geopoliittisen kilpailun näkökulmasta Japanin ja Kiinan välillä. Esimerkiksi Peng Er Lam arvioi, että Japanin kulttuurituotteiden korostaminen pehmeän vallan lähteenä edustaa ulkopoliittisen kilpailun strategiaa taloudellisesti nopeasti vahvistuvaa Kiinaa vastaan (Lam 2007, 352–353). Keski-Aasia onkin yksi tärkeä Japanin ja Kiinan välisen geopoliittisen kilpailun areena vapauden ja vaurauden kaarella alueen energiaressurssien vuoksi. Timur Dadabaev huomioi, että sekä Kiina että Japani ovat harjoittaneet kulttuuridiplomatiaa Keski-Aasiassa esimerkiksi järjestämällä kielikursseja alueella. Hän kuitenkin arvioi, että Japani ei kykene tarjoamaan riittävästi työskentelymahdollisuuksia japanin opiskelijoille, kun taas kiinalaiset yritykset tarjoavat merkittävästi enemmän työskentelymahdollisuuksia kiinan opiskelijoille. (Dadabaev 2014, 137–139.) Näin ollen lukuisat Kiinan tarjoamat työmahdollisuudet alueella luultavasti vaikuttavat merkittävästi Kiinan kansainväliseen imagoon ja yleiseen houkuttelevuuteen alueella. Joka tapauksessa Japanilla on paljon diplomaattista vaikutusvaltaa alueella erityisesti myöntämänsä kehitysavun johdosta (Dadabaev 2014, 130). Osoituksena Japanin pehmeästä vallasta alueella toimii kesäkuussa 2006 Japanin ja Keski-Aasian maiden välisen dialogin toimintasuunnitelmaan kirjattu toteamus, jossa Keski-Aasian valtioiden edustajat olivat osoittaneet yksimielisen tukensa Japanin pyrkimykselle pysyvän jäsenyyden saamiseksi YK:n turvallisuusneuvostoon (Ministry of Foreign Affairs of Japan 2006). Näin ollen Japanin kulttuuridiplomatian ja yleisestikin pehmeän vallan kartuttamisen strategian taustalla Euraasia-visiossa vallitsee pitkän tähtäimen päämäärä Japanin turvallisuuspoliittisen aseman parantamiseksi. Pehmeän vallan resurssien kautta luotua diplomaattista vaikutusvaltaa voidaan kanavoida eri valtioiden poliittiseksi tueksi esimerkiksi Japanin ja Naton välisen yhteistyön syventämiselle tai tueksi Japanin pysyvälle paikalle YK:n turvallisuusneuvostossa. Näidenkin

pitkän tähtäimen ulkopoliittisten päämäärien taustalla vallitsee turvallisuuspoliittinen huoli Kiinan sotilaallisen, taloudellisen ja diplomaattisen vaikutusvallan kasvusta ja sen seurauksista Japanin turvallisuuspoliittiselle ympäristölle.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuskysymykseni oli, millaisia turvallisuuspoliittisia päämääriä kätkeytyy proaktiivisen diplomatian ja vapauden ja vaurauden kaaren strategioiden esittämisen taustalle. Aloitin tutkielmani analyysin tarkastelemalla ulkoministeri Aso Taron argumentaatiota, jolla hän perusteli universaaleja arvoja korostavan diplomatian sekä vapauden ja vaurauden kaaren vision soveltuvuutta Japanin ulkopoliitikalle. Analysoin tätä argumentaatiota diskursiivisen identiteettiteorian näkökulmasta, ja löysin yhtymäkohtia erittelemilleni identiteettikonstruktioille myös muista ulkoministeri Ason sekä pääministeri Abe Shinzon ulkopoliittikkaa käsittelevistä puheista. Tulkitsen, että ulkoministeri Aso ja pääministeri Abe manipuloivat tällaisia partikulaarisia identiteettikonstruktioita tietoisesti tukemaan partikulaaristen proaktiivisten ulkopoliittisten strategioiden omaksumista. Diskursiivisen identiteettiteorian lisäksi pehmeän vallan teoria ja soft balancing -strategiat toimivat analyttisinä työkaluina tulkitessani proaktiivisten ulkopoliittisten strategioiden turvallisuuspoliittisia päämääriä.

Vapauden ja vaurauden kaaren puheessa on erityisesti nähtävissä ulkoministeri Ason pyrkimys identifoida Japani läntiseksi vallaksi, jolle olisi tyypillistä universaalien arvojen kuten demokratian ja ihmisoikeuksien syvä kunnioitus. Japanin Meiji-kaudelta alkunsa saanut modernisaatioprosessi lukuisine poliittisine ja yhteiskunnallisine uudistuksineen näyttelee keskeistä roolia tässä identiteettikonstruktiossa, sillä tämän historiallisen viitekohteen avulla ulkoministeri Aso kykenee liittämään läntiseen identiteettiin kansallista ylpeyttä vahvistavia elementtejä. Tämän lisäksi ulkoministeri Aso korostaa varhaisen modernisaatiokehityksen seurauksena Japanille karttunutta tietopääomaa esimerkiksi valtion onnistuneen demokratisoitumisprosessin edellytyksistä. Tällainen identiteettikuva legitimoii Japanin asemaa universaalien arvojen puolestapuhujana esimerkiksi vapauden ja vaurauden kaaren vision yhteydessä. Samalla tämä diskursiivinen identiteettikonstruktio toimii ulkoministeri Ason puheissa eräänlaisena pehmeän vallan lähteenä, joka vahvistaa Japanin diplomaattista valta-asemaa tilanteessa, jossa Japanin taloudellinen valta-asema on 90-luvun laman seurauksena heikentynyt.

Tämä läntinen identiteettikonstruktio on yhdenmukainen pääministeri Aben proaktiivisen diplomatian ensimmäisen periaatteen kanssa. Tämän periaatteen mukaan Japanin tulisi tiivistää strategisia suhteitaan universaaleja arvoja kunnioittavien valtioiden kanssa. Näin ollen läntinen identiteettikonstruktio tukee samalla Japanin strategisten suhteiden kehittämistä esimerkiksi Yhdysvaltojen, Australian, Intian ja Nato-jäsenmaiden kanssa. Samalla Japanin rinnastaminen sen läntisiin kumppaneihin edellyttää Japanilta implisiittisesti ulkopoliittisia muutoksia, jotka kytkeytyvät Aben proaktiivisen diplomatian kolmanteen periaatteeseen. Proaktiivisen diplomatian kolmannen periaatteen mukaisesti Abe pyrkii lisäämään Japanin kansainvälisiä kontribuutioita globaalin rauhan ja vakauden hyväksi.

Ulkoministeri Aso korostaa vapauden ja vaurauden kaaren puheessa Japanin itsepuolustusvoimien hyväntahtoista ja rauhanomaista luonnetta samalla, kun hän ylistää Japanin itsepuolustusvoimien toimintaa esimerkiksi kansainvälisissä rauhanrakennusoperaatioissa. Tämä luonnehdinta kytkeytyy ulkoministeri Ason diskursiivisen identiteettiposition rakennusprosessiin, jossa hän rakentaa Japanille uudenlaisen pasifismin arvon ympärille kietoutuneen identiteetin, joka on selkeästi näkyvissä hänen maaliskuussa 2007 Hiroshiman rauhankonferenssissa pitämässään puheessa. Tässä puheessa hän vahvistaa diskursiivista muutosta Japanin pasifistisessa identiteetissä ilmaisemalla, että Japani ei ole enää pelkästään rauhaa rakastava kansakunta vaan myös rauhaa rakentava kansakunta. Tulkitsin tätä diskursiivista valtiollisen identiteetin muutosta Akimoto Daisuken negatiivisen pasifismin ja positiivisen pasifismin käsitteiden avulla. Toisin sanoen ulkoministeri Aso pyrkii vähitellen erottautumaan näkemyksestä, jonka mukaan pasifismin arvo rajoittaisi Japanin kontribuutioita kansainvälisiin rauhanrakennusprojekteihin. Sen sijaan hän pyrkii rakentamaan Japanille diskursiivisen identiteettiposition, jossa sotilaallisten resurssien hyödyntäminen kansainvälisissä rauhanrakennusoperaatioissa nähdään yhdenmukaisena Japanin perustuslain yhdeksannen artiklan pasifistisen periaatteen kanssa.

Tällainen identiteettikonstruktio Japanista aktiivisena rauhanrakentajana tukee luonnollisesti Abe Shinzon proaktiivisen diplomatian kolmatta periaatetta, jonka mukaisesti Japanin tulisi panostaa globaalin rauhan ja vakauden tukemiseen. Abe toteuttaa tätä päämäärää esimerkiksi vahvistamalla Japanin ja Naton välistä kumppanuutta ensimmäisellä pääministerikaudellaan, ja Abe on jatkanut Japanin ja Naton strategisen kumppanuuden kehittämistä myös myöhemmillä

pääministerikausillaan. Tulkitsen, että Japanin itsepuolustusvoimat edustavat Aben ja Ason ajattelussa pehmeän vallan resursseja, joiden aktiivisen hyödyntämisen kautta esimerkiksi YK:n rauhanrakennusoperaatioissa pyritään kohottamaan Japanin kansainvälistä profiilia ja mainepääomaa. Tätä mainepääomaa pyritään hyödyntämään pehmeän vallan resurssina erilaisten strategisten ja turvallisuuspoliittisten päämäärien saavuttamiseksi, ja Abe mainitsikin epäsuorasti poliittisessa linjapuheessaan tammikuussa 2007 YK:n turvallisuusneuvoston pysyvän paikan tavoittelun eräänä tällaisena päämääränä.

Pohjois-Atlantin neuvostossa pitämässään puheessa Abe luonnehti epäsuorasti Japanin pasifismin ihanteen perintöä Japania rajoittavaksi kahleeksi. Tämä paljastaa Aben ideologisen pyrkimyksen höllentää tämän niin sanotun kahleen vaikutusta Japanin ulko- ja turvallisuuspoliittisen roolin kasvuille. Ensimmäisellä pääministerikaudellaan Abe oli tuonut julki pyrkimyksensä ratkaista niin sanotun kollektiivisen itsepuolustuksen ongelman, jossa Japanin perustuslain hallitseva tulkinta kollektiivisesta itsepuolustuksesta perustuslain vastaisena oli rajoittanut Japanin itsepuolustusvoimien tasa-arvoista osallistumista rauhanturvaoperaatioihin. Abe ei onnistunut tässä tavoitteessaan lyhyeksi jääneellä ensimmäisellä pääministerikaudellaan, mutta hän lopulta onnistui tässä tavoitteessaan toisella pääministerikaudellaan. Heinäkuussa 2014 julkistetun hallituksen päätöksen tulkinnan mukaan Japanilla olisi oikeus puolustaa läheistä liittolaistaan tilanteessa, jossa liittolaiseen kohdistuva hyökkäys muodostaisi samalla merkittävän uhan Japanin kansalliselle turvallisuudelle. Näin ollen Aben onnistui lopulta parantaa Japanin itsepuolustusvoimien toimintaedellytyksiä ilman virallisen perustuslakimuutosprosessin aloittamista. Joka tapauksessa Aben proaktiivisen diplomatian kolmannen periaatteen perimmäisenä poliittisena päämääränä on perustuslakireformin toteuttaminen, mikä poistaisi merkittävät perustuslailliset esteet Japanin sotilaallisten resurssien mobilisoinnille. Näin ollen on jokseenkin ironista, että argumenteilla Japanin kontribuutioiden lisäämisestä kansainvälisen rauhan ja vakauden hyväksi Abe pyrkii pitkällä tähtäimellä Japanin militarisoimiseen, millä olisi potentiaalisia epävakauttavia seurauksia Itä-Aasian turvallisuusympäristölle.

David Campbellin näkemyksiä identiteetin toiseuksista lainaten tulkitsen, että universaaleihin arvoihin kiteytynyt Japanin läntinen identiteettikonstruktio rakentuu samalla Pohjois-Korean ja Kiinan edustamia uhkaavia sekä moraalisesti alempiarvoisia toiseuksia vasten. Sekä

ulkoministeri Ason että pääministeri Aben Pohjois-Koreaa käsittelevissä puheotteissa korostui niin sanottu kidnappaustragedia, joka herättää voimakkaita kansallismielisiä tunteita japanilaisten keskuudessa. Linus Hagströmin ja Ulv Hanssenin näkemyksiä mukailleen tulkitsen, että kidnappaustragedian korostamisella Abe ja Aso pyrkivät diskursiivisesti rakentamaan Japanille identiteetin aggressiivisen Pohjois-Korean viattomana uhrina. Korostamalla Pohjois-Korean ihmisoikeusloukkauksia Japanin kansalaisia kohtaan Abe ja Aso vievät huomion pois Japanin Aasian ja Tyynenmeren sodan aikaisista ihmisoikeusrikkomuksista korealaisia alamaisiaan kohtaan, mikä on uhrien lukumäärän perusteella paljon mittavampi ihmisoikeusrikkomus.

Abe ei ensimmäisellä pääministerikaudellaan juuri viitannut Kiinan autoritäärisiin piirteisiin tai ihmisoikeusloukkauksiin, mutta Aso oli ottanut nämä kysymykset esille toimiessaan Koizumi Junichiron ulkoministerinä. Maaliskuussa 2006 Asia Wall Street Journal -lehdelle kirjoittamassaan mielipidekirjoituksessa Aso kritisoi avoimesti kansallismielisyyden nousua Kiinassa, ja joulukuussa 2005 pitämässään Aasian diplomatiata käsittelevässä puheessa Aso rinnasti kansallismieliset purkaukset nuorille demokratioille tyypillisiksi hormonaalisiksi ylilyönneiksi. Samassa puheessa hän rakensi epäsuorasti Japanille diskursiivisen identiteetin kypsänä ja vastuullisena demokratiana. Kiinan Japani-vastaiset mielenosoitukset esimerkiksi vuoden 2005 heinäkuussa toimivat tärkeänä kontekstina tälle Kiinan kansallismielisyyden tuomitsemiselle. Kiinan autoritäärinen yhteiskuntajärjestelmä esitetään näin ollen epäsuorasti syynä Kiinan kansallismielisyyden kasvulle.

Japanin universaaleja arvoja korostava läntinen identiteetti-positio rakentuu näin ollen implisiittisesti sekä Pohjois-Korean että Kiinan autoritäärisiä identiteettejä vasten. Samalla kidnappauskysymyksen korostamisella Pohjois-Koreaa käsittelevissä puheotteissa ja kansallismielisyyden tuomitsemisella Kiinaa käsittelevissä luonnehdinnoissa pyritään tietoisesti kohdistamaan huomio pois Japanin menneistä ihmisoikeusloukkauksista näitä valtioita kohtaan 1930- ja 1940-luvuilla. Vapauden ja vaurauden kaaren visiota luonnehtivassa puheessa Aso pyrkii peilikuvametaforan avulla rakentamaan Japanille diskursiivisen identiteetin hyveellisenä ja universaaleja arvoja kunnioittavana läntisenä toimijana, jonka mainepääomaa keisarillisen Japanin 1930- ja 1940-luvun sotarikokset eivät enää tahraisi. Toisaalta tällaisen diskursiivisen identiteetin rakentumista sävyttää juuri ulkoministeri Ason ja pääministeri Aben

kansallismielinen poliittinen profiili. Kumpikin heistä on suhtautunut kriittisesti Kiinan ja Etelä-Korean pyrkimyksiin manipuloida Japanin Aasian ja Tyynenmeren sodan aikaisiin sotarikoksiin liittyvää syyllisyydentunnetta edistääkseen omia ulkopoliittisia intressejään. Näin ollen ulkoministeri Aso pyrkii rakentamallaan diskursiivisella positiolla osoittamaan, etteivät Kiinan tai Etelä-Korean pelot Japanin militarisoitumisesta tule rajoittamaan Aben pääministerikauden pyrkimystä Japanin aktiivisemmän ulko- ja turvallisuuspoliittisen profiilin kehittämiseksi. Näin ollen ulkoministeri Ason ja pääministeri Aben kansallismielinen poliittinen profiili on implisiittisesti läsnä Japanille rakennetussa läntisessä identiteetti-positiossa, sillä tämän identiteettikonstruktion kautta pyritään samalla epäsuorasti vähättelemään Aasian ja Tyynenmeren sodan aikaisten sotarikosten merkitystä Japanin nykyiselle ulkopoliitikalle.

Läntiselle identiteetti-positiolle vastakkaiset toiseudet, Pohjois-Korea ja Kiina, edustavat myös merkittäviä turvallisuusuhkia, jotka vaikuttavat piilevästi kimmokkeina proaktiivisen diplomatian omaksumiselle. Ensimmäisessä poliittisessa linjapuheessaan syyskuussa 2006 pääministeri Abe mainitsee eksplisiittisesti, että Pohjois-Korean heinäkuussa suorittama ydinkoe toimi tärkeänä syynä proaktiivisen ulkopoliittisen profiilin omaksumiselle. Esimerkkinä tällaisesta profiilista hän mainitsee Japanin diplomaattisen vaikutusvallan YK:n turvallisuusneuvostossa Pohjois-Koreaa koskevien sanktioiden käyttöönotossa. Tämä kuvastaa hyvin Aben proaktiivisen diplomaattisen strategian ydinperiaatetta. Abe pyrkii aktiivisen ja osallistuvan ulkopoliittikan kautta rakentamaan Japanille diplomaattista vaikutusvaltaa eli toisin sanoen pehmeää valtaa, jota Japani kykenisi sitten myöhemmin aikoina hyödyntämään turvallisuuspoliittisten päämäärien saavuttamiseksi erinäisissä kriisitilanteissa.

Abe puolestaan otti tavoitteekseen Japanin ja Kiinan välisten diplomaattisten suhteiden lähentämisen ensimmäisellä pääministerikaudellaan. Tästä sovittavasta asenteesta viestii esimerkiksi Aben päätös olla vierailematta Yasukuni-pyhäkössä. Joka tapauksessa Aben ja ulkoministeri Ason puheista on havaittavissa lukuisia otteita, joissa he ilmaisevat epäilyksensä Kiinan sotilaallisen vallan kasvun tarkoitusperiä kohtaan. Abe kannattikin Eurooppa-vierailullaan tammikuussa 2007 aseiden vientikiellon ylläpitämistä Kiinaan, mitä tulkitseen soft balancing -strategiana Kiinan sotilaallisen vahvistumisen hillitsemiskeinona. Tämän lisäksi tulkitseen, että tammikuussa 2007 pitämässään poliittisessa linjapuheessa Abe viittaa Japania ympäröivillä raivoavilla myrskyaallokoilla epäsuorasti Kiinaan turvallisuusuhkana, joka toimii

oikeutuksena monille Aben kannattamille institutionaalisille muutoksille kuten proaktiiviselle diplomatialle ja perustuslakimuutokselle.

Japanin ja Yhdysvaltojen välisen kumppanuuden vahvistaminen oli yksi keskeisimmistä Aben ulkopoliittisista päämääristä, jonka voi katsoa sisältyvän myös proaktiivisen diplomatian ensimmäiseen periaatteeseen. Aktiivisemmän ja osallistuvamman kansainvälisen roolin tavoittelulla Abe pyrkii vahvistamaan maiden välistä turvallisuuspoliittista liittoumaa kasvattamalla samalla Japanin mainepääomaa Yhdysvaltojen silmissä, minkä hän laskelmoi potentiaalisesti kanavoituvan Yhdysvaltojen turvallisuuspoliittiseksi tueksi esimerkiksi kärjistyneessä konfliktitilanteessa Japanin ja Kiinan välillä. Tulkitsen, että Pohjois-Korea ja Kiina olivat implisiittisesti läsnä Aben kuvailuissa Japanin turvallisuusympäristön rajuista muutoksista, joilla Abe perusteli Japanin ja Yhdysvaltojen välisen turvallisuusliiton vahvistamista hänen tammikuussa 2007 pitämässään linjapuheessa. Tämän lisäksi tulkitsen, että Aben ehdotus Japanin ja Yhdysvaltojen välisen ohjutorjuntajärjestelmän kehittämisestä toimii soft balancing -strategian funktiossa Kiinan hillitsemiseksi. Pohjois-Korean sotilaalliset provokaatiot toimivat legitiiminä oikeutuksena tälle turvallisuuspoliittiselle järjestelylle, joka toimii samalla myös epäsuorasti sotilaallisena varautumismekanismina Kiinan sotilaallisten ambiitioiden kasvulle.

Tulkitsen, että Japanille diskursiivisesti rakennettu läntinen identiteetti kohdistuu hienovaraisesti Kiinan valta-asemaa vastaan esimerkiksi Aben kannattamassa proaktiivisen diplomatian toisessa periaatteessa, jossa hän kannattaa avoimen ja innovatiivisen Aasian rakentamista. Samoin pääministeri Abe oli maininnut Nato-puheessaan tammikuussa 2007 Japanin aktiivisen osallistumisen Itä-Aasian huippukokoukseen yhdeksi proaktiivisen diplomatian strategian ilmenemismuodoksi. Näin ollen tarkastelen proaktiivisen diplomatian toisen periaatteen luonnehdintaa avoimen Aasian rakentamisesta suhteessa vuonna 2005 perustetun Itä-Aasian huippukokouksen viitekehykseen, jonka lopullisen kokoonpanon vakiintumisen määrittelyssä Japanilla oli diplomaattista vaikutusvaltaa. Japani kannatti avoimuutta tämän institutionaalisen viitekehyksen ideologisena perustana, ja käytännössä Japani kannatti Australian, Intian ja Uuden-Seelannin jäsenyyttä Itä-Aasian huippukokoukseen Kiinan toiveiden vastaisesti. Itä-Aasian huippukokouksen lopullista kokoonpanoa voi tulkita Japanin soft balancing -strategiana, jossa Japani pyrkii sosiaalistamaan Kiinan universaaleihin

arvoihin tai ainakin rajoittamaan Kiinan aggressiivisia ja unilateraaleja ulkopoliittisia toimia tämän viitekehyksen puitteissa.

Japanille diskursiivisesti rakennettu läntinen identiteettipositio ja proaktiivisen diplomatian ensimmäinen periaate tukivat myös Japanin ja Intian välisen strategisen kumppanuuden vahvistamista Aben ensimmäisellä pääministerikaudella. Pääministeri Abe mainitsi virallisella valtiovierailullaan elokuussa 2007 tuomari Radhabinod Palin henkilön yhtenä esimerkkinä Japanin ja Intian välisestä historiallisesta läheisyydestä. Intialainen tuomari Pal on tunnettu hahmo Japanin kansallismielisissä ja revisionistissa piireissä, sillä hän antoi eriävän mielipiteen Tokion sotarikosoikeudenkäynnin tuomarien päätökseen, jossa A-luokan sotarikoksista syytetyt japanilaiset tuomittiin syyllisiksi. Abe tulkitsee tätä toiseen maailmansotaan liittyvää tapahtumaa eräänlaisena pehmeän vallan resurssina maiden välillä, mikä on mielenkiintoista ottaen huomioon toisen maailmansodan aikaisten tapahtumien merkittävän rasitteen Japanin mainepääomalle. Näin ollen toisen maailmansodan aikaisen historian politisoimattomuus Japanin ja Intian välisissä suhteissa tukee maiden välisen strategisen kumppanuuden tiivistämistä osana Aben proaktiivista diplomatiata. Proaktiivisen diplomatian harjoittamisen edellytykseksi rakennetun läntisen identiteetin yksi funktio olikin tulkintani mukaan Japanin kipeiden sotarikosten muiston vähättely.

Tämän lisäksi yksi tärkeä syy Japanin Intia-suhteiden vahvistamiselle liittyi merikuljetusväylien puolustusyhteistyön kehittämiseen. Valtiovierailullaan Abe mainitsee käsitteen Broader Asia, jonka kautta hän esittää epäsuorasti turvallisuusyhteistyömekanismin kehittämistä Yhdysvaltojen, Australian, Intian ja Japanin välille. Tämä demokraattisten toimijoiden ympärille rakentunut turvallisuusyhteistyöehdotus manifestoitui käytännössä syyskuussa 2007 järjestetyn Malabar-laivastoharjoituksen myötä, mikä herätti tosin jyrkkää kritiikkiä Kiinalta. Tulkitsen aloitetta nelinvälisestä turvallisuusyhteistyöstä soft balancing -strategian valossa eräänlaisena puolustusjärjestelynä osallistujamaiden välillä, minkä kautta osallistujamaat pääsivät samalla harjoittelemaan koordinoitua puolustusyhteistyötä merialueilla. Tulkitsen, että Kiinan valta-aseman kasvun sotilaallisiin seurauksiin varautuminen oli läsnä nelinvälisen turvallisuusyhteistyön julkilausumattomana taustaoletuksena, vaikka lopulta Kiinan äänekkäät protestoinnit saivat osallistujamaat kuitenkin luopumaan tästä turvallisuuspoliittisesta yhteistyömekanismista. Tärkeät taloudelliset keskinäisriippuvuudet luonnollisesti hillitsevät

Japanin ja sen kumppanivaltioiden pyrkimyksiä ryhtyä avoimeen sotilaalliseen vastakkainasetteluun Kiinan kanssa.

Aben nelinvälisen turvallisuusyhteistyömekanismin ajatuksessa korostettiin osallistujamaiden demokraattista luonnetta. Samoin ulkoministeri Aso puolusti maaliskuussa 2006 kirjoittamassaan mielipidekirjoituksessa Japanin ja Yhdysvaltojen turvallisuusallianssin legitimitettä vetoamalla valtioiden jaettuun arvopohjaan demokraattisina valtioina. Tämän johdosta esitän, että ulkoministeri Ason ja pääministeri Aben Japanille diskursiivisesti rakentama läntinen identiteetti-positio on osittain tietoisesti suunnattu legitimoimaan Japanin osallisuutta erilaisiin liittoumiin, joiden tehtävänä on epäsuorasti hillitä Kiinan valta-aseman kasvua. Tämä on samalla Aben proaktiivisen diplomatian ensimmäisen periaatteen yksi tosiasiallinen päämäärä.

Lopuksi tarkastelin ulkoministeri Ason vapauden ja vaurauden kaaren visiota geopolittisten viitekehysten näkökulmasta. Tulkitsin Kaukasuksen ja Keski-Aasian alueita Mackinderin luonnehtiman Euraasian sydänmaan strategisesti keskeisinä alueina, joiden energiareсурssit ovat avautuneet suurvaltojen väliselle kilpailulle Neuvostoliiton hajoamisen seurauksena. Universaalien arvojen korostaminen Japanin kumppanuussuhteiden perustana vapauden ja vaurauden kaaren vision yhteydessä edustaa eräänlaista hienovaraista soft balancing -strategiaa Euraasian sydänmaan suojelemiseksi. Kiina puolestaan edustaa sydänmaan resursseja havittelevaa uhkaavaa suurvaltaa, jonka valta-yrkimyksiä Japani epäsuorasti hillitsee tiivistämällä strategisia suhteitaan läntisiin liittolaisiin.

Tulkitsen ulkoministeri Ason viittauksia Keski-Aasian alueen strategisesta painoarvosta myös Brzezinskin geopolittisen avainvaltion käsitteen kautta. Brzezinski tulkitsee poliittisten avainvaltioiden vakauden ja itsenäisyyden tukemisen keskeisenä, sillä tällaisten valtioiden sisäinen epävakaus aiheuttaisi Yhdysvaltojen intressien kannalta kielteisiä muutoksia Euraasian mantereeseen suurvaltojen välisiin valtasuhteisiin. Universaaleja arvoja korostavat poliittisen dialogin forumit sekä kohdemaiden demokratiakehitystä ainakin retoriikan tasolla edistävää kehitysapu toimivat merkittävänä pehmeinä diplomaattisina keinoina Japanin poliittisen vaikutusvallan ylläpitämiseksi alueella. Myös sydämen infrastruktuuriksi ulkoministeri Ason luonnehtima kulttuuridiplomatia oli keskeinen Japanin poliittisen vaikutusvallan ylläpitämisen keino Euraasian mantereella. Kulttuuridiplomatia edustaa Japanin merkittävää diplomaattisen

vaikutusvallan lähde Euraasian nuorissa demokratioissa erityisesti suhteessa Kiinan merkittävään taloudelliseen vaikutusvalttaan näillä alueilla. Tulkitsen, että nämä Japanin pehmeät diplomaattiset keinot vapauden ja vaurauden kaarella asettuvat Kaspianmeren ja Keski-Aasian energiaresursseista käytävän geopoliittisen kilpailuasetelman kontekstiin. Universaaleja arvoja korostavalla diplomatialla ulkoministeri Aso pyrkii samalla epäsuorasti legitimoimaan Japanin ja sen läntisten kumppaneiden poliittisen läsnäolon Kaukasuksen ja Keski-Aasian alueilla, mikä puolestaan vähentäisi autoritääristen suurvaltojen kuten Kiinan ja Venäjän suhteellista valta-asemaa näillä alueilla.

Vapauden ja vaurauden kaarella Japanin pehmeät diplomaattiset keinot sekä universaaleja arvoja korostava diplomatia parantavat epäsuorasti Japanin turvallisuuspoliittista asemaa. Luonnollisesti Kaukasuksen ja Keski-Aasian alueiden valtioiden sisäisen vakauden tukeminen parantaa Japanin energiaturvallisuuden näkökohtia pitkällä aikavälillä. Tämän lisäksi vapauden ja vaurauden kaaren strategia pyrkii vahvistamaan Japanin ja Naton poliittista yhteistyötä, minkä voi myös tulkita parantavan Japanin turvallisuuspoliittista asemaa pitkällä aikavälillä. Tämän lisäksi tulkitsen Japanin pehmeitä diplomaattisia keinoja strategisena liikkeenä Japanin kilpailuasetelman parantamiselle erityisesti suhteessa Kiinan kasvaviin energiainfresseihin Euraasian mantereella ja erityisesti Keski-Aasian alueella.

Yhteenvetona totean, että Aben proaktiivisen diplomatian strategia parantaa Japanin turvallisuuspoliittista asemaa eri tasoilla. Japanin diskursiivinen identifikaatio läntiseksi vallaksi yhdessä proaktiivisen diplomatian ensimmäisen periaatteen kanssa legitimoii erilaisia turvallisuuspoliittisia yhteistyöjärjestelyjä, jotka suuntautuvat epäsuorasti soft balancing -strategian tavoin Kiinan valta-aseman hillitsemiseksi. Aben kannattama nelinvälisen turvallisuuspoliittisen yhteistyön aloite Japanin, Yhdysvaltojen, Intian ja Australian välille toimii mieleenpainuvana esimerkkinä tällaisista järjestelyistä. Tämän lisäksi tulkintani mukaan turvallisuuspoliittiset huolenaiheet toimivat implisiittisesti Japanin ulkopoliittisen strategian proaktiivisen käänteen taustamotiiveina. Pohjois-Korean sotilaalliset provokaatiot tarjoavat selkeän syyn Japanin ja Yhdysvaltojen välisen turvallisuusliittouman vahvistamiselle, mikä kuitenkin suuntautuu samalla epäsuorasti Kiinan valta-aseman hillitsemiseksi. Tämän lisäksi ulkoministeri Ason Japanille rakentama identiteetti aktiivisena rauhanrakentajana yhdessä proaktiivisen diplomatian kolmannen periaatteen kanssa tähtää muun muassa Japanin

kansainvälisen mainepääoman kohottamiseen. Abe ja Aso tulkitsevat tällaista mainepääoman lisäystä pehmeän vallan resurssina, jota voi hyödyntää diplomaattisena resurssina Japanin turvallisuuspoliittisen aseman parantamiseksi pitkällä aikavälillä. Tämän lisäksi päämäärää Japanin kontribuutioiden vahvistamisesta kansainvälisiin rauhanrakennusoperaatioihin voi tulkita asteittaisena pyrkimyksenä Japanin perustuslakireformin aikaansaamiseksi. Perustuslakireformi puolestaan tarjoaisi oikeudellisen viitekehyksen Japanin merkittävälle sotilaalliselle vahvistumiselle, mikä toisaalta saattaisi samalla lisätä jännitteitä ja konfliktien syttymisen mahdollisuutta Itä-Aasian turvallisuusympäristössä. Näin ollen tulkitseen, että Aben proaktiivinen diplomatia on ulko- ja turvallisuuspoliittinen strategia, jonka perimmäisenä päämääränä on pehmein diplomaattisin keinoin Japanin turvallisuuspoliittisen aseman parantaminen.

LÄHTEET

Tutkimusaineisto

Abe, Shinzo (2006a): Policy Speech at the 165th Session of the Diet, 29.9.2006. Saatavilla <http://japan.kantei.go.jp/abespeech/2006/09/29speech_e.html>, luettu 15.9.2015.

Abe, Shinzo (2006b): Press Conference by Prime Minister Shinzo Abe Following His Visit to China, 8.10.2006. Saatavilla <http://japan.kantei.go.jp/abespeech/2006/10/08chinapress_e.html>, luettu 1.10.2015.

Abe, Shinzo (2006c): Press Conference by Prime Minister Shinzo Abe Following His Visit to the Republic of Korea, 9.10.2006. Saatavilla <http://japan.kantei.go.jp/abespeech/2006/10/09koreapress_e.html>, luettu 1.10.2015.

Abe, Shinzo (2007a): "Japan and NATO: Toward Further Collaboration", Brussels 12.1.2007. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/region/europe/pmv0701/nato.html>>, luettu 3.10.2015.

Abe, Shinzo (2007b): Press Conference by Prime Minister Shinzo Abe Following His Visit to Europe, 13.1.2007. Saatavilla <http://japan.kantei.go.jp/abespeech/2007/01/13press_e.html>, luettu 15.10.2015.

Abe, Shinzo (2007c): Policy Speech at the 166th Session of the Diet, 26.1.2007. Saatavilla <http://japan.kantei.go.jp/abespeech/2007/01/26speech_e.html>, luettu 15.9.2015.

Abe, Shinzo (2007d): "Confluence of the Two Seas", Parliament of the Republic of India, 22.8.2007. Saatavilla <http://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/pmv0708/speech-2.html> , luettu 8.3.2015.

Abe, Shinzo (2007e): Policy Speech at the 168th Session of the Diet, 10.9.2007. Saatavilla <http://japan.kantei.go.jp/abespeech/2007/09/10syosin_e.html>, luettu 15.11.2015.

Abe, Shinzo (2014): Japan and NATO as "Natural Partners" – Speech by Prime Minister Abe, 6.5.2014. Saatavilla < http://japan.kantei.go.jp/96_abe/statement/201405/nato.html>, luettu 8.8.2016.

Aso, Taro (2005): Asian Strategy As I See It: Japan as the "Thought Leader" of Asia, Japan Institute for International Affairs, 7.12.2005. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/announce/fm/aso/speech0512.html>>, luettu 25.9.2015.

Aso, Taro (2006a): Speech by Minister for Foreign Affairs Taro Aso ODA: Sympathy Is Not Merely for Others' Sake, 19.1.2006. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/announce/fm/aso/speech0601-2.html>>, luettu 26.9.2015.

Aso, Taro (2006b): Policy Speech at the 164th Session of the Diet, 20.1.2006. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/announce/fm/aso/speech0601.html>>, luettu 28.9.2015.

Aso, Taro (2006c): Japan Welcomes China's Democratic Future, Asian Wall Street Journal, 13.3.2006. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/announce/fm/aso/contribute0603.html>>, luettu 28.9.2015.

Aso Taro (2006d): A New Look at Cultural Diplomacy: A Call to Japan's Cultural Practitioners, 28.4.2006. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/announce/fm/aso/speech0604-2.html>>, luettu 5.4.2016.

Aso, Taro (2006e): Japan and NATO in a New Security Environment, North Atlantic Council Meeting, Brussels, 4.5.2006. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/announce/fm/aso/speech0605.html>>, luettu 1.11.2015.

Aso, Taro (2006f): Central Asia as a Corridor of Peace and Stability, 1.6.2006. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/region/europe/speech0606.html>>, luettu 4.2.2016.

Aso, Taro (2006g): "Arc of Freedom and Prosperity: Japan's Expanding Diplomatic Horizons", Japan Institute of International Affairs, 30.11.2006. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/announce/fm/aso/speech0611.html>>, luettu 5.10.2015.

Aso, Taro (2007a): Policy Speech at the 166th Session of the Diet, 26.1.2007. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/announce/fm/aso/speech0701.html>>, luettu 28.9.2015.

Aso, Taro (2007b): "Hoisting a New Banner of Japan as a Nation of Peace", Hiroshima, 8.3.2007. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/policy/un/pko/speech0703.html>>, luettu 2.10.2015.

Aso, Taro (2007c): On the "Arc of Freedom and Prosperity", 12.3.2007. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/policy/pillar/address0703.html>>, luettu 20.1.2016.

Tutkimuskirjallisuus

Agnew, John A. (2003): Geopolitics: Re-visioning World Politics. New York: Routledge. Saatavilla <<http://site.ebrary.com/lib/jyvaskyla/detail.action?docID=10402269>>, luettu 8.8.2016.

Akimoto, Daisuke (2013): Japan as a 'Global Pacifist State': Its Changing Pacifism and Security Identity. Bern: Peter Lang AG. Saatavilla <<http://site.ebrary.com/lib/jyvaskyla/detail.action?docID=10819454>>, luettu 25.4.2016.

- Aris, Stephen (2009): The Shanghai Cooperation Organisation: 'Tackling the Three Evils'. A Regional Response to Non-traditional Security Challenges or an Anti-Western Bloc? *Europe-Asia Studies* 61(3), 457–482. Saatavilla <<http://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1080/09668130902753309>>, luettu 15.5.2016.
- Ashizawa, Kuniko (2008): When Identity Matters: State, Identity, Regional Institution-Building, and Japanese Foreign Policy. *International Studies Review*, 10(3), 571–598. Saatavilla <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2486.2008.00805.x/abstract>>, luettu 10.6.2016.
- Auslin, Michael (2016): Japan's New Realism. *Foreign Affairs* 95(2), 125–134. Saatavilla <<https://www.foreignaffairs.com/articles/japan/japans-new-realism>>, luettu 31.7.2016.
- Bagbaslioglu, Arif (2014): Relations with "Global Partners" in the Framework of NATO's New Partnership Policy. *The Journal of Security Strategies* 20, 49–83. Saatavilla <http://www.harapak.edu.tr/saren/gsd/oncekisayilar/GSD_sayi_20_INGliste.html>, luettu 17.8.2015.
- Basu, Titli (2016): Decoding Japan's Security Discourse: Diverse Perspectives. *India Quarterly* 72(1), 30–49. Saatavilla <<http://iqq.sagepub.com/content/72/1/30>>, luettu 29.7.2016.
- Berger, Thomas (1993): From Sword to Chrysanthemum: Japan's Culture of Anti-militarism. *International Security* 17(4), 119–150. Saatavilla <<http://www.jstor.org.ezproxy.jyu.fi/stable/2539024>>, luettu 13.6.2016.
- Blank, Stephen (2007): US Interests in Central Asia and Their Challenges. *Demokratizatsiya* 15(3), 312–334. Saatavilla <<http://search.proquest.com.ezproxy.jyu.fi/docview/237205809?accountid=11774>>, luettu 22.8.2016.
- Blouet, Brian: Halford Mackinder and the Pivotal Heartland. Teoksessa Blouet, Brian W. (toim.): *Global Geostrategy. Mackinder and the Defence of the West*. Frank Cass Publishers, London 2005, 1–16.
- Brzezinski, Zbigniew (2014): *The Grand Chessboard*. New York: Basic Books.
- Bukh, Alexander (2014): Revisiting Japan's Cultural Diplomacy: A Critique of the Agent-Level Approach to Japan's Soft Power. *Asian Perspective* 38(3), 461–484. Saatavilla <<http://www.ui.se/eng/upl/files/107045.pdf>>, luettu 15.8.2016.
- Calder, Kent E. (1988): Japanese Foreign Economic Policy Formation: Explaining the Reactive State. *World Politics* 40(4), 517–541. Saatavilla <<http://www.jstor.org/stable/2010317>>, luettu 26.6.2016.

Campbell, David: Foreign Policy and Identity: Japanese “Other”/ American “Self”. Teoksessa Inayatullah Naaem, Stephen J. Rosow ja Mark Rupert (toim.): The Global Economy as Political Space: A Crucial Reader in International Political Economy. Lynne Rienner, Boulder 1994, 147–169.

Chung, Chieng-peng (2004): The Shanghai Co-operation Organization: China’s Changing Influence in Central Asia. *The China Quarterly* 180, 989–1009. Saatavilla <<http://www.jstor.org/stable/20192414>>, luettu 18.4.2016.

Chung, Chien-peng (2005): The Shanghai Cooperation Organization: Institutionalization, Cooperation and Rivalry. *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus* 3(10), 12.10.2005. Saatavilla <<http://apjif.org/-Chien-peng-Chung/1633/article.html>>, luettu 20.2.2015.

Cooney, Kevin J. (2007): Japan’s Foreign Policy since 1945. New York: M.E. Sharpe. Saatavilla <<http://site.ebrary.com.ezproxy.jyu.fi/lib/jyvaskyla/detail.action?docID=10178086>>, luettu 20.7.2016.

Craig, Martin (2007): The Case against Revising Interpretations of the Japanese constitution. *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus* 5(5), 2.5.2007. Saatavilla <<http://www.japanfocus.org/-craig-martin/2434/article.html>>, luettu 15.9.2015.

Cumings, Bruce (2007): Why Memory Lingers in East Asia? *Current History* 106(701), 257–262. Saatavilla <<http://search.proquest.com/docview/200762265?accountid=11774>>, luettu 14.3.2016.

Dadabaev, Timur (2014): Chinese and Japanese Foreign Policies towards Central Asia from a Comparative Perspective. *The Pacific Review* 27(1), 123–145. Saatavilla <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09512748.2013.870223>>, luettu 11.4.2016.

Denny, Roy ja Christie Kenneth (2001): Politics of Human Rights in East Asia. London: Pluto Press. Saatavilla <<http://site.ebrary.com/lib/jypoly/detail.action?docID=10479895>>, luettu 18.10.2015.

Dodds, Klaus (2007): Geopolitics: A Very Short Introduction. Oxford: Oxford University Press. Saatavilla <<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=208571&site=ehost-live>>, luettu 10.7.2016.

Doty, Roxanne Lynn (1993): Foreign Policy as Social Construction: A Post-Positivist Analysis of US Counterinsurgency Policy in the Philippines. *International Studies Quarterly* 37(3), 297–320. Saatavilla <<http://www.jstor.org/stable/2600810>>, luettu 15.10.2016.

Furuoka, Fumitaka (2005): Human Rights Conditionality and Aid Allocation: Case Study of Japanese Foreign Policy. *Perspectives on Global Development and Technology* 4(2), 125–146.

Saatavilla

<<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=afh&AN=17912553&login.asp&site=ehost-live>>, luettu 5.4.2016.

Gordon, Andrew (2007): *A Modern History of Japan: From Tokugawa Times to the Present*. New York: Oxford University Press.

Gray, Colin (2004): In Defence of the Heartland: Sir Halford Mackinder and His Critics a Hundred Years On. *Comparative Strategy* 23(1), 9–25. Saatavilla
<<http://dx.doi.org/10.1080/01495930490274454>>, luettu 11.4.2016.

Green, Michael J. (2001): *Japan's Reluctant Realism: Foreign Policy Challenges in an Era of Uncertain Power*. New York: Palgrave Macmillan. Saatavilla
<<http://site.ebrary.com.ezproxy.jyu.fi/lib/jyvaskyla/detail.action?docID=10135638>>, luettu 10.6.2016.

Green, Michael J. (2006): US-Japanese Relations after Koizumi: Convergence or Cooling? *The Washington Quarterly* 29(4), 101–110. Saatavilla
<https://muse.jhu.edu/journals/washington_quarterly/v029/29.4green.pdf>, luettu 15.12.2015.

Gustafsson, Karl (2014): Is China's Discursive Power Increasing? The "Power of the Past" in Sino-Japanese Relations. *Asian Perspective* 38(3), 411–433. Saatavilla
<<http://search.proquest.com/docview/1567041032?accountid=11774> >, luettu 15.11.2016.

Hagström Linus (2015): The "Abnormal" State: Identity, Norm/Exception and Japan. *European Journal of International Relations* 21(1), 122–145. Saatavilla
<<http://ejt.sagepub.com/content/21/1/122.short>>, luettu 18.6.2016.

Hagström, Linus ja Karl Gustafsson (2015): Japan and Identity Change: Why It Matters in International Relations? *Pacific Review*, 28(1), 1–22. Saatavilla
<<http://dx.doi.org/10.1080/09512748.2014.969298>>, luettu 31.3.2016.

Hagström, Linus ja Ulv Hanssen (2015): The North-Korean Abduction Issue: Emotions, Securitization and the Reconstruction of Japanese Identity from Aggressor to Victim and from Pacifist to Normal. *The Pacific Review* 28(1), 71–93. Saatavilla
<<http://dx.doi.org/10.1080/09512748.2014.970043> >, luettu 10.7.2016.

Hatch, Walter F. (2010): Turning Western, Turning Asian: A Study of Japanese Identity from a Gramscian Perspective. *Pacific Review* 23(3), 377–406. Saatavilla
<<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09512748.2010.481048>>, luettu 5.10.2015.

Hein, Patrick (2009): *How the Japanese Became Foreign to Themselves: The impact of Globalization on the Public and Private Spheres in Japan*. Berlin: LIT Verlag.

- Hemmings, John ja Maiko Kuroki (2013): Shinzo Abe Foreign Policy 2.0. *Harvard Asia Quarterly* 15(1), 8–14. Saatavilla
<https://www.academia.edu/3994258/Shinzo_Abe_Foreign_Policy_2.0>, luettu 29.7.2016.
- Heng, Yee-Kuang (2009): Mirror, Mirror on the Wall, Who is the Softest of them All? Evaluating Japanese and Chinese Strategies in the ‘Soft’ Power Competition Era. *International Relations of the Asia-Pacific* 10(2), 275–304. Saatavilla
<<http://irap.oxfordjournals.org/content/10/2/275.abstract> >, luettu 26.2.2016.
- Heng, Yee-Kuang (2015): Smart Power and Japan’s Self-Defence Forces. *Journal of Strategic Studies* 38(3), 282–308. Saatavilla
<<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390.2014.1002911>>, luettu 15.3.2016.
- Hirata, Keiko ja Yoichiro Sato: Introduction: Constructivism, Rationalism, and the Study of Norms in Japanese Foreign Policy. Teoksessa Hirata Keiko ja Yoichiro Sato (toim.): *Norms, Interests, and Power in Japanese Foreign Policy*. Palgrave, New York 2008, 3–20.
- Hosoya, Yukichi (2012): The Evolution of the Japan–EU Relationship: Towards a ‘Normative Partnership’? *Japan Forum* 24(3), 317–337. Saatavilla
<<http://dx.doi.org/10.1080/09555803.2012.699455> >, luettu 20.7.2016.
- Hughes, Christopher W. ja Ellis S. Krauss (2007): Japan’s New Security Agenda. *Survival* 49(2), 157–176. Saatavilla
<<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396330701437850>>, luettu 22.4.2016.
- Hughes, Christopher W. (2009): Japan’s Response to China’s Rise: Regional Engagement, Global Containment and Dangers of Collision. *International Affairs* 85(4), 837–856. Saatavilla
<<http://www.jstor.org/stable/27695093>>, luettu 15.4.2016.
- Iseri, Emre (2009): The US Grand Strategy and the Eurasian Heartland in the Twenty-First Century. *Geopolitics* 14(1), 26–46. Saatavilla
<<http://dx.doi.org/10.1080/14650040802578658>>, luettu 27.1.2016.
- Ismayilzada, Gursel (2008): A New Pillar of Japanese Foreign Policy: the Arc of Freedom and Prosperity – Japanese Policy toward the GUAM Organization. *Central Asia and the Caucasus* 3–4(51–52), 196–202. Saatavilla <<http://cyberleninka.ru/article/n/a-new-pillar-of-japanese-foreign-policy-the-arc-of-freedom-and-prosperity-japanese-policy-toward-the-guam-organization>>, luettu 11.6.2016.
- Ito, Kenichi (1991): The Japanese State of Mind: Deliberations on the Gulf Crisis. *The Journal of Japanese Studies* 17(2), 275–290. Saatavilla <<http://www.jstor.org/stable/132743>>, luettu 5.7.2016.

Iwashita, Akihiro. The Shanghai Cooperation Organization: Beyond a Miscalculation on Power Games. Teoksessa Len, Christopher, Tomohiko Uyama ja Hirose Tetsuya (toim): Japan's Silk Road Diplomacy: Paving the Road Ahead. Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, Washington DC 2008, 69–85. Saatavilla <http://www.silkroadstudies.org/resources/pdf/Monographs/2008_12_BOOK_Len-Tomohiko-Tetsuya_Japan-Silk-Road-Diplomacy.pdf>, luettu 22.4.2016.

Jain, Purnendra (2007): New Roadmap for Japan-India Ties. *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus* 5(9), 3.9.2007. Saatavilla <<http://www.japanfocus.org/-Purnendra-Jain/2514>>, luettu 8.2.2015.

Jain, Purnendra (2008): Westward Ho! Japan Eyes India Strategically. *Japanese Studies* 28(1), 15–30. Saatavilla <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10371390801939070>>, luettu 15.3.2016.

Jisho.org: Japanese Dictionary. Saatavilla <<http://jisho.org/>>, luettu 15.8.2016.

Kavalski, Emilian (2007): Partnership or Rivalry between the EU, China and India in Central Asia: The Normative Power of Regional Actors with Global Aspirations. *European Law Journal* 13(6), 839–856. Saatavilla <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-0386.2007.00393.x/abstract>>, luettu 20.2.2016.

Khurana, Gurpreet S. (2007): Security of Sea Lines: Prospects for India-Japan Cooperation. *Strategic Analysis* 31(1), 139–153. Saatavilla <<http://dx.doi.org/10.1080/09700160701355485>>, luettu 13.2.2015.

Koolaee, Elaheh ja Mandana Tishehyar (2009): China and Japan's Energy Security Approaches in the Central Asia. *China Report* 45 (4): 267–283. Saatavilla <<http://chr.sagepub.com/content/45/4/267.refs>>, luettu 3.3.2016.

Korhonen, Pekka (2013): Leaving Asia? The Meaning of Datsu-A and Japan's Modern History. *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus* 11(50), 15.12.2013. Saatavilla <<http://apjif.org/2014/11/50/Pekka-Korhonen/4083/article.html>>, luettu 1.4.2016.

Kuroki, Maiko (2013): Nationalism in Japan's Contemporary Foreign Policy: A Consideration of the Cases of China, North-Korea and India. London: The London School of Economics and Political Science. Saatavilla <<http://etheses.lse.ac.uk/595/>>, luettu 18.5.2016.

Lam, Peng Er (2007): Japan's Quest for "Soft Power": Attraction and Limitation. *East Asia* 24(4), 349–363. Saatavilla <<http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs12140-007-9028-6>>, luettu 15.6.2016.

Lebowitz, Adam ja David McNeill (2007): Hammering Down the Educational Nail: Abe Revises the Fundamental Law of Education. *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus* 5(7),

3.7.2007. Saatavilla <<http://www.japanfocus.org/-Adam-Lebowitz/2468/article.html>>, luettu 4.10.2015.

Lynn, Hyung-Gu (2006): Vicarious Traumas: Television and Public Opinion in Japan's North Korea Policy. *Pacific Affairs* 79(3), 483–508. Saatavilla <<http://www.jstor.org/stable/40022088>>, luettu 10.7.2016.

Mackinder, Halford J. (1904): *The Geographical Pivot of History*. *The Geographical Journal* 23(4), 421–437. Saatavilla <<http://www.jstor.org/stable/1775498>>, luettu 25.2.2016.

Mackinder, Halford J. (1919): *Democratic Ideals and Reality*. Teoksessa *Democratic Ideals and Reality: A Study in the Politics of Reconstruction*. National Defense Unity Press: Washington DC 1996, 1–146.

Mackinder, Halford J. (1943): *The Round World and the Winning of the Peace*. Teoksessa *Democratic Ideals and Reality: A Study in the Politics of Reconstruction*. National Defense Unity Press: Washington DC 1996, 195–205.

Manners, Ian (2002): Normative Power Europe: A Contradiction in Terms? *Journal of Common Market Studies* 40(2), 235–258. Saatavilla <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-5965.00353/pdf>>, luettu 5.11.2015.

Masaki, Hisane (2006): Japans Joins the Energy Race in Central Asia. *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus* 4(8), 1.8.2006. Saatavilla <<http://apjjf.org/-Hisane-MASAKI/2179/article.html>>, luettu 5.2.2016.

McCormack, Gavin ja Haruki Wada (2005): The Strange Record of 15 years of Japan - North Korea Negotiations. *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus* 3(9), 28.9.2005. Saatavilla <<http://japanfocus.org/-Wada-Haruki/1894/article.html>>, luettu 8.10.2015.

McDougall, Derek (2012): Responses to 'Rising China' in the East Asian Region: Soft Balancing with Accommodation. *Journal of Contemporary China* 21(73), 1–21. Saatavilla <<http://dx.doi.org/10.1080/10670564.2012.627662>>, luettu 11.1.2016.

McGray, Douglas (2002): Japan's Gross National Cool. *Foreign Policy* 1.5.2002. Saatavilla <<http://www.douglasmcgray.com/cool-japan.html>>, luettu 13.12.2015.

Mente, Boye Lafayette De (2004): *Japan's Cultural Key Words*. Clarendon: Tuttle Publishing.

Ministry of Foreign Affairs (1994): ODA Charter 1994. The Basic Policy of ODA of Japan. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/policy/oda/summary/1994/3.html#1>>, luettu 15.12.2015.

Ministry of Foreign Affairs (2003): ODA Charter 2003. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/policy/oda/reform/charter.html>>, luettu 5.7.2016.

Ministry of Foreign Affairs of Japan (2006): Central Asia plus Japan Dialogue: Action Plan. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/region/europe/dialogue/action0606.html>>, luettu 4.4.2016.

Ministry of Foreign Affairs (2007a): Diplomatic Bluebook 2007. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/policy/other/bluebook/2007/index.html>>, luettu 25.5.2016.

Ministry of Foreign Affairs of Japan (2007b): GUAM–Japan Meeting Was Held: Joint Press Statement. Saatavilla <<http://www.mofa.go.jp/region/europe/guam0706.html>>, luettu 2.4.2016.

Ministry of Foreign Affairs of Japan (2014): Cabinet Decision on Development of Seamless Security Legislation to Ensure Japan's Survival and Protect its People. Saatavilla <http://www.mofa.go.jp/fp/nsp/page23e_000273.html>, luettu 28.7.2016.

Mito, Takamichi (2008): Japan's Constitutional Revision Debate under Prime Minister Shinzo Abe and Its Implications for Japan's Foreign Relations. *Japanese Studies* 28(1), 59–71. Saatavilla <<http://dx.doi.org/10.1080/10371390801939104>>, luettu 1.4.2016.

Mladineo, Stephen V. (1996): Introduction. *Teoksessa Democratic Ideals and Reality: A Study in the Politics of Reconstruction*. National Defense Unity Press: Washington DC 1996, xvii–xxii.

Mochizuki, Mike M. (2007): Japan's Shifting Strategy toward the Rise of China. *Journal of Strategic Studies* 30(4–5), 739–76. Saatavilla <<http://dx.doi.org/10.1080/01402390701431832>>, luettu 10.1.2016.

Mochizuki, Mike ja Samuel Parkinson Porter (2013): Japan under Abe: Toward Moderation or Nationalism? *Washington Quarterly* 36(4), 25–41. Saatavilla <<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=afh&AN=92963205&site=ehost-live>>, luettu 25.4.2016.

Naidu, G.V.C. (2007): New Dimensions to the India-Japan Strategic Partnership: Shinzo Abe's Visit. *Strategic Analysis* 31(6), 965–971. Saatavilla <<http://dx.doi.org/10.1080/09700160701740512>>, luettu 24.1.2015.

Nakajima, Takeshi (2011): The Tokyo Tribunal, Justice Pal and the Revisionist Distortion of History. *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus* 9(44), 31.10.2011. Saatavilla <<http://www.japanfocus.org/-Nakajima-Takeshi/3627>>, luettu 2.2.2015.

Narusawa, Muneo (2013): Abe Shinzo: Japan's New Prime Minister a Far-Right Denier of History. *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus* 11(1), 7.1.2013. Saatavilla <<http://apjif.org/2013/11/1/Narusawa-Muneo/3879/article.html>>, luettu 15.7.2016.

- Nishihara, Masashi (2006): Can Japan Be a Global Partner for NATO? RIPS Policy Perspectives Tokio, 1–16. Saatavilla <http://rips.or.jp/Policy_Perspectives/RIPS_Policy_Perspectives_No.2.pdf>, luettu 20.3.2016.
- Nye, Joseph (2014): Soft Power. The Means to Success in the World Politics. New York: Public Affairs.
- Oxford Dictionaries: Language Matters. Saatavilla <<http://www.oxforddictionaries.com/>>, luettu 15.6.2016.
- Pape, Robert A. (2005): Soft Balancing against the United States. *International Security* 30(1), 7–45. Saatavilla <<http://www.jstor.org/stable/4137457>>, luettu 5.1.2016.
- Park, Gene ja Stephen Vogel (2007): Japan in 2006: A Political Transition. *Asian Survey* 47(1), 22–31. Saatavilla <<http://www.jstor.org/stable/10.1525/as.2007.47.1.22>>, luettu 16.3.2016.
- Paul, Joshy M. (2012): India–Japan Security Cooperation: A New Era of Partnership in Asia. *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India* 8(1), 31–50. Luettu <<http://dx.doi.org/10.1080/09733159.2012.690290>>, luettu 1.3.1015.
- Paul, Thazha Varkey. Introduction: The Enduring Axioms of Balance of Power Theory and Their Contemporary Relevance. Teoksessa Paul Thazha, James Wirtz ja Michael Fortmann (toim.): *Balance of Power*. Stanford University Press, Stanford 2004, 1–25.
- Paul, Thazha Varkey (2005): Soft Balancing in the Age of US Primacy. *International Security* 30(1), 46–71. Saatavilla <<http://www.jstor.org/stable/4137458>>, luettu 4.1.2016.
- Petersen, Alexandros (2011): *The World Island: Eurasian Geopolitics and the Fate of the West*. Santa Barbara: Praeger Security International.
- Pletcher, Kenneth (2016): Abe Shinzo. *Encyclopædia Britannica*. Saatavilla <<https://global.britannica.com/biography/Abe-Shinzo>>, luettu 10.8.2016.
- Reed, Christopher (2006): Family Skeletons: Japan’s Foreign Minister and Forced Labor by Koreans and Allied POW’s. *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus* 4(5), 6.5.2006. Saatavilla <<http://www.japanfocus.org/-Christopher-Reed/1627/article.html>>, luettu 24.9.2015.
- Saaler, Sven ja Christopher Szpilman (2011): Pan-Asianism as an Ideal of Asian Identity and Solidarity, 1850–Present. *Asia-Pacific Journal: Japan Focus* 9(17), 25.4.2011. Saatavilla <<http://apjff.org/2011/9/17/Christopher-W.-A.-Szpilman/3519/article.html>>, luettu 25.11.2016.
- Sakamoto, Rumi (2008): “Will You Go to War? Or Will You Stop Being Japanese?” Nationalism and History in Kobayashi Yoshinori’s *Sensoron*. *The Asia-Pacific Journal: Japan*

Focus 6(1), 1.1.2008. Saatavilla <<http://japanfocus.org/-rumi-sakamoto/2632/article.html>>, luettu 26.9.2015.

Samuels, Richard J. (2007): Securing Japan: The Current Discourse. *The Journal of Japanese studies* 33(1), 125–152. Saatavilla <<https://muse.jhu.edu/article/209912>>, luettu 25.3.2016.

Samuels, Richard J. (2008): Securing Japan: Tokyo's Grand Strategy and the Future of East Asia. Ithaca: Cornell University Press. Saatavilla <<http://site.ebrary.com.ezproxy.jyu.fi/lib/jyvaskyla/detail.action?docID=10457582>>, luettu 1.10.2016.

Samuels, Richard J. (2010): Kidnapping Politics in East Asia. *Journal of East Asian Studies* 10(3), 363–395. Saatavilla <<http://search.proquest.com/docview/762393211/fulltextPDF?accountid=11774>>, luettu 13.7.2016.

Shepherd, Melinda C. (2016): Aso Taro. *Encyclopædia Britannica*. Saatavilla <<https://global.britannica.com/biography/Taro-Aso>>, luettu 11.8.2016.

Smith, Sheila (2008): The Politics of Leaving the “Postwar” Behind: Nationalism, Pragmatism and Japan's Foreign Policy. *Harvard Asia Quarterly* 11(2-3), 95–107. Saatavilla <<http://connection.ebscohost.com/c/articles/34154812/politics-leaving-the-postwar-behind-nationalism-pragmatism-japans-foreign-policy>>, luettu 15.8.2016.

Sohn, Yul (2010): Japan's New Regionalism: China Shock, Values and East Asian Community. *Asian Survey* 50(3), 497–519. Saatavilla <<http://www.jstor.org/stable/10.1525/as.2010.50.3.497>>, luettu 8.1.2016.

Steele, Brent J. (2005): Ontological Security and the Power of Self-Identity: British Neutrality and the American Civil War. *Review of International Studies* 31(3), 519–540. Saatavilla <<http://www.jstor.org/stable/40072087>>, luettu 16.10.2015.

Teh, Benny Cheng Guan (2011): Japan-China Rivalry: What Role Does the East Asia Summit Play? *Asia-Pacific Viewpoint* 52(3), 347–360. Saatavilla <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-8373.2011.01462.x/full>>, luettu 13.1.2015.

The Constitution of Japan. Prime Minister of Japan and His Cabinet. Saatavilla <http://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html>, luettu 20.8.2016.

Togo, Kazuhiko (2010): Japan's Foreign Policy, 1945–2009: The Quest for a Proactive Policy. Leiden: Brill Publishers. Saatavilla

<<http://site.ebrary.com.ezproxy.jyu.fi/lib/jyvaskyla/detail.action?docID=10455141>>, luettu 24.7.2016.

Underwood, William (2007): The Aso Mining Company in World War II: History and Japan's Would-Be Premier. *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus* 5(10), 1.10.2007. Saatavilla <<http://www.japanfocus.org/-William-Underwood/2537/article.html>>, luettu 24.9.2015.

Walt, Stephen (1987): *The Origins of Alliances*. New York: Cornell University Press.

Waltz, Kenneth (1979): *Theory of International Politics*. Reading: Addison-Wesley Publishing.

Wohlforth, William C. (1999): The Stability of a Unipolar World. *International Security* 24(1), 5–41. Saatavilla <http://belfercenter.ksg.harvard.edu/publication/578/stability_of_a_unipolar_world.html>, luettu 7.1.2016.

Yagi, Takeshi (2007): “Central Asia plus Japan Dialogue and Japan’s Policy towards Central Asia. *Asia Europe Journal* 5(1), 13–16. Saatavilla <<http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10308-006-0092-0>>, luettu 27.2.2016.

Yuasa, Takeshi (2008): Consolidating “Value-Oriented Diplomacy” towards Eurasia? The “Arc of Freedom and Prosperity” and Beyond. Teoksessa Len, Christopher, Tomohiko Uyama ja Hirose Tetsuya (toim): *Japan’s Silk Road Diplomacy: Paving the Road Ahead*. Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, Washington DC 2008, 47–65. Saatavilla <http://www.silkroadstudies.org/resources/pdf/Monographs/2008_12_BOOK_Len-Tomohiko-Tetsuya_Japan-Silk-Road-Diplomacy.pdf>, luettu 25.6.2016.

Zhao, Suisheng (2008): China’s Global Search for Energy Security: Cooperation and Competition in the Asia-Pacific. *Journal of Contemporary China*, 17(55), 207–227. Saatavilla <<http://dx.doi.org/10.1080/10670560701809460>>, luettu 15.3.2015.

Medialähteet

Abe, Shinzo (2012): *Asia’s Democratic Security Diamond*. Project Syndicate 27.12.2012. Saatavilla <<https://www.project-syndicate.org/commentary/a-strategic-alliance-for-japan-and-india-by-shinzo-abe?barrier=true>>, luettu 20.8.2016.

BBC News (2005): *Japan FM Family Firm in Spotlight*, 30.11.2005. Saatavilla <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4484806.stm>>, luettu 18.9.2015.

Choe, Sang-hun (2016): *South Korean Villagers Protest Plans for U.S. Missile Defense System*. *The New York Times* 13.7.2016. Saatavilla

<<http://www.nytimes.com/2016/07/14/world/asia/south-korea-thaad-us.html>>, luettu 31.7.2016.

Clarke, Michael (2015): China Takes Its Eurasian Moment. East Asia Forum 18.7.2015. Saatavilla <<http://www.eastasiaforum.org/2015/07/18/china-takes-its-eurasian-moment/>>, luettu 1.10.2016.

Cody, Edward (2005): New Anti-Japanese Protests Erupt in China. The Washington Post 16.4.2005. Saatavilla <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A58567-2005Apr16.html>>, luettu 8.10.2015.

Croft, Adrian (2014): Japan, Worried about China, Strengthens Ties with NATO. Reuters 6.5.2014. Saatavilla <<http://www.reuters.com/article/us-nato-japan-idUSBREA450RT20140506>>, luettu 28.7.2016.

DeHart, Jonathan (2013): Taro Aso on Japan's Constitutional Reform: Learn from the Nazis. The Diplomat 1.8.2013. Saatavilla <<http://thediplomat.com/2013/08/taro-aso-on-japanese-constitutional-reform-learn-from-the-nazis/>>, luettu 7.8.2016.

Dempsey, Judy (2007): Japanese Signal New Era in Ties with NATO. The New York Times 12.1.2007. Saatavilla <http://www.nytimes.com/2007/01/12/world/asia/12iht-nato.4187416.html?_r=0>, luettu 26.4.2016.

Heisbourg, Francois (2006): Why NATO Needs to Be Less Ambitious. Financial Times 22.11.2006. Saatavilla <<http://www.ft.com/cms/s/0/3a657376-7a01-11db-8d70-0000779e2340.html#axzz3j9xpAzcD>>, luettu 18.8.2015.

Human Rights Watch (2006): Eurasia: Uphold Human Rights in Combating Terrorism, 14.6.2006. Saatavilla <<https://www.hrw.org/news/2006/06/14/eurasia-uphold-human-rights-combating-terrorism>>, luettu 14.2.2016.

Ito, Masami (2006): Abe Education Bill Clears the Lower House. The Japan Times 17.11.2006. Saatavilla <<http://www.japantimes.co.jp/news/2006/11/17/national/abe-education-bill-clears-lower-house/#.V8MaLyLQ2w>>, luettu 14.8.2016.

Kawasaki, Akira ja Céline Nahor (2014): Japan's Decision on Collective Self-Defense in Context. The Diplomat 3.10.2014. Saatavilla <<http://thediplomat.com/2014/10/japans-decision-on-collective-self-defense-in-context/>>, luettu 1.8.2016.

Kim, Kee-seok (2015): Democracy Is the Biggest Challenge for South Korea in 2015. East Asia Forum 14.1.2015. Saatavilla <<http://www.eastasiaforum.org/2015/01/14/democracy-is-the-biggest-challenge-for-south-korea-in-2015/>>, luettu 10.10.2015.

Kitano, Mitsuru (2006): The Myth of Rising Japanese Nationalism. The New York Times 12.1.2006. Saatavilla <http://www.nytimes.com/2006/01/12/opinion/12iht-edkitano.html?_r=0>, luettu 5.10.2015.

Mahmud, Ali (2007): New 'Strategic Partnership' against China. BBC News 3.9.2007. Saatavilla <http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/6968412.stm>, luettu 11.1.2016.

McCurry, Thomas (2013): Japan's Shinzo Abe Angers Neighbours and US by Visiting War Dead Shrine. The Guardian 26.12.2013. Saatavilla <<https://www.theguardian.com/world/2013/dec/26/japan-shinzo-abe-tension-neighbours-shrine>>, luettu 20.7.2016.

Onishi, Norimitsu (2006): Japanese Remarks about Taiwan Anger Beijing. The New York Times 6.2.2006. Saatavilla <http://www.nytimes.com/2006/02/06/international/asia/06japan.html?_r=0>, luettu 19.9.2015.

Panda, Ankit (2014): Shinzo Abe's 'Quadrilateral Initiative': Gone and Forgotten? The Diplomat 7.5.2014. Saatavilla <<http://thediplomat.com/2014/05/shinzo-abes-quadrilateral-initiative-gone-and-forgotten/>>, luettu 13.1.2016.

Pollmann, Mina (2015): What Did Abe Accomplish in Central Asia? The Diplomat 28.10.2015. Saatavilla <<http://thediplomat.com/2015/10/what-did-abe-accomplish-in-central-asia/>>, luettu 2.8.2016.

Sahashi, Ryo (2014): The Political and Diplomatic Hard-Yards Still to Be Done on Collective Self-Defense. East Asia Forum 6.7.2014. Saatavilla <<http://www.eastasiaforum.org/2014/07/06/the-political-and-diplomatic-hard-yards-still-to-be-done-on-collective-self-defence/>>, luettu 1.8.2016.

Singh, Abhijit (2016): Malabar 2015: Strategic Power Play in the Indian Ocean. The Diplomat 28.10.2015. Saatavilla <<http://thediplomat.com/2015/10/malabar-2015-strategic-power-play-in-the-indian-ocean/>>, luettu 2.8.2016.

Suzuki, Yoshikatsu (2016): Abe's Indo-Pacific Security Diamond Begins to Shine. Nippon.com 8.2.2016. Saatavilla <<http://www.nippon.com/en/column/g00339/>>, luettu 2.8.2016.

The Hindu (2007): Netaji Is a Much Respected Name in our Country, says Premier Shinzo Abe, 24.8.2007. Saatavilla <<http://www.thehindu.com/todays-paper/tp-national/netaji-is-a-much-respected-name-in-our-country-says-premier-shinzo-abe/article1898123.ece>>, luettu 10.3.2015.

Tisdall, Simon (2006): Irresistible Rise of the Dictator's Club. The Guardian 6.6.2006. Saatavilla <<http://www.theguardian.com/commentisfree/2006/jun/06/world.comment>>, luettu 17.2.2015.

Tran, Mark (2006): China and Japan Agree to a Joint History Study. The Guardian 16.11.2006. Saatavilla <<http://www.theguardian.com/world/2006/nov/16/china.japan>>, luettu 26.4.2016.

Watts, Jonathan (2005): Violence Flares as the Chinese Rage Japan. The Guardian 17.4.2005. Saatavilla <<http://www.theguardian.com/world/2005/apr/17/china.japan>>, luettu 8.10.2015.

Yan, Wei (2007): A Broader Asia without China. The Beijing Review 14.9.2007. Saatavilla <http://www.bjreview.com.cn/world/txt/2007-09/14/content_76288_2.htm>, luettu 15.1.2016.